

Actuariële en bedrijfstechnische nota

Per 1 januari 2024

15 maart 2024

www.pensioenfondscosun.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1.	Het Fonds	5
1.2.	Beleidsuitgangspunten, missie, visie, strategie en doelstellingen	5
2.	Organisatie en intern beheerssysteem	9
2.1.	Organisatiestructuur	9
2.2.	Administratieve organisatie	15
2.3.	Beheersmaatregelen en interne beheersing	16
3.	Beleids- en verantwoordingscyclus en risicohouding	18
3.1.	Beleids- en verantwoordingscyclus	18
3.2.	Risicohouding	19
3.3.	Procedure voor uitvoering, vaststelling en verantwoording van de haalbaarheidstoets 24	
3.4.	De eigenrisicobeoordeling	25
4.	Hoofdpijnen pensioenregeling	28
4.1.	Aangesloten ondernemingen	28
4.2.	Deelnemerschap	28
4.3.	Aanspraken en rechten ingevolge pensioenregeling	29
5.	Hoofdpijnen uitvoeringsovereenkomst	32
6.	Hoofdpijnen intern beheersingssysteem	35
6.1.	Verzekerde en in eigen beheer gehouden risico's	35
6.2.	Uitbesteding en risico(beheersing) van processen	36
6.3.	Integriteitsbeleid en beheersing	41
7.	Financiële opzet en beheersing financiële risico's	43
7.1.	Kapitaaldekking	43
7.2.	Premiebeleid en kostendekkende premie	44
7.3.	Technische voorzieningen	47
7.4.	Overige technische voorzieningen en reserves	49
7.5.	Dekkingsgraden	50
7.6.	Toeslagenbeleid	53
7.7.	Kortingsbeleid	56
7.8.	Jaarrekening en -verslag	58
7.9.	Beleid automatische waardeoverdracht (hele) kleine pensioenen	58

8.	Beleggingsbeleid	60
8.1.	Strategisch beleggingsbeleid	60
8.2.	Beleggingsproces	63
8.3.	Opzet vermogensbeheer	73
8.4.	Samenstelling beoogde beleggingsportefeuille en mate van afwijking	76
8.5.	Strategisch meerjarenplan beleggingen	77
8.6.	Prudent-person regel	78
8.7.	Risicometing en -beheersing	78
8.8.	Resultaatevaluatie beleggingsplan en -beleid	79
9.	Financieel crisisplan	80
9.1.	Inleiding	80
9.2.	Beschrijving tekortsituatie	80
9.3.	Beschrijving financiële crisissituatie	80
9.4.	Risico's	81
9.5.	Dekkingsgraad waarbij het Fonds er zonder korten niet meer uit kan komen	82
9.6.	Maatregelen die ter beschikking staan	83
9.7.	Besluitvormingsproces	85
9.8.	Beoordeling actualiteit	86
10.	Communicatiebeleid	87
11.	Bijlagen	88
I.	Actuariële grondslagen en veronderstellingen	89
II.	Overeenkomsten (met betrekking tot externe partijen)	93
III.	Bepaling bandbreedte om het Vereist Eigen Vermogen	95
IV.	Uitgangspunten bepaling lange termijn risicohouding	97
V.	De belangrijkste bevindingen ALM-studie 2022	98
VI.	Overzicht onderuitbesteding	100

Appendices:

- Verklaring inzake de beleggingsbeginselen (stuk Best. PF Cosun 009.2024)
- Investment beliefs d.d. 31.12.2018 (stuk Best. PF Cosun 021.2019)
- Strategisch meerjarenplan beleggingen 2023 – 2025 (stuk Best. PF Cosun 318.2023)
- Jaarplan beleggingen 2024 (stuk Best. PF Cosun 317.2023)
- Beleid uitbesteding bedrijfsprocessen d.d. 11.10.2022 (stuk Best. PF Cosun 194.2022)
- Geschiktheidsbeleid d.d. 22 juni 2021 (stuk Best. PF Cosun 122.2021)
- Risicomanagementbeleid (stuk Best. PF Cosun 170.2022)

Voorwoord

Dit is de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABtN) van de Stichting Pensioenfonds Cosun, zoals vastgesteld in de bestuursvergadering van 15 maart 2024 en geactualiseerd naar de situatie per 1 januari 2024. Deze versie vervangt de laatst vastgestelde versie van 1 december 2023.

In deze nota wordt, mede ten behoeve van de wettelijke verplichting ter zake, het bestuursbeleid - dat wordt gevoerd om de pensioenregeling te kunnen uitvoeren - omschreven, waarbij voornamelijk het strategisch beleid wordt weergegeven.

Ook komen aan de orde de organisatiestructuur, de interne controle en de wijze en voorwaarden waarop het bestuur werkzaamheden heeft uitbesteed.

Op deze ABtN zijn de begripsomschrijvingen van de statuten en de definities van het pensioenreglement van het Fonds van toepassing.

P.W.M. van Veldhoven
Voorzitter

B. den Hartog
Secretaris

1. Inleiding

1.1. Het Fonds

Stichting Pensioenfonds Cosun (hierna: het Fonds) is een ondernemingspensioenfonds dat op 1 januari 1970 is opgericht, ten behoeve van werknemers die op deze datum in dienst waren dan wel op deze datum of later in dienst zijn getreden bij de aangesloten ondernemingen dan wel de rechtsvoorgangers die deel uitmaken van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., zoals bedoeld in de uitvoeringsovereenkomst.

Sinds de oprichting in 1970 heeft het Fonds de rechten en verplichtingen van de volgende pensioenuitvoerders overgenomen:

- **Zwitserleven**; tot 1 januari 2006 opgebouwde pensioenaanspraken u.h.v. het Reglement Overbruggingsregeling op het leven van werknemers die op 31 december 2005 vielen onder de werking van de CAO van Suiker Unie, Sensus en Cosun Hoofdkantoor en geboren zijn na 31 december 1949;
- **Stichting Pensioenfonds Suiker 2007**; tot 1 januari 2009 opgebouwde pensioenaanspraken IRS;
- **Zwitserleven**; tot 1 januari 2009 opgebouwde pensioenaanspraken u.h.v. het Reglement Overbruggingsregeling op het leven van de werknemers van Stichting Instituut voor Rationele Suikerproductie (IRS) die op 31 december 2008 in dienst waren en geboren zijn na 31 december 1949;
- **Stichting Pensioenfonds Suiker 2007**; tot 1 januari 2011 opgebouwde pensioenaanspraken.

Het Fonds heeft uit het verleden nog een aantal kleine pensioenverzekeringen lopen bij ASR en Nationale Nederlanden (incl. voormalig Delta Lloyd). Het betreft polissen met aanspraken op ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Deze aanspraken zijn opgenomen in de reglementaire aanspraken.

De risico's voortvloeiende uit het door het Fonds uitgevoerde pensioenreglement draagt het Fonds grotendeels zelf.

1.2. Beleidsuitgangspunten, missie, visie, strategie en doelstellingen

1.2.1. Beleidsuitgangspunten

Het Fonds wil voor zowel zijn belanghebbenden als de werkgever een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds zijn. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid en toetst of afspraken in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving. Belangrijke onderdelen van het beleid zijn onder meer het toeslagen- en het beleggingsbeleid, de medezeggenschap van alle belanghebbenden, de beginselen van goed pensioenfondsbestuur en een gedegen risicomanagement- en communicatiebeleid.

1.2.2. Missie

Pensioenfonds Cosun is van ons **samen**. Binnen ons pensioenfonds delen we het rendement en de risico's om een goed pensioen te bieden aan onze (oud-)werknemers bij pensionering en arbeidsongeschiktheid en aan hun nabestaanden bij overlijden. Samen bouwen we **duurzaam** en **kostenefficiënt** aan een toekomstbestendig pensioen. Hierbij communiceren wij **transparant**.

1.2.3. Kernwaarden

De kernwaarden van het Fonds zijn mede afgeleid van de mensen en de ondernemingen voor wie het Fonds werkt: het Fonds is degelijk, deskundig en transparant en streeft ernaar aan deze kernwaarden op de volgende wijze inhoud te geven:

Samen

PF Cosun is van ons samen en voor ons samen. Collectief en solidair bouwen we pensioen op. Dit doen de (oud-)werknemers en werkgevers van de bij het Fonds aangesloten ondernemingen. Het coöperatieve gedachtegoed dat ook een kenmerk van de Coöperatie Cosun is, is een belangrijk uitgangspunt hierin. Samen worden rendement en risico's gedeeld in economisch goede tijden, maar ook in economisch mindere tijden.

Duurzaam/maatschappelijk verantwoord beleggen

Onze deelnemers hebben in het in 2019 gehouden deelnemersonderzoek aangegeven dat zij maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk vinden. Maatschappelijk verantwoord beleggen vormt een onderdeel van het beleggingsbeleid en de beleggingsovertuigingen van PF Cosun. Wij hebben een ESG (Environment, Social, Governance) - beleid opgesteld waarin onze doelstellingen en randvoorwaarden zijn opgenomen voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Kostenefficiënt

PF Cosun voert de pensioenregeling kostenefficiënt uit. Bij het aangaan van nieuwe contracten wordt nadrukkelijk stilgestaan bij het kostenaspect zodat de dienstverlening tegen marktconforme prijzen gebeurt. Daarin wordt ook de door de dienstverlener aangeboden kwaliteit meegewogen. Ook bij het beheren van het vermogen moet het bestuur het vermogen zo kostenefficiënt mogelijk beheren voor de deelnemers, maar er is geen referentie die aangeeft wat kostenefficiënt is. Het bestuur wil hierin transparant en kritisch zijn. Bij het expliciet maken van een aanvaardbaar kostenniveau mogen de kwalitatieve elementen niet worden vergeten.

Bij belangrijke besluiten moet de aanvaardbaarheid van extra kosten zorgvuldig worden afgewogen. Toetsing van bedragen aan de meerjarenbegroting kan helpen bij het kostenbewustzijn. Afwijkingen van de begroting moeten goed worden onderbouwd.

Transparant

Pensioenfonds Cosun communiceert transparant over (de uitvoering van) de pensioenregeling, de financiële positie van het Fonds, de risico's en overige relevante zaken. Zij doet dit op de website, in het Pensioenbulletin en in het jaarverslag. Daarnaast onderhoudt zij een goede relatie met het

verantwoordingsorgaan, waarin deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever vertegenwoordigd zijn.

1.2.4. Visie

Pensioenfonds Cosun wil samen met sociale partners ervoor zorgen dat er voor onze deelnemers en pensioengerechtigden binnen het kader van het nieuwe pensioenstelsel een toekomstbestendige pensioenregeling is. Verantwoordingsorgaan, intern toezicht, werkgever en deelnemers worden hierbij nauw betrokken. Vanuit het coöperatieve fundament van Cosun zijn collectieve deelname, risicodeling en een solide financiering daarbij belangrijke uitgangspunten. De overgang naar de nieuwe regeling dient evenwichtig te zijn voor alle groepen deelnemers. Onderweg naar het nieuwe pensioenstelsel zorgt Pensioenfonds Cosun voor een betrouwbare uitvoering van de bestaande regeling.

1.2.5. Strategie

Pensioenfonds Cosun wil op tijd in overleg met sociale partners gaan om te bepalen wat voor onze deelnemers en pensioengerechtigden de meest geschikte regeling is binnen het nieuwe pensioenstelsel. Hierbij zijn een solide financiële basis, collectieve deelname, risicodeling, rendabel en duurzaam vermogensbeheer en behoud van de eigen Cosun identiteit belangrijke elementen. Professionaliteit van bestuur en bestuursbureau blijft belangrijk om in dit proces een belangrijke rol te kunnen spelen. Een goede relatie met alle betrokken partijen, zowel intern als extern, is een voorwaarde voor succes. Daarnaast is het van vitaal belang alle groepen deelnemers mee te nemen in het transitieproces en de voorliggende keuzes helder te communiceren.

1.2.6. Doelstellingen

Wendbaar pensioenfonds

PF Cosun heeft de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet. Zo heeft zij de pensioenadministratie uitbesteed aan Appel Pensioenuitvoering. Het bestuur heeft het fiduciair vermogensbeheer van het pensioenfonds bij Van Lanschot Kempen IM ondergebracht. Verder is het bestuursbureau ingericht dat het bestuur en de fondsorganen, waaronder het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht, professioneel ondersteunt. Bij de selectie van genoemde partijen heeft het bestuur rekening gehouden met de toekomstige ontwikkeling ten aanzien van een nieuw pensioenstelsel. Zij heeft voordat zij haar keuze maakte voor een bepaalde partij onderzocht in hoeverre de geselecteerde partijen in staat zijn om zich tijdig aan te passen aan een nieuw pensioenstelsel. De geselecteerde partijen hebben aangegeven hier invulling aan te kunnen geven. Zo is PF Cosun een wendbaar pensioenfonds dat zich heeft voorbereid op toekomstige wijzigingen.

Proces begeleiden

De pensioenregeling komt tot stand tussen sociale partners; werkgever en werknemers. PF Cosun is de uitvoerder van de pensioenregeling. PF Cosun speelt een rol in het proces om partijen te begeleiden bij de keuze voor een toekomstbestendig pensioen. Immers zit er veel deskundigheid bij

het bestuur en het bestuursbureau. Ook worden partijen als het verantwoordingsorgaan, het intern toezicht, de werkgever en de deelnemers hierbij nauw betrokken.

Toekomstbestendig pensioen

In de nieuwe pensioenregeling zullen collectiviteit, risicodeling en een solide financiering belangrijke uitgangspunten bij de invulling zijn. Het coöperatieve gedachtengoed is een belangrijke onderbouwing voor deze invulling. Bij de overgang wordt naar alle groepen deelnemers gekeken hoe deze zo evenwichtig mogelijk kan plaatsvinden. Het juridisch kader voor de invulling moet door de wetgever nog nader worden uitgewerkt.

Huidige regeling betrouwbaar uitvoeren

In de aanloop naar een nieuwe pensioenregeling zal de huidige pensioenregeling als vanouds betrouwbaar en correct worden uitgevoerd.

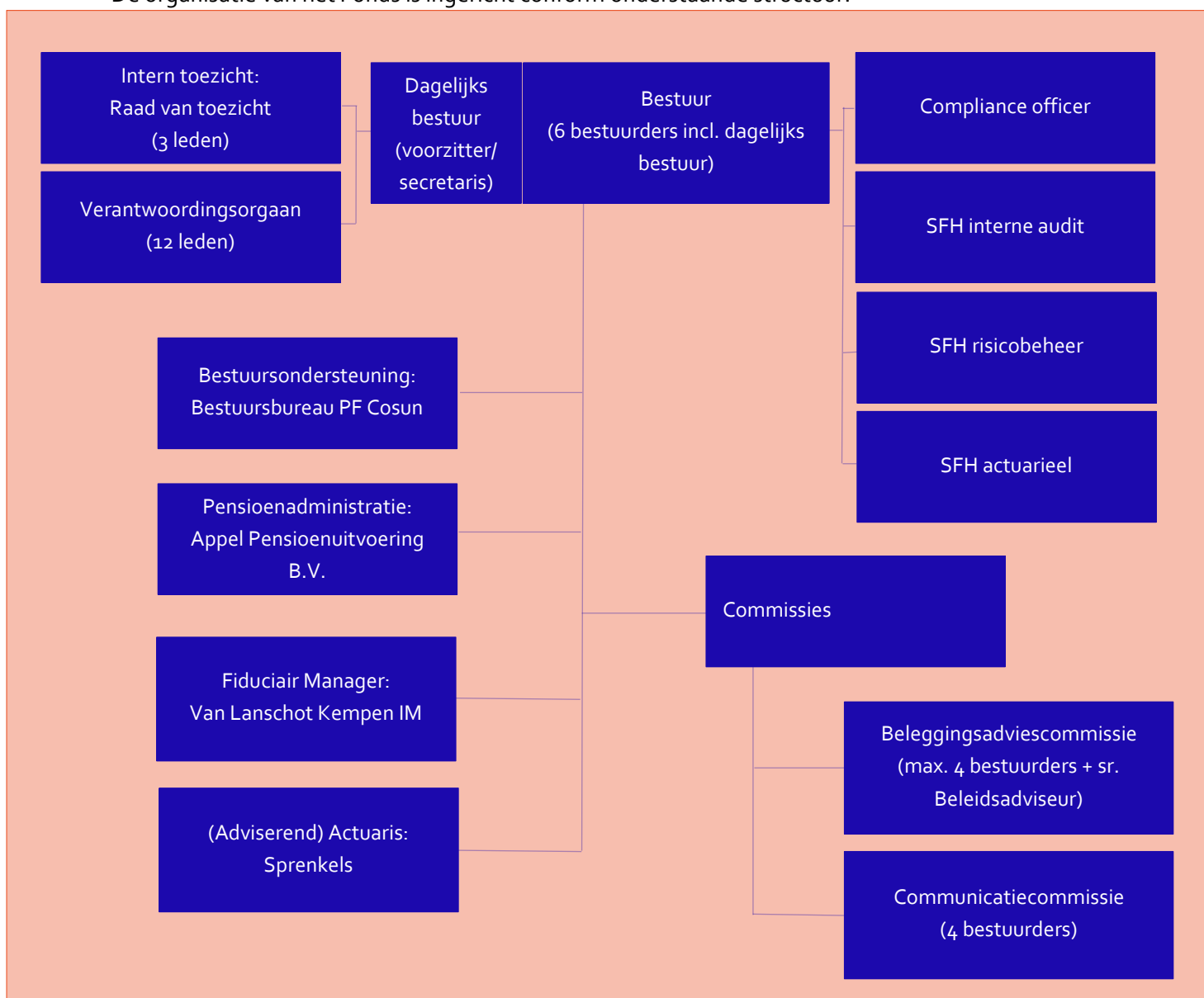

2. Organisatie en intern beheerssysteem

2.1. Organisatiestructuur

Het Fonds hanteert het paritair model met toevoeging van 2 externe bestuursleden. Voor het intern toezicht is sinds 1 november 2021 een raad van toezicht ingesteld. Daarnaast zijn er momenteel twee commissies ingesteld: een beleggingsadviescommissie (hierna: BAC) en een communicatiecommissie.

De organisatie van het Fonds is ingericht conform onderstaande structuur.

2.1.1. Bestuur

Het bestuur van het Fonds bestaat uit zes bestuurders, waarvan twee namens de werkgevers, twee namens de werknemers en de pensioengerechtigden en twee onafhankelijke externe bestuurders.

Uit de bestuurders worden een voorzitter, een plaatsvervangend voorzitter, een secretaris en een plaatsvervangend secretaris benoemd. De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter worden benoemd door bestuurders namens de werkgever; de secretaris en de plaatsvervangend secretaris worden benoemd door bestuurders namens de werknemers of pensioengerechtigden.

Het bestuur stelt voor iedere bestuursfunctie een profielschets op, aangevuld met de criteria voor geschiktheid en het geschatte tijdsbeslag en informeert de voordragende instanties hierover. De aangesloten ondernemingen dragen werkgeversbestuurders voor. De werknemersbestuurders worden door de Ondernemingsraad Cosun Beet Company voorgedragen. De pensioengerechtigdenbestuurders worden voorgedragen door de Vereniging van Gepensioneerden Cosun (verder: Vereniging van Gepensioneerden). Pensioengerechtigden die zich niet bij de Vereniging van Gepensioneerden hebben aangesloten kunnen zich eveneens verkiesbaar stellen. Indien er meerdere kandidaten zijn voor dezelfde vacature wordt door middel van verkiezingen onder de pensioengerechtigden een keus gemaakt. De onafhankelijke externe bestuurders worden door het bestuur geworven.

De zittingsduur van een bestuurder is vier jaar. Een bestuurder kan maximaal twee keer worden herbenoemd met inachtneming van de bepalingen in de Code. Indien een bestuurder is benoemd ter voorziening in een tussentijdse vacature kan deze driemaal voor een aansluitende periode worden benoemd. Deze termijn kan worden verlengd indien er sprake is van zwaarwegende omstandigheden. Omwille van de continuïteit en het behoud van kennis en ervaring in het bestuur is een rooster van aftreden vastgesteld.

In vacatures moet binnen drie maanden na het ontstaan daarvan worden voorzien. Gedurende het bestaan van een vacature blijft het bestuur wettig samengesteld en behoudt het zijn volle bevoegdheid.

Voor de situatie van ontstentenis en/of belet van meer dan drie bestuurders tegelijkertijd, zijn een viertal beletfunctionarissen benoemd. Deze beletfunctionarissen treden in een dergelijke situatie voor een maximale periode van 6 maanden op als bestuurder.

De voorzitter en secretaris gezamenlijk vormen het dagelijks bestuur. De taken van het dagelijks bestuur zijn vastgelegd in het Huishoudelijk reglement van het Fonds.

De rol van sleutelfunctiehouder Interne audit, sleutelfunctiehouder Actuarieel en sleutelfunctiehouder Risicobeheer wordt door middel van inbesteding (insourcing) ingevuld. De respectievelijke sleutelfunctiehouders zijn eveneens de vervuller van deze rol.

Het bestuur heeft een geschiktheidsbeleid opgesteld op grond van de 'Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur' van de Pensioenfederatie.

Met inachtneming van door sociale partners gemaakte afspraken, neemt het bestuur de besluiten ten aanzien van het opstellen en uitvoeren van de pensioenregeling. Het bestuur is bevoegd de

uitvoering van het beleid op te dragen aan ten minste twee natuurlijke personen (4-ogen principe). De aandachtsgebieden van de bestuurders afzonderlijk zijn opgenomen in het geschiktheidsbeleid.

Het bestuur wordt ondersteund door het bestuursbureau Pensioenfonds Cosun op het gebied van beleidsontwikkeling, het voorbereiden van vergaderingen van alle fondsorganen, het opvolgen van acties naar aanleiding van bestuursbesluiten, de aansturing van de uitbestedingspartners en het indienen van wettelijke rapportages.

De uitvoering van de pensioenregeling is door het bestuur van het Fonds met ingang van 1 januari 2020 opgedragen aan Appel Pensioenuitvoering B.V. (hierna: Appel), een onafhankelijk administratiekantoor dat pensioenfonds ondersteunt bij de pensioenuitvoering.

De werkzaamheden van Appel met betrekking tot de deelnemersadministratie, financiële administratie, verslaglegging, pensioenuitkeringen, informatieverstrekking aan deelnemers en wijze van verantwoording over al deze werkzaamheden, zijn in een uitbestedingsovereenkomst vastgelegd.

De dagelijkse uitvoering van de pensioenregeling en administratie is gedelegeerd aan Appel. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn gedetailleerd vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst. Daarnaast zijn in een SLA relevante bepalingen en wederzijdse afspraken (leverings- of verwerkingstermijnen) opgenomen die als basis dienen voor een adequate dienstverlening aan het Fonds, zoals vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomst.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid en baseert zich op de adviezen van de beleggingsadviescommissie (zie [hoofdstuk 8](#)). De aangestelde fiduciair manager voert het beleggingsbeleid uit binnen de daarvoor gestelde richtlijnen. De fiduciair manager rapporteert daarover ten minste eenmaal per maand. De beleggingsadviescommissie toetst de rapportages aan de beleggingsrichtlijnen en rapporteert haar bevindingen aan het bestuur.

2.1.2. Beleggingsadviescommissie (BAC)

Het bestuur stelt de strategische beleggingsdoelstelling vast. Doelstelling hierbij is het behalen van een lange termijn beleggingsrendement dat voldoende is voor het realiseren van de (nominale) pensioentoezegging en de gestelde indexatieambitie tegen een acceptabel risico. Het bestuur bepaalt welke risico's het Fonds bereid is te nemen, met in achtneming van de opbouw van het deelnemersbestand, de vereiste solvabiliteit en het niveau van de pensioenpremie.

Het bestuur delegeert zijn beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken met betrekking tot de beleggingen. Het bestuur benoemt daartoe maximaal vier bestuurders uit haar midden die zitting nemen in de BAC. De BAC bestaat naast de benoemde bestuurders uit maximaal drie additionele leden die eveneens door het bestuur benoemd worden. De BAC bestaat uit minimaal vier leden. Sinds 26 april 2022 bestaat de BAC uit drie bestuurders en een beleidsadviseur van het bestuursbureau.

De BAC laat zich bij de uitvoering van de aan haar gedelegeerde bevoegdheden adviseren door een externe beleggingsadviseur.

De organisatie, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de BAC zijn vastgelegd in het Statuut Beleggingsadviescommissie (bijlage van het Huishoudelijk reglement van het Fonds).

De BAC dient over voldoende deskundigheid te beschikken om het bestuur van het Fonds te adviseren over de inrichting en uitvoering van het strategisch beleggingsbeleid.

2.1.3. Communicatiecommissie

Het bestuur heeft voor communicatie een commissie bestaande uit vier bestuurders³ ingesteld.

Deze commissie adviseert het bestuur inzake het te voeren communicatiebeleid en bereidt informatieverstrekking aan de actieven en inactieven voor.

Het bestuur benoemt de vier leden van de communicatiecommissie. Een beleidsadviseur van het bestuursbureau ondersteunt de commissie. De communicatiecommissie kan zich te allen tijde laten ondersteunen door externe deskundigen.

De organisatie, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de communicatiecommissie zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement van het Fonds.

2.1.4. Verantwoordingsorgaan

Het Fonds kent een verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit twaalf leden: twee werkgeversvertegenwoordigers, vier vertegenwoordigers van de deelnemers en zes vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden. De zittingsduur van een lid van het verantwoordingsorgaan is vier jaar. Een lid kan maximaal twee keer (bij een eventuele tussentijdse benoeming maximaal drie keer) worden herbenoemd waarmee de maximale zittingsduur twaalf jaar bedraagt.

In uitzonderlijke situaties kan het bestuur een lid van het verantwoordingsorgaan ontslaan. Een besluit van het bestuur tot ontslag geschiedt schriftelijk met opgave van redenen. Dit ontslag kan echter alleen plaatsvinden na goedkeuring van de raad van toezicht.

Het bestuur vergadert minstens tweemaal per jaar met het verantwoordingsorgaan. Het bestuur zal in deze vergadering ten minste vertegenwoordigd worden door de (vice) voorzitter en (plv) secretaris. Het bestuur legt in deze vergaderingen verantwoording af over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd.

Het verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes

---

³ Waaronder mogelijk één of meerdere kandidaat-bestuurders.

voor de toekomst waaronder de keuzes die van invloed zijn op de uitvoeringskosten. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, in het jaarverslag opgenomen. Het oordeel omvat in ieder geval een oordeel over de gemaakte uitvoeringskosten. Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over een aantal beleidszaken zoals beschreven in de statuten van het Fonds.

2.1.5. Raad van toezicht

Het bestuur is verantwoordelijk voor het organiseren van het intern toezicht bij het Fonds. Het bestuur heeft vanaf 1 november 2021 dit intern toezicht georganiseerd door het instellen van een raad van toezicht. Dit omdat het pensioenvermogen van het Fonds per 31 december 2019 en 31 december 2020 meer dan € 1 mld. bedroeg.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke en deskundige leden. Deze leden zijn getoetst door DNB. De leden zijn op geen enkele wijze, anders dan uit hoofde van het lidmaatschap van de raad van toezicht, actief betrokken bij het functioneren van het Fonds of de aangesloten ondernemingen.

Een lid van de raad van toezicht wordt benoemd voor een periode van (maximaal) vier jaar. De aftredende leden zijn terstond herbenoembaar, met dien verstande dat een lid eenmaal kan worden herbenoemd. De maximale zittingsperiode is derhalve acht jaar. De leden treden af volgens een rooster van aftreden. Het rooster van aftreden wordt na overleg met het bestuur vastgesteld.

Het bestuur en de raad van toezicht komen minimaal tweemaal per jaar in vergadering bijeen. De raad van toezicht heeft enkele (wettelijke) goedkeuringsrechten, die zijn opgenomen in de statuten en in het reglement raad van toezicht.

Op kwartaalbasis heeft de raad van toezicht contact met het dagelijks bestuur van het Fonds. In dit overleg worden de actuele onderwerpen binnen het Fonds besproken en kan/zal de raad van toezicht het bestuur met raad bijstaan. In situaties waarbij dit nodig wordt geacht, vindt er direct overleg plaats. Houders van sleutelfuncties rapporteren over bevindingen en aanbevelingen aan de raad van toezicht. De raad van toezicht rapporteert op jaarbasis zijn bevindingen schriftelijk aan het bestuur.

Het bespreekt zijn bevindingen steeds in een open dialoog met de leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en legt daarnaast verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag van het Fonds.

2.1.6. Sleutelfunctiehouders (actuariel, risicobeheer en interne audit)

Het Fonds heeft voor de aandachtsgebieden actuariel, risicobeheer en interne audit afzonderlijke, onafhankelijke, sleutelfunctiehouders aangesteld. Deze sleutelfunctiehouders worden door het bestuur benoemd, na goedkeuring van de (voorgenomen) benoeming door De Nederlandsche Bank.

De sleutelfunctiehouders voeren de aan hun toebedeelde (wettelijke) taken uit en vullen daarmee de 2^e lijnsrollen (actuarieel en risicobeheer) of 3^e lijnsrol (interne audit) in. Het Fonds heeft de benoemde functionarissen inbesteed. Alle sleutelfunctiehouders zijn eveneens (onafhankelijk) vervuller van de sleutelfunctie-rol.

De sleutelfunctiehouders voeren hun werkzaamheden uit op basis van een zelf op te stellen jaarplan. Periodiek, veelal eens per kwartaal, rapporteren zij over hun uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen aan het bestuur en de raad van toezicht. Aanvullend daarop geven zij op specifieke onderwerpen (ad-hoc) opinies af. De inhoud van deze opinies worden door het bestuur meegewogen bij de definitieve besluitvorming.

De raad van toezicht is belast met het toezicht op de objectieve, eerlijke en onafhankelijke invulling en vervulling van de sleutelfuncties.

2.1.7. Compliance

Het Fonds heeft een compliance officer benoemd. Deze compliance officer ziet toe op en brengt verslag uit over de naleving van de gedragscode en de incidenten- en klokkenluidersregeling.

Voor het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht, externe leden van commissies, sleutelfunctiehouders en kandidaten voor zitting in de hiervoor genoemde organen of rollen en de (tijdelijke) werknemers van het bestuursbureau is een gedragscode opgesteld ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het Fonds aanwezige informatie.

In vervolg op het artikel 19a van het Besluit Financieel Toetsingskader heeft het bestuur een Incidenten- en klokkenluidersregeling opgesteld. Hiermee beschikt het Fonds over procedures en maatregelen met betrekking tot het omgaan met en het vastleggen van incidenten. De procedures en maatregelen zijn gericht op het beheersen van opgetreden risico's en het voorkomen van herhaling. Het bestuur informeert de Nederlandsche Bank (verder: DNB) onverwijld omtrent incidenten die gemeld worden op basis van deze Incidenten- en klokkenluidersregeling.

2.1.8. Klachten- en geschillen

De Pensioenwet vereist dat deelnemers op een eenvoudige en laagdrempelige wijze (geen vormvoorschriften) met hun klachten bij een klachteninstantie van het Fonds terecht kunnen.

- Een klacht is iedere uiting van ontevredenheid die door een belanghebbende wordt gericht aan het Fonds. Een geëscaleerde klacht is een klacht die niet gaat over de uitvoering van het pensioenreglement en die niet naar tevredenheid van de belanghebbende is opgelost door de klachtencommissie.
- Een geschil (zijnde een verschil van mening) ontstaat na een gehele of gedeeltelijke afwijzing van een klacht over de uitvoering van het pensioenreglement. Een geschil is ook een klacht over de uitvoering van het pensioenreglement, zonder afhandeling, direct na het verstrijken van de termijn voor de behandeling.

- In geval van een klacht kan de belanghebbende zich hierover telefonisch, schriftelijk, per post of per mail tot Appel wenden, waarna binnen 2 weken een ontvangstbevestiging verzonden wordt. In deze bevestiging wordt aangegeven binnen welke termijn de klacht wordt afgehandeld. De administratie reageert binnen redelijke termijn schriftelijk naar belanghebbende, doch uiterlijk binnen 10 weken na dagtekening van de ontvangstbevestiging van de klacht, of na 12 weken na het indienen van de klacht. Indien bij de afhandeling van de klacht blijkt dat er nadere informatie nodig is van de belanghebbende, dan wordt deze informatie opgevraagd en wordt een termijn voor beantwoording gegeven. Deze termijn worden verlengd met de termijn voor beantwoording, of met de termijn waarin de verzochte informatie is ontvangen.
- Klachten over uitvoering van het pensioenreglement worden behandeld door de klachtencommissie.
- Klachten die niet gaan over de uitvoering van het pensioenreglement worden behandeld door de administratie, tenzij de administratie in overleg met de klachtencommissie, de klacht voor afhandeling overdraagt aan de klachtencommissie.
- Indien belanghebbende niet tevreden is over de afhandeling van een klacht (die niet gaat over de uitvoering van het pensioenreglement) door de administratie, dan kan belanghebbende de klachtencommissie vragen om de klacht in behandeling te nemen. De klacht dient binnen redelijke termijn te worden behandeld

De hierboven vermelde procedure is door het bestuur vastgesteld in het 'Klachten- en geschillenreglement'.

2.2. Administratieve organisatie

Appel staat centraal in de administratieve organisatie. Appel beschikt over een ISAE-3402 type II rapportage dat een onafhankelijk en objectief oordeel bevat over de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersmaatregelen behorend bij de door klanten aan Appel uitbestede processen.

De door Appel te verrichten werkzaamheden en te verstrekken informatie zijn vastgelegd in een SLA. Op kwartaalbasis wordt door Appel door middel van de SLA-rapportage verantwoording afgelegd over de tijdigheid, juistheid en volledigheid van de in de SLA overeengekomen werkzaamheden.

De werkzaamheden en (administratieve) (deel)processen waarbij het bestuursbureau betrokken is, zijn beschreven in het Procedureboek bestuursbureau (stuk Best. PF Cosun 181.2021).

De (financiële) jaarverslaglegging van het Fonds wordt voorbereid door Appel in nauwe samenwerking met het bestuursbureau. Het bestuursbureau bereidt het bestuursverslag voor en verzorgt de informatie in het jaarverslag met betrekking tot de beleggingsportefeuille.

2.3. Beheersmaatregelen en interne beheersing

Het lopen van risico's is inherent aan de activiteiten die het Fonds uitvoert. Beheersing van deze risico's is hierin van wezenlijk belang. Het risicobeleid is gedefinieerd door het bestuur en is ook van toepassing op organen die deel uitmaken van het Fonds alsmede organisaties waaraan het bestuur activiteiten heeft uitbesteed.

In het risicomanagementbeleid zijn de diverse risicocategorieën weergegeven, zoals die door het bestuur worden gehanteerd. In het risicoregister zijn deze risicocategorieën uitgewerkt in scenario's en gescoord naar een bruto risico (kans en impact). Vervolgens is het netto risico (kans en impact) ingeschat op basis van het door het bestuur geformuleerde beleid en de maatregelen die het bestuur neemt om de betreffende risico's te kunnen beheersen.

In het kader van risicomanagement voert het Fonds periodiek risico-assessments uit. Op basis van de uitkomsten van deze assessments wordt het risicoprofiel van het Fonds opgesteld en jaarlijks geactualiseerd. Op deze wijze heeft het bestuur een overzicht van de mate waarin het Fonds de verschillende risico's beheerst.

Het Fonds voert ten minste eens per drie jaar een eigenrisicobeoordeling uit. Het bestuur heeft door middel van deze eigenrisicobeoordeling inzicht in de samenhang tussen de strategie van het Fonds, de materiële risico's die het Fonds kunnen bedreigen en de mogelijke consequenties van die risico's voor de financiële positie van het Fonds en de pensioenrechten dan wel -aanspraken van pensioengerechtigden en (gewezen) deelnemers. Het bestuur neemt de resultaten van de eigenrisicobeoordeling in aanmerking bij het nemen van strategische beslissingen.

Voor alle aan het Fonds verbonden personen geldt de gedragscode van het Fonds. Personen die direct of indirect bij transacties van het Fonds in financiële instrumenten zijn betrokken, dan wel anderszins uit hoofde van hun werkzaamheden, beroep of functie over voorwetenschap beschikken of kunnen beschikken of de verbonden persoon die kan beschikken over andere vertrouwelijke (markt)informatie zijn als insider aangemerkt.

In uitbestedingsovereenkomsten zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van betrokken partijen vastgelegd. In deze overeenkomsten zijn onder meer de volgende elementen verwerkt:

- Vastgelegd zijn de specifieke werkzaamheden die de uitvoerder verricht voor het Fonds, onder te verdelen in administratieve, financiële, secretariële, actuariële, juridische, en overige werkzaamheden.
- De verplichting deze werkzaamheden op een efficiënte, zorgvuldige en professionele manier uit te voeren.
- De verplichting tot geheimhouding van de gegevens van het Fonds en de verklaring in te staan voor de deskundigheid en de betrouwbaarheid van het personeel dat met de uitvoering van de werkzaamheden wordt belast.

- De uitvoerder wordt last en volmacht verleend om al datgene te doen wat in het belang van het Fonds is en voortvloeiende uit de hem opgedragen taken gewenst, nuttig of noodzakelijk wordt geacht.
- Van partijen waaraan het Fonds werkzaamheden heeft uitbesteed (de fiduciair manager, vermogensbeheerder, de custodian en de pensioenuitvoeringsorganisatie) wordt een verklaring verlangd gericht op adequate beheersing van de risico's, bijvoorbeeld een ISAE-3402-/SSAE 16- of gelijksoortige rapportage.

Het bestuur van het Fonds wordt door het bestuursbureau in de bestuursvergaderingen op de hoogte gehouden van de uitbesteede werkzaamheden en ontwikkelingen. De besluiten, door het bestuur genomen, worden in de notulen vastgelegd.

Indien het bestuur aan het bestuursbureau een verzoek heeft dan wel deze toestaat in bepaalde situaties volgens een vastgestelde wijze te handelen, wordt dit eveneens opgenomen in de notulen; onderdeel hiervan is een actielijst waarvan voortgang en afwikkeling tijdens de bestuursvergadering wordt besproken. Voorafgaand aan de bestuursvergaderingen wordt met het dagelijks bestuur dan wel met portefeuillehouders de voortgang hiervan afgestemd.

De aanwezigheid van de beleidsadviseurs van het bestuursbureau en zonedig ook ingehuurde adviseurs (waaronder bijvoorbeeld de adviserend actuaris) bij bestuursvergaderingen helpt de naleving van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te waarborgen.

2.3.1. Financieel crisisplan en Business Continuity Plan

Het Fonds heeft in het kader van artikel 143 van de Pensioenwet een financieel crisisplan opgesteld waarin een beschrijving wordt gegeven van de maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief kan inzetten in geval van een crisissituatie.

Voor de inhoud van het financieel crisisplan wordt verwezen naar hoofdstuk 9.

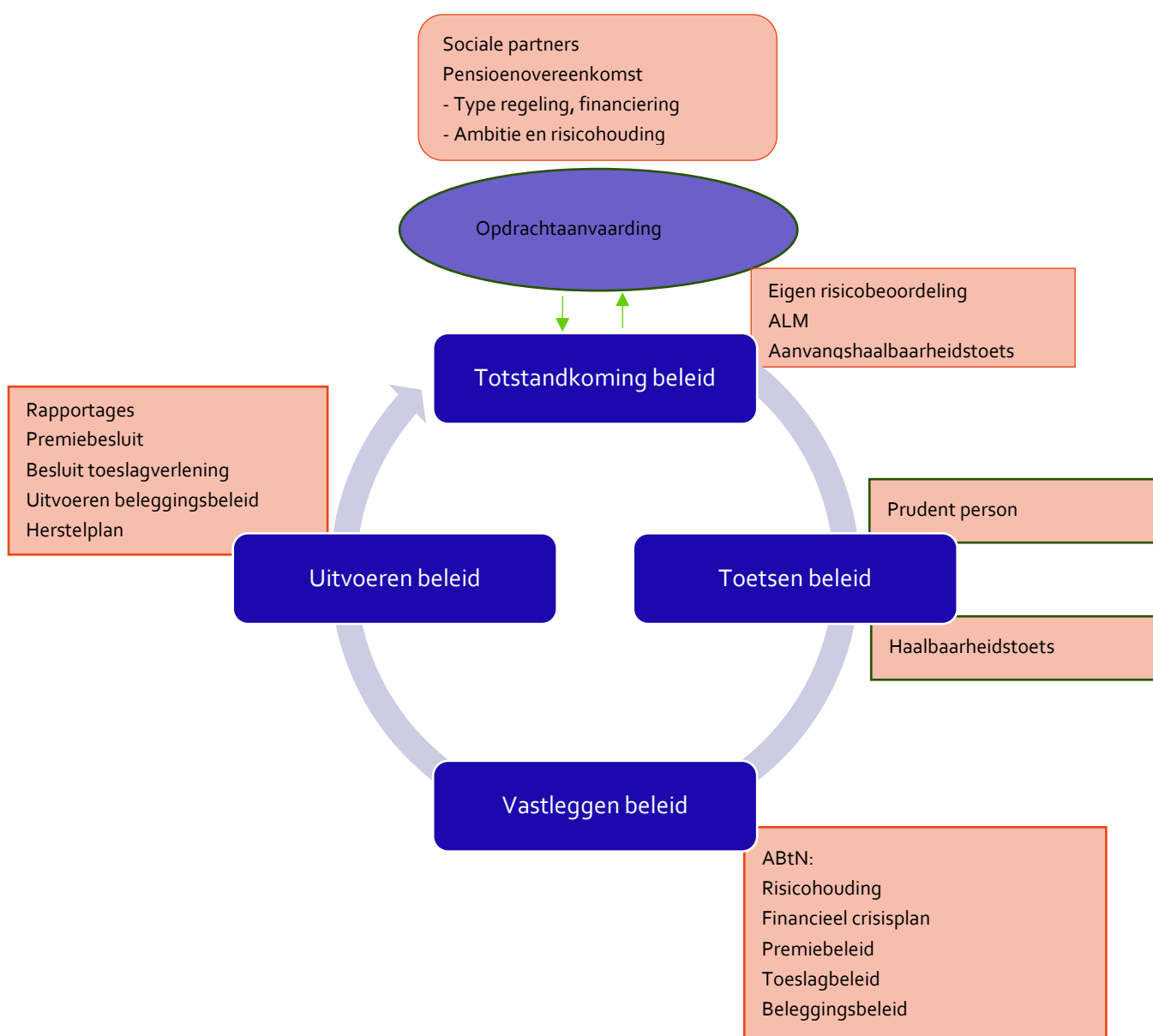
Om adequaat op te kunnen treden in geval van een calamiteit, heeft het Fonds een Business Continuity Plan (verder: BCP) opgesteld en in verband daarmee een permanent crisisteam ingericht.

3. Beleids- en verantwoordingscyclus en risicohouding

3.1. Beleids- en verantwoordingscyclus

De uitvoering van de pensioenregeling bestaat o.a. uit het beleggen van het beschikbare vermogen, het doen van uitkeringen en het informeren van belanghebbenden. Hiertoe wordt voor de aangesloten ondernemingen en 3.422 aanspraak- en pensioengerechtigden ca. € 946 miljoen pensioenvermogen beheerd (ultimo 2023).

In de uitvoeringsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de beleidsruimte van het bestuur. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering en houdt als een 'goed huisvader' de regie over de werkzaamheden van het Fonds. Daartoe heeft het Fonds de volgende beleids- en verantwoordelijkheidscyclus geïmplementeerd.

In een separaat beleidsdocument is tevens het risicomanagementbeleid vastgelegd. De sleutelfunctiehouder risicobeheer is houder en vervuller van de sleutelfunctie-rol en toetst als 2^e lijns functionaris de toepassing en uitvoering van het risicomanagementbeleid door de 1^e lijn (het bestuur, de BAC en het bestuursbureau).

3.2. Risicohouding

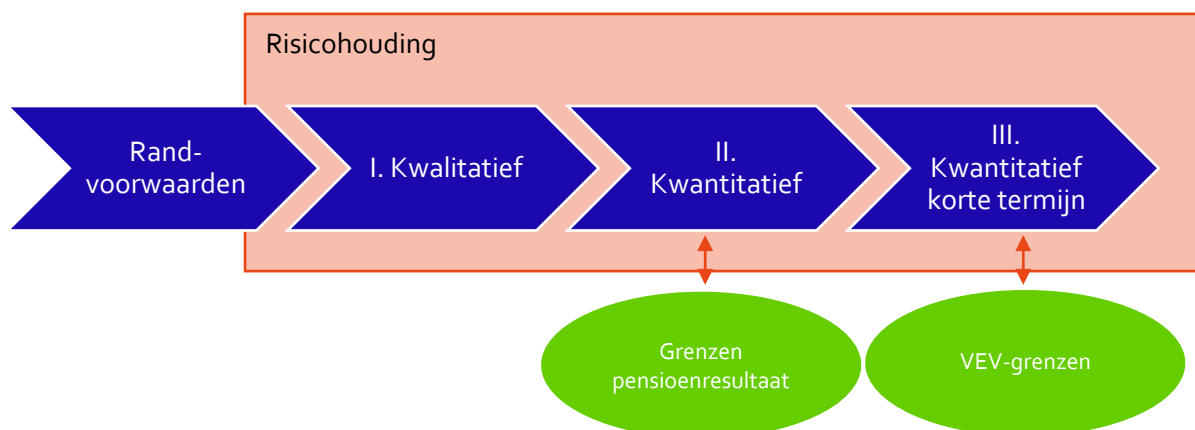
De risicohouding van het Fonds, zoals vastgelegd in het Besluit Financieel Toetsingskader van december 2014 en artikel 102a van de Pensioenwet, bestaat uit drie onderdelen:

- Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding;
- Kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding;
- Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding.

Het bestuur van het Fonds heeft in mei 2015 de risicohouding op hoofdlijnen vastgesteld en in juni 2015 afgestemd met het verantwoordingsorgaan en sociale partners. De doorvertaling naar de korte termijn risicohouding (i.c. bandbreedte Vereist Eigen Vermogen) en de lange termijn risicohouding (i.c. de ondergrenzen in de Aanvangshaalbaarheidstoets) door het bestuur van het Fonds heeft plaatsgevonden in het derde kwartaal van 2015. Er zijn nadien geen nieuwe afspraken gemaakt omtrent de risicohouding.

In 2018 heeft het bestuur naast de wettelijk omschreven risicohouding tevens een risicohouding vastgesteld voor de niet-financiële risico's.

De wettelijk gedefinieerde risicohouding van het Fonds voldoet aan de prudent person regel en komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) en een bandbreedte daarvoor en voor de lange termijn in de door het Fonds gekozen grenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

3.2.1. Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding

De risicohouding van het Fonds is de mate waarin het Fonds bereid is beleggingsrisico's te nemen en te lopen om de doelstellingen van het Fonds te realiseren en de mate waarin het Fonds beleggingsrisico's kan lopen en nemen gegeven de kenmerken van het Fonds. Samenvattend kan de risicohouding (en het daaruit voortvloeiende strategisch beleggingsbeleid) van het Fonds bestempeld worden als behoudend / neutraal. Onnodige risico's worden voorkomen om de kans op kortingen te beperken. Tegelijkertijd wordt naar voldoende rendement gestreefd om in combinatie met het financieringsbeleid invulling te geven aan de noodzaak om het vereist vermogen te behouden en om invulling te geven aan de toeslagambitie voor actieve en inactieve deelnemers.

De door het bestuur gekozen risicohouding is gebaseerd op de volgende beleidsuitgangspunten:

- Tot 1 januari 2014 gold voor de werkgever een (gelimiteerde) bijstortingsverplichting. Daarmee waren de nominale pensioenaanspraken en -rechten van de (gewezen) deelnemers in belangrijke mate gewaarborgd. De huidige fondspopulatie is mede daardoor in het verleden nooit geconfronteerd geweest met (dreigende) kortingen. Met de overgang naar de pensioenregeling per 1 januari 2014 is de bijstortingsverplichting voor de werkgever komen te vervallen. Het bestuur streeft er primair naar om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden. Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt dit verleden een enigszins behoudende risicohouding.
- Integraal onderdeel van de pensioenregeling per 1 januari 2014 is de toeslagambitie voor zowel actieven als inactieven. Het toeslagstreven² van het Fonds is voor het bestuur belangrijk. Het beleggingsbeleid (inclusief toeslagenbeleid) is erop gericht om deze doelstelling te realiseren. Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt het toeslagstreven juist een wat ruimere risicohouding. Het bestuur accepteert hierbij dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten op enig moment gekort moeten worden.
- De populatie van het Fonds is relatief oud. Theoretisch past hier een enigszins behoudende risicohouding bij, daar oudere deelnemers over beperkte verdien capaciteit beschikken om tegenvallers op te vangen. Het beleid van het Fonds is er, gegeven de huidige pensioenregeling en financieringsafspraken met de werkgever, primair op gericht om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden met daarnaast een duidelijk streven naar toeslagverlening voor zowel actieven als inactieven. De zekerheidsnorm van het Fonds is belangrijk, maar het toeslagstreven heeft evengoed een hoge prioriteit.

---

² Het bestuur hanteert hiervoor de verwachte toeslagrealisatie en heeft hiervoor de volgende leidraad gedefinieerd (in termen van maatstaf en mediane uitkomst):

- Verwachte toeslagrealisatie actieven: grofweg 100% van de loonindex
- Verwachte toeslagrealisatie inactieven: grofweg 75% van de prijsindex

Risicobereidheidsonderzoek bestuur

Op basis van de resultaten van de doorrekeningen van verschillende beleggingsmixen bij de ALM-studie uit 2014/2015 heeft het bestuur zich over haar risicobereidheid uitgesproken.

Het bestuur heeft in 2014/2015 uitgebreid gediscussieerd over het meest wenselijke risicoprofiel. De beleggingsmix is zo gekozen dat wordt voldaan aan het toeslagstreven. Ook de andere (risico)kengetallen (verwachte ontwikkeling van de dekkingsgraad, tekortkansen en cumulatieve korting) achtte het bestuur, gegeven de huidige pensioenregeling en financieringsafspraken met de werkgever, acceptabel. Het bestuur achtte ook de met de verhoging van het risicoprofiel samenhangende beperkte verhoging van de te betalen premie acceptabel.

Bij het uitvoeren van de ALM-studie in 2018 heeft het bestuur de hierboven beschreven, acceptabel geachte, risicokengetallen gehanteerd. Het bestuur heeft geconstateerd dat in de jaren tot en met 2023 de premie naar verwachting hoger is dan verwacht werd vanuit de ALM-studie uit 2014/2015. Daarnaast is de kans op korting van de opbouw en de hoogte van de korting op de opbouw als er gekort wordt op de opbouw groter dan verwacht werd op basis van de ALM-studie 2014/2015. Het bestuur heeft dit beeld naar sociale partners gecommuniceerd, aangezien het bestuur met de eigen sturingsmiddelen hier geen oplossing voor kon vinden.

In vervolg hierop hebben sociale partners aangegeven dat zij, onder handhaving van het huidige risicoprofiel, een onderzoek willen doen naar een andere premiesystematiek met als doelstelling een lagere en stabielere premie voor de werkgever en een verlaging van de kans op korting van de pensioenopbouw van deelnemers. In 2019 heeft dit onderzoek, na een zorgvuldige afweging, geleid tot het wijzigen van de premiesystematiek naar een systematiek o.b.v. premiedemping. De nieuwe premiesystematiek geldt met ingang van 1 januari 2020.

In de ALM-studie van 2020 zijn de gevolgen van de economisch gewijzigde omstandigheden en de financiële uitgangspositie van het Fonds ten aanzien van de doelstellingen en risicobereidheid van het Fonds onderzocht. De uitkomsten van deze studie gaven aan dat de doelstellingen ten aanzien van de nominale opbouw en het toeslagstreven niet behaald kunnen worden. Door de lage rente-omgeving zoals gebruikt tijdens de ALM-studie zijn de premie-inkomsten vanaf 2024 niet meer voldoende om het huidige niveau van de nominale pensioenopbouw te handhaven. Door de opgelopen achterstand in toeslagverlening, is het toeslagstreven voor zowel de actieven als de niet-actieven nu en op lange termijn niet (meer) haalbaar. Zonder rekening te houden met de opgelopen achterstand, is het toeslagstreven op basis van het huidige beleggingsmix waar te maken. Deze uitkomsten zijn gedeeld met sociale partners.

Doordat de (actuele) UFR-dekkingsgraad in 2022 de triggergrenzen van het renteafdekkingsbeleid raakte, is in 2022 een vroegtijdige ALM-studie uitgevoerd. In deze studie is gekeken in hoeverre de risicohouding van het Fonds nog passend was bij de ambities. Tevens is onderzocht in hoeverre een wijziging van het toeslagbeleid, (mede) op basis van de mogelijkheden die de AMvB hiertoe bood, gewenst is. [Bijlage V](#) bevat een uitgebreide samenvatting van de conclusies uit de ALM-studie. De

uitkomsten van de studie gaven geen aanleiding om de strategische verhouding tussen de matching- en rendementsportefeuille te herzien. Daarnaast is het niveau van de renteafdekking ongewijzigd vastgesteld, waarbij signaleringsgrenzen zijn benoemd waarop opnieuw naar de mate van renteafdekking gekeken zal worden. De uitkomsten zijn gedeeld met sociale partners.

3.2.2. Kwantitatieve beschrijving van de risicohouding

Kwantitatieve beschrijving van de risicohouding op korte termijn

De risicohouding voor het Fonds komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) en een bandbreedte daarvoor.

De risicohouding is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Ook voor de mate van renteafdekking is een strategisch beleid met bandbreedtes vastgesteld. Het VEV kan fluctueren door verschuivingen in de feitelijke mix ten aanzien van de allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën en de mate van afdekking van het rente- en valutarisico. Op basis van voorschriften van DNB, zijn beleidsbeslissingen afhankelijk van de strategische VEV die is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid.

De bandbreedte rondom het VEV is bedoeld om ruimte te scheppen om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid.

Beleid voor de korte termijn risicohouding

Uitgaande van de overwegingen zoals opgenomen in [bijlage III](#) is besloten om als Vereist Eigen Vermogen bandbreedte een VEV met een ondergrens van 10% en een bovengrens van 18% te hanteren.

Toekomstige wijzigingen in bijvoorbeeld de allocatie tussen de return- en de matchingportefeuille, de mate van renteafdekking, de valuta-exposure en de rentestand veroorzaken fluctuaties in de hoogte van het VEV.

De Tracking error, zoals gebaseerd op de eigen aannames voor rendement en risico en die vergelijkbaar zijn met de aannames gehanteerd voor de ALM/FTK-studie, bedraagt 4,9% voor de strategische portefeuille (met een VEV van 14,8%; cijfers ultimo september 2022). Uitgaande van overeenkomende overwegingen als voor de VEV-bandbreedte (zie [bijlage III](#)) is besloten om als Tracking error bandbreedte een ondergrens van 4,0% te hanteren met een bovengrens van 7,9%. Jaarlijks wordt bekeken of de tracking error bandbreedte als gevolg van economische ontwikkelingen (toe- of afgenomen volatiliteit van de markt) moet worden bijgesteld, waarbij de uitgangspunten zoals beschreven in [bijlage III](#) en de strategische normportefeuille leidend zijn.

In dit beleid heeft het bestuur beoordeeld dat de VEV-bandbreedte acceptabel is uit hoofde van balansrisicomanagement. Tenminste eens per kwartaal zal het Fonds bij DNB (via kwartaalrapportage) melden hoe het VEV feitelijk is.

Kwantitatieve beschrijving van de risicohouding op lange termijn

De risicohouding van het Fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de aanvangshaalbaarheidstoets. Ondergrenzen worden vastgesteld ten aanzien van:

- het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het Fonds precies beschikt over het Vereist Eigen Vermogen;
- het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad van het Fonds;
- het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkinggraad in een slechtweersscenario.

Het Fonds voert periodiek de door DNB voorgeschreven haalbaarheidstoets uit. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015. De uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets per de rapportagedatum van 1 januari 2015 zijn als volgt:

1. Het verwachte pensioenresultaat op Fondsniveau vanuit de financiële positie waarbij wordt voldaan aan het Vereist Eigen Vermogen (15,5%). Het verwachte pensioenresultaat komt uit op 102%.
2. Het verwachte pensioenresultaat op Fondsniveau vanuit de feitelijke financiële positie per 1 januari 2015 (113,4%). Het verwachte pensioenresultaat komt uit op 101%.
3. Het pensioenresultaat op Fondsniveau in een 'slecht weer scenario'. Deze uitkomst is gepresenteerd in een maximale relatieve afwijking (bandbreedte) ten opzichte van de mediaan. Deze afwijking komt uit op 21%.

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader, kiest het Fonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het Fonds precies beschikt over het Vereist Eigen Vermogen is gelijk aan 90%.
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad van het Fonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 90%.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het Fonds vanuit de feitelijke dekkinggraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweersscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweersscenario die het Fonds dan acceptabel vindt is 30%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in minder dan 5% van de scenario's meer dan 30% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad.

Bij de gekozen grenzen voldoet het Fonds in alle doorgerekende startdekkingsgraden aan de gestelde normen en wordt voldaan aan de uitgangspunten die het bestuur voor de keuze heeft gehanteerd. Hiermee voldoet het Fonds tevens aan de criteria van de aanvangshaalbaarheidstoets.

De ondergrenzen gehanteerd in de aanvangshaalbaarheidstoets zijn vastgesteld na overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. Bij eventueel toekomstig uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoetsen zullen deze ondergrenzen op gelijke wijze opnieuw worden vastgesteld. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden informeert het bestuur de sociale partners en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om tot eventuele maatregelen te komen.

3.2.3. Beschrijving van de risicohouding voor de niet-financiële risico's

De risicohouding voor de niet-financiële risico's is ook afgeleid van de doelstellingen, beleidsuitgangspunten en kernwaarden van het Fonds.

De niet-financiële risicohouding is, in 2018, als volgt gedefinieerd:

1. Het Fonds accepteert geen risico's die niet uitlegbaar zijn aan onze stakeholders en die de reputatie en betrouwbaarheid van het Fonds schaadt;
2. Het Fonds accepteert beperkt risico's ten aanzien van (de robuustheid) van de uitvoering van de pensioenregeling.
3. Het Fonds accepteert beperkt risico's ten aanzien van uitbesteding van werkzaamheden.
4. Het Fonds accepteert geen risico's met betrekking tot het bewust niet naleven van alle eisen met betrekking tot integriteit, deskundigheid en professionaliteit.

Op basis van deze niet-financiële risicohouding is de risicobereidheid voor niet-financiële risico's niet voor elk risico gelijk. In 2023 heeft het bestuur een verfijning in de risico-acceptatie aangebracht. Voor de niet-financiële risico's omgevingsrisico, integriteitsrisico, operationeel risico, juridisch risico, bestuursrisico, communicatierisico en ESG-risico is de (verfijnde) risicohouding 'risicomijdend'. Voor het uitbestedingsrisico en het IT-risico is de (verfijnde) risicohouding 'risiconeutraal'.

3.3. Procedure voor uitvoering, vaststelling en verantwoording van de haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets bestaat uit de aanvangshaalbaarheidstoets en de jaarlijkse haalbaarheidstoets en wordt uitgevoerd op basis van de door DNB voorgeschreven economische scenario's.

De aanvangshaalbaarheidstoets is medio 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van de invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015 (zie ook [bijlage IV](#)). De aanvangshaalbaarheidstoets zal opnieuw worden uitgevoerd en vastgesteld als het Fonds besluit een significante wijziging in de pensioenregeling door te voeren of als er sprake is van significante wijzigingen in het premiebeleid, toeslagbeleid of beleggingsbeleid. Bij significante beleidswijzigingen of wanneer het Fonds een nieuwe pensioenregeling gaat uitvoeren, zal het Fonds uiterlijk binnen

één maand nadat het bestuur tot de wijziging heeft besloten een (nieuwe) aanvangshaalbaarheidstoets bij DNB indienen. De rapportagedatum is 1 januari van het boekjaar waarin een nieuwe regeling wordt ingevoerd of een wijziging van het huidige beleidskader plaatsvindt.

Per 1 januari 2020 geldt een nieuw premiebeleid. Het bestuur heeft in zijn vergadering van 15 oktober 2019 vastgesteld dat de wijziging van de premiesystematiek slechts een zeer geringe invloed heeft op de toekomstige financiële positie van het Fonds en geen sprake is van een significante wijziging die een aanvangshaalbaarheidstoets vereist.

De haalbaarheidstoets wordt jaarlijks voor 1 juli uitgevoerd en vastgesteld en heeft eveneens als rapportagedatum 1 januari.

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets per 1 januari 2023 zijn als volgt:

Uitgangspositie	Te kiezen ondergrens	Lange termijn risicohouding NORMEN	Lange termijn risicohouding RESULTATEN PER 1/1/2023	
Feitelijke financiële positie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	90%	97%	✓
	Maximale afwijking van pensioenresultaat op fondsniveau in slecht weer scenario	30%	14%	✓

Deze uitkomsten liggen binnen de vastgestelde lange termijn risicohouding en geven geen aanleiding tot wijzigingen in het risicobudget.

3.4. De eigenrisicobeoordeling

Het Fonds voert in het kader van artikel 18b van het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen ten minste eens per drie jaar een eigenrisicobeoordeling (verder: ERB) uit. De ERB heeft tot doel om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de strategie van het Fonds, de materiële risico's die het Fonds kunnen bedreigen en de mogelijke consequenties van die risico's voor de financiële positie van het Fonds en de pensioenrechten dan wel -aanspraken van pensioengerechtigden en (gewezen) deelnemers. De ERB maakt integraal onderdeel uit van de strategie van het Fonds.

Naast de wettelijk driejaarlijks vereiste ERB, dient er ook een tussentijdse (deel)ERB plaats te vinden zodra er een significante wijziging van het risicoprofiel plaatsvindt. Het bestuur besluit zelf wanneer

er sprake is van een significante wijziging die leidt tot het tussentijds uitvoeren van een ERB. De volgende mogelijkheden worden hierbij genoemd:

- Na een voorgenomen strategisch bestuursbesluit, bijvoorbeeld een liquidatie of fusie, een wijziging van uitbestedingspartij of bestuursmodel, een significante wijziging in de risicohouding of significante wijziging van beleid of beleidsuitgangspunten;
- Een specifieke externe ontwikkeling waaronder bijvoorbeeld een verandering in wettelijke vereisten of een significante wijziging in de pensioenregeling;
- De actuele stand van voor het Fonds relevante risico's zoals bijvoorbeeld een significante wijziging van de dekkingsgraad.

De ERB wordt uitgewerkt (uitvoering en vastlegging) door de portefeuillehouders risicobeheer, daarbij ondersteund door het bestuursbureau. De formele vaststelling ligt bij het bestuur. De sleutelfunctiehouder Risicobeheer geeft, voor definitieve vaststelling door het bestuur, een opinie over het opgestelde ERB. Binnen twee weken na vaststelling of wijziging van de ERB, wordt de vastlegging hiervan aan DNB gezonden. De vastlegging van de ERB is een zelfstandig leesbaar document met gerichte verwijzingen naar andere documenten en wordt opgenomen als bijlage bij deze ABTN.

De ERB bestaat uit de volgende onderdelen. De vastlegging verwijst daarbij onder andere naar de betreffende passages van de hieronder genoemde documenten:

1. Een beschrijving van de methoden waarover het pensioenfonds beschikt om de risico's te detecteren en te beoordelen waaraan het Fonds op korte en op lange termijn is of kan worden blootgesteld en die gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheid van het Fonds om aan haar verplichtingen te voldoen.
2. Een beschrijving van de wijze waarop de eigenrisicobeoordeling in het managementproces en de besluitvormingsprocessen van het Fonds is geïntegreerd.
3. Een beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheer. Dit betreft de beoordeling van de toetsing van de mitigerende maatregelen zoals beschreven in het risicohandboek.
4. Een beschrijving van de wijze waarop belangenconflicten met de aangesloten ondernemingen worden voorkomen of beheerst in geval er sprake is van uitbesteding van de risicobeheerfunctie, interne auditfunctie en/of actuariële functie aan één of meerdere van de aangesloten ondernemingen.
5. Een beoordeling van de totale financieringsbehoeften van het Fonds met, indien van toepassing, een beschrijving van het herstelplan.
6. Een beoordeling van de risico's voor de aanspraak- en pensioengerechtigden met betrekking tot hun pensioenaanspraken en -rechten en de effectiviteit van eventuele corrigerende maatregelen. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden tot toeslagverlening en de mogelijkheden tot vermindering van de pensioenaanspraken en -rechten (de mate, onder welke voorwaarden en door wie).

7. Een kwalitatieve beoordeling van de mechanismen ter bescherming van de pensioenuitkeringen, waaronder eventuele garanties van de bijdragende onderneming en herverzekering.
8. Een kwalitatieve beoordeling van de operationele risico's.
9. Een beoordeling van nieuwe of opkomende risico's met inbegrip van klimaatrisico, risico's in verband met maatschappelijke verantwoordelijkheid en risico's in verband met waardevermindering van activa als gevolg van veranderende regelgeving.

De resultaten van de ERB worden in aanmerking genomen bij het nemen van strategische beslissingen. Hiertoe wordt in voorleggers en notulen bij bestuursbesluiten en bestuurlijke evaluaties expliciet aandacht besteed aan de relatie met de risicobereidheid van het Fonds en de resultaten van de ERB.

De eerste ERB is uitgevoerd in 2021 en vastgesteld in de bestuursvergadering van 14 december 2021 en ingediend bij DNB op 22 december 2021.

4. Hoofdlijnen pensioenregeling

4.1. Aangesloten ondernemingen

Het Fonds is het ondernemingspensioenfonds van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. Het Fonds verzekert pensioenaanspraken van werknemers van:

- Coöperatie Koninklijke Cosun U.A.
- Sensus B.V.
- Limako B.V.
- Cosun Holding B.V.
- Stichting IRS
- Stichting Cosun Nutrition Center (voorheen: Stichting Kenniscentrum suiker & voeding)

Het bestuur van het Fonds bepaalt de voorwaarden, waaronder andere dan de bovengenoemde ondernemingen als aangesloten onderneming kunnen worden toegelaten. Bij collectieve uittreding/toetreding van een groep deelnemers dan wel een aangesloten onderneming bepaalt het bestuur de hoogte van het extra vermogen dat naast de waarde van de nominale verplichtingen wordt overgedragen dan wel ingebracht indien de uit- dan wel toetredende onderneming/groep verzoekt om een collectieve waardeoverdracht.

De pensioenregeling is vastgelegd in het pensioenreglement. Het pensioenreglement wordt door het bestuur vastgesteld in overeenstemming met de pensioenovereenkomst en de uitvoeringsovereenkomst.

4.2. Deelnemerschap

Deelnemers zijn de personeelsleden die bij een aangesloten onderneming krachtens arbeidsovereenkomst volgens Nederlands recht in dienst zijn getreden, door deze onderneming als deelnemer zijn aangewezen en door het bestuur als deelnemer zijn toegelaten op de door het bestuur vast te stellen voorwaarden, welke niet in strijd met de Pensioenwet mogen zijn. Hieronder valt ook het lid van de raad van beheer van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. aan wie een pensioentoezegging is gedaan als onderdeel van de honorering.

Het deelnemerschap vangt aan op de dag waarop de werknemer aan deze voorwaarden voldoet.

4.2.1. Beëindiging van deelnemerschap

Het deelnemerschap eindigt bij overlijden van de deelnemer en bij beëindiging van het dienstverband tussen de deelnemer en een aangesloten onderneming zonder dat dit dienstverband wordt gevolgd door een dienstverband met een andere aangesloten onderneming. Bovendien eindigt bij bestuursbesluit het deelnemerschap op het moment dat de onderneming, waarbij de betrokkene in dienst is, niet langer als aangesloten onderneming kan worden beschouwd.

4.2.2. Voortzetting van deelnemerschap

In tegenstelling tot het hiervoor gestelde, wordt het deelnemerschap voortgezet:

- a. indien de deelnemer ten tijde van de beëindiging van het dienstverband (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt is; in die situatie blijft het deelnemerschap bestaan zolang de (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid voortduurt;
- b. indien het bestuur hiertoe, op verzoek van de aangesloten onderneming waarbij de betrokkene in dienst was, besluit.

Het voortgezette deelnemerschap wordt uiterlijk beëindigd op de standaard pensioendatum of de eerdere ingangsdatum van het ouderdomspensioen.

4.3. Aanspraken en rechten ingevolge pensioenregeling

In dit onderdeel wordt de door het Fonds uitgevoerde pensioenregeling op hoofdlijnen beschreven. Uitgegaan wordt van het pensioenreglement geldend voor deelnemers van het Fonds dat in werking is getreden per 1 december 2023.

Karakter pensioenregeling	Geïndexeerde middelloonregeling op basis van een vaste premie waarbij de aangesloten ondernemingen tot en met 2023 garanties hebben afgegeven voor de jaarlijkse inkoop van de nominale pensioenaanspraken en voor een deel van de toeslagverlening aan actieve deelnemers.
Deelnemer	Werknemer, in dienst van de aangesloten onderneming alsmede het lid van de raad van beheer van de Coöperatie Koninklijke Cosun UA. die nog niet de leeftijd van 68 jaar heeft bereikt en aan wie een pensioentoezegging is gedaan als onderdeel van de honorering.
Toetredingsleeftijd	n.v.t.
Pensioendatum	in principe de 68e verjaardag van de deelnemer.
Pensioengevend salaris	Het in het voorafgaande kalenderjaar bij de aangesloten onderneming verdiende jaarinkomen, inclusief de daarop betrekking hebbende eventuele salarisgaranties, vakantietoeslag, eindejaarsuitkering, toeslag voor het werken in ploegen, afbouwregeling ploegentoeslag, toeslag voor werk onder zeer bezwaarlijke omstandigheden en de vaste toeslag.
Franchise	€ 19.901,- per 1 januari 2024.
Grensbedrag	€ 137.800,- per 1 januari 2024.
Opbouwpercentage(s)	
Ouderdomspensioen	Maximaal 1,875% van de pensioengrondslag. Het opbouwpercentage is afhankelijk van de verschuldigde premie zoals beschreven in paragraaf 7.2.2 en wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld. Het streefopbouwpercentage is 1,875%.

Partnerpensioen	50% van het te bereiken ouderdompensioen op kapitaalbasis en 20% van het te bereiken ouderdompensioen op risicobasis.
Tijdelijk partnerpensioen	30% van het te bereiken ouderdompensioen op risicobasis.
Wezenpensioen	14% van het te bereiken ouderdompensioen op kapitaalbasis.
Arbeidsongeschiktheids- pensioen	Het arbeidsongeschiktheidspensioen bedraagt 70% van het pensioensalaris voor zover gelegen boven de WIA-loongrens en wordt toegekend indien het dienstverband wegens duurzame en volledige arbeidsongeschiktheid (80-100%) is beëindigd. Het uitkeringspercentage is lager bij een lagere graad van arbeidsongeschiktheid.
Voortzetting pensioenopbouw	Bij beëindiging van het dienstverband wegens duurzame en volledige arbeidsongeschiktheid (80-100%) heeft de deelnemer tevens aanspraak op voortgezette pensioenopbouw. Ook hier geldt dat de opbouw lager is bij een lagere graad van arbeidsongeschiktheid. De financiering van de voortzetting komt geheel voor rekening van het Fonds.
Keuzemogelijkheden:	
Vervroeging pensioendatum	Op zijn vroegst op de eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd bereikt die tien jaar vóór de, in het kalenderjaar van ingang van het (vervroegde) ouderdompensioen bekend zijnde, AOW-gerechtigde leeftijd ligt.
Uitstel pensioendatum	Tot uiterlijk de dag waarop de deelnemer de leeftijd die vijf jaar hoger is dan de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt.
Deeltijdpensionering	Voor het deel dat niet vervroegd wordt, wordt de opbouw van het ouderdompensioen voortgezet. Voor het deel dat na leeftijd 68 uitgesteld wordt, loopt de opbouw van het ouderdompensioen door.
Herschikking van pensioenaanspraken	Omzetting van partnerpensioen in extra ouderdompensioen en omgekeerd.
Variabilisering	De uitkering kan gedurende een periode hoger zijn dan de daaropvolgende periode. Hiervan kan geen gebruik worden gemaakt bij het gedeeltelijk uitstellen of het gedeeltelijk vervroegen van het ouderdompensioen.
Toeslagverlening actieven	Op de opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers wordt, ingeval van een collectieve structurele verhoging van de lonen ingevolge de CAO, een toeslag verleend over de reeds opgebouwde aanspraken. De hoogte van de toeslagverlening is afhankelijk van

de toeslaggarantie (tot en met 2023) en/of vrij beschikbaar Fondsvermogen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd. Zie verdere toelichting in [paragraaf 7.6.3](#).

Toeslagverlening
inactieven

Op de pensioenaanspraken en -rechten van inactieven worden voorwaardelijk toeslagen verleend. Als door het bestuur tot toeslagverlening wordt besloten, worden de ingegane en premievrije pensioenen per 1 januari maximaal verhoogd met de consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens over de laatst verstreken periode van oktober tot oktober, waarbij het prijsindexcijfer per oktober 2022 op 121,27 wordt gesteld. Deze verhoging kan, over een periode van 3 jaar gemeten, niet hoger zijn dan de gemiddelde verhoging van actieven over dezelfde periode gemeten. De verhogingen geschieden onder de beperkende voorwaarde dat er voldoende vrij beschikbaar Fondsvermogen aanwezig is. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Overgangsbepalingen

In artikel 33 zijn overgangsbepalingen opgenomen in het kader van reglementswijzigingen in het verleden.

5. Hoofdlijnen uitvoeringsovereenkomst

Wijze vaststelling verschuldigde premie	<p>CDC uitkeringsregeling met een middelloonkarakter en een streefopbouwpercentage van 1,875%, voorwaardelijk geïndexeerd. De totale vaste jaarpremie bedraagt 28% van de totale pensioensalarissom (premiepensioensalaris)³ inclusief de deelnemersbijdrage.</p> <p>De toereikendheid van de verschuldigde premie wordt vastgesteld op basis van een gedempte kostendekkende premie, waarbij, indien de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van het voorgaande jaar lager is dan de indexatiedekkingsgraad, een minimale premiedekkingsgraad van toepassing is. De hoogte van de verschuldigde premie wordt op 31 oktober van het voorafgaande jaar vooraf vastgesteld als percentage van de premiepensioensalarissen, gebaseerd op de beste inschatting van het deelnemersbestand en de fondsgrondslagen per 31 december in het jaar voorafgaand.</p>
Premiebetaling	<p>Voorschot 1/4e deel van de vaste jaarpremie per valuta datum 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober, uiterlijk te voldoen binnen één maand. Betaling restant bedrag o.b.v. definitieve premienota binnen zes maanden na afloop van het jaar.</p>
Informatieverstrekking door aangesloten ondernemingen	<p>Aangesloten ondernemingen zijn verplicht het Fonds gevraagd en ongevraagd te informeren over alle ontwikkelingen binnen de onderneming die van invloed kunnen zijn op de pensioenregeling en de daaruit voortvloeiende huidige en toekomstige pensioenverplichtingen van het Fonds. Daarnaast zijn de aangesloten ondernemingen verplicht het Fonds alle gegevens en informatie te verstrekken die het Fonds redelijkerwijs nodig heeft om de pensioenregeling op correcte wijze te kunnen uitvoeren.</p>
Procedure bij premiebetalingsachterstand	<p>Over een betalingsachterstand is een rentevergoeding verschuldigd. Zodra er sprake is van een premieachterstand ter grootte van 5% van de totale door het Fonds te ontvangen jaarpremie en tevens niet voldaan wordt aan de wettelijke eis inzake het minimaal vereist eigen vermogen, zal het Fonds elk kwartaal voldoen aan zijn wettelijke verplichting om schriftelijk het verantwoordingsorgaan informeren. Gedurende de periode dat sprake is van deze premieachterstand informeert het Fonds</p>

---

³ Is gelijk aan het op het fiscaal maximum begrensde pensioensalaris, vermenigvuldigd met de deeltijdfactor.

	tevens elk kwartaal de ondernemingsraad van de aangesloten onderneming die nog premie aan het Fonds verschuldigd is.
Procedure opstellen en wijzigen pensioenreglement n.a.v. wijziging pensioenovereenkomst	In verband met het opstellen van het pensioenreglement wordt door de aangesloten ondernemingen de wijzigingen in de pensioenovereenkomst en alle overige daarmee verband houdende informatie zo spoedig mogelijk aan het Fonds ter beschikking gesteld. Indien het bestuur van het Fonds instemt met de uitvoering van de wijziging van de pensioenovereenkomst, deelt het Fonds dit aan sociale partners mee onder toezending van en toelichting op een gewijzigd concept pensioenreglement. De sociale partners wordt gevraagd of de in dit concept pensioenreglement opgenomen wijzigingen in overeenstemming zijn met de door hen gemaakte afspraken. De aangesloten ondernemingen verklaren dat het pensioenreglement dat het Fonds uitvoert op de datum van inwerkingtreding en op de datum van ondertekening van de uitvoeringsovereenkomst, in overeenstemming is met de pensioenregeling tussen de werknemer en de aangesloten ondernemingen.
Maatstaven en voorwaarden toeslagverlening	Zie paragraaf 7.6 ABtN inzake toeslagbeleid
Uitgangspunten en procedures vermogenstekorten	Indien het Fonds op grond van de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf achtereenvolgende jaren niet over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt, dan zal het Fonds maatregelen nemen die ervoor zorgen dat de dekkingsgraad direct weer op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen komt te liggen. De aangesloten ondernemingen hebben in dit kader geen bijstortingsverplichting. Als de beleidsdekkingsgraad per kwartaaleinde lager is dan het Vereist Vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid bevindt het Fonds zich in een situatie van tekort en voldoet het niet langer aan de criteria van het Vereist Vermogen. Het Fonds stelt in dat geval binnen drie maanden een concreet en haalbaar herstelplan op, waarbij de in het financieel crisisplan opgenomen maatregelen worden meegenomen, tenzij het Fonds gezien de beleidsdekkingsgraad op dat moment weer beschikt over het Vereist Vermogen.

Onvoorziene omstandigheden	Indien zich omstandigheden voordoen die ten tijde van het sluiten van de uitvoeringsovereenkomst niet voorzienbaar waren en nakoming van de uitvoeringsovereenkomst substantieel beïnvloeden, zullen partijen in gezamenlijk overleg en naar redelijkheid en billijkheid een oplossing proberen te vinden, die recht doet aan de belangen van beide partijen in het kader van deze uitvoeringsovereenkomst.
Voorbehoud aangesloten ondernemingen	De aangesloten ondernemingen behouden zich het recht voor de betaling van premie, voor zover deze betrekking heeft op de bijdrage van de aangesloten onderneming, en de betaling van andere bijdragen, te verminderen of te beëindigen ingeval van een ingrijpende wijziging van omstandigheden.
Looptijd	De uitvoeringsovereenkomst is voor onbepaalde tijd aangegaan.
Beëindiging	De uitvoeringsovereenkomst kan worden beëindigd met in achtneming van een opzegtermijn van twee maanden.

6. Hoofdpijnen intern beheersingssysteem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens beschreven:

- in eigen beheer gehouden verzekeringen en processen ([paragraaf 6.1](#))
- uitbesteding en risico(beheersing) van processen ([paragraaf 6.2](#))
- integriteitsbeleid en beheersing ([paragraaf 6.3](#))

6.1. Verzekerde en in eigen beheer gehouden risico's

De uit de pensioenregeling voortvloeiende pensioenverplichtingen worden in eigen beheer gehouden. Ter dekking van het overlijdensrisico alsmede het risico van arbeidsongeschiktheid zijn de volgende maatregelen genomen:

6.1.1. Overlijdensrisico

Voor het overlijdensrisico is een herverzekeringsovereenkomst op basis van stop-loss dekking gesloten. Er geldt een 'eigen behoud' op totaalniveau van 150% van de jaarpremie in geval van volledige herverzekering. De stop-loss premie bedraagt 8,4% van de jaarpremie in geval van volledige herverzekering.

Als herverzekeraar voor het overlijdensrisico treedt op Zwitserleven (handelsnaam van SRLEV N.V.). De herverzekeringsovereenkomst is ingegaan op 1 januari 2022 en heeft als einddatum 31 december 2026.

6.1.2. Arbeidsongeschiktheidsrisico

Risico premievrijstelling

Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico met betrekking tot de (gehele of gedeeltelijke) premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt jaarlijks een opslag van 2 procent op de premie gelegd. Deze premie wordt toegevoegd aan de Incurred But Not Reported (IBNR)-voorziening. Deze voorziening wordt gevormd i.v.m. het tweejarig uitlooprisico op arbeidsongeschiktheid. Op dit moment is niet bekend of en welke deelnemers de komende twee jaar in de WIA/WGA terecht zullen komen. Om met dit risico rekening te houden wordt een IBNR-voorziening aangehouden ter grootte van de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid van de afgelopen twee jaar. Bij toekenning van premievrijstelling wegens ingaande arbeidsongeschiktheid wordt de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw tot aan de standaard pensioendatum voor 100 procent opgenomen in de TV. De betreffende contante waarde wordt onttrokken uit de IBNR-voorziening. Een eventueel overschot aan IBNR-voorziening in enig jaar valt vrij aan het vrije vermogen van het Fonds. Een eventueel tekort in enig jaar wordt onttrokken aan het vrije vermogen van het Fonds.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

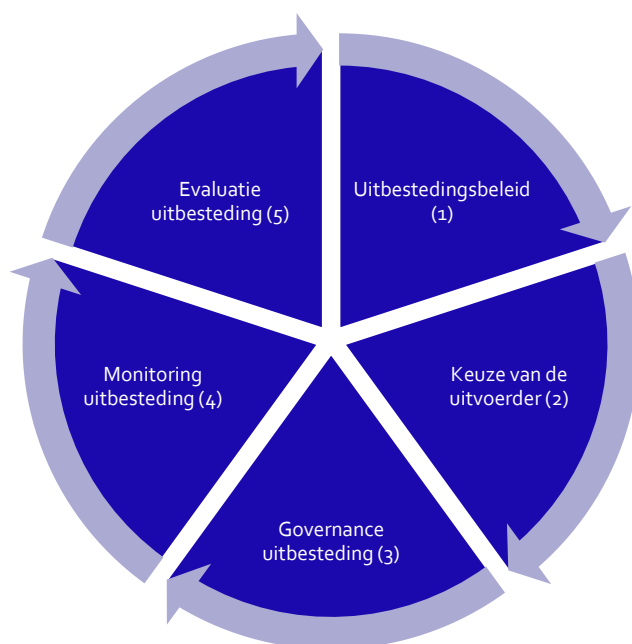
Naast het premievrijstellingsrisico is er een schadevoorziening (Voorziening Arbeidsongeschiktheidspensioen) voor het aan deelnemers uit te keren excedent-

arbeidsongeschiktheidspensioen gevormd. Het arbeidsongeschiktheidsrisico met betrekking tot de uitkering van een arbeidsongeschiktheidspensioen ligt volledig bij de aangesloten ondernemingen.

6.2. Uitbesteding en risico(beheersing) van processen

6.2.1. Uitbestedingscyclus

Het bestuur is verantwoordelijk voor uitbesteding en derhalve ook voor het proces hieromtrent. Het bestuur doorloopt hierbij de verschillende stadia van de uitbestedingscyclus (zie afbeelding hieronder) en geeft daarmee structuur aan een beheerste uitbestedingsrelatie ('in control').

6.2.2. Uitbestedingsbeleid

Het bestuur heeft zijn beleid tot uitbesteding vastgesteld en vastgelegd in een separaat document 'Beleid uitbesteding bedrijfsprocessen' (Best. PF Cosun 194.2022), dat als appendix is opgenomen.

Dit uitbestedingsbeleid is mede gebaseerd op het Besluit Uitvoering Pensioenwet van 1 januari 2007 en de Pensioenwet, artikel 143 Beheerste en integere bedrijfsvoering. Het beleid voldoet aan de Pensioenwet waarin staat dat het pensioenfondsbestuur de verplichting heeft om:

- beleid te formuleren rond uitbesteding;
- continue risicoanalyses uit te voeren;
- voldoende deskundig te zijn om de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden te kunnen beoordelen.

Het uitgangspunt van het uitbestedingsbeleid is dat de verantwoordelijkheid bij het bestuur van het Fonds ligt, ook de verantwoordelijkheid voor de goede uitvoering. De uitbesteding moet zo worden ingericht, dat het bestuur volledig in control is van de uitbestede werkzaamheden. Het bestuur moet

inzicht hebben in de risico's die gepaard gaan met uitbesteding en hiervoor beheersmaatregelen hebben getroffen. Het bestuur neemt daarom kennis van de wijze waarop partijen, waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed, hun processen beheersen door middel van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing. Vastlegging hiervan kan plaatsvinden in zogenaamde assurancerapportages. In [bijlage VI](#) van deze ABtN is per uitbestedingspartij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderuitbestedingspartijen waarvan zij gebruik maken.

Het bestuursbureau opereert onder de verantwoordelijkheid van het bestuur. Een van de taken van het bestuursbureau is het bewaken en coördineren van de uitbestede werkzaamheden.

In het uitbestedingsbeleid is het uitbestedingsproces vastgelegd en aangegeven aan welke eisen (het proces van) een uitbesteding dient te voldoen, en welke voorwaarden in een uitbestedingsovereenkomst moeten worden opgenomen. Het bestuursbureau heeft nauw contact met de uitbestedingspartners en ontvangt (verantwoordings)verslagen van deze uitbestedingspartners.

Onder meer op grond van de rapportages wordt beoordeeld of de kwaliteit van de uitvoering aan de daaraan gestelde eisen voldoet en of het Fonds voldoende 'in control' is. Daarnaast kunnen ook controles bij de uitbestedingspartners zelf plaatsvinden. Jaarlijks vinden evaluatiegesprekken plaats tussen het bestuur, bestuursbureau en de uitbestedingspartners.

6.2.3. Voorwaarden en selectiecriteria

Risico's verbonden aan uitbesteding kunnen materiële en immateriële invloed hebben op de financiële prestaties, financiële positie, continuïteit, integriteit en het imago van het Fonds. De beheersing richt zich vooral op de negatieve effecten van deze risico's.

Het bestuur van het Fonds hanteert de volgende voorwaarden en selectiecriteria voor het uitbestedingsbeleid:

- Het bestuur dient te allen tijde 'in control' te zijn;
- Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitbestede werkzaamheden;
- Het bestuur verwacht pro activiteit van de uitvoerende partij;
- Het bestuur stelt hoge kwaliteitseisen aan de contractpartijen op gebieden als interne organisatie, het nakomen van afspraken, kennisniveau van personeel, procedures, processen en controles, kwaliteit van geautomatiseerde systemen en te leveren rapportages.

Het uitbestedingsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd door het bestuur en daar waar nodig besproken met contractpartijen.

6.2.4. Beheersing bedrijfsprocessen en –risico's

Het Fonds heeft de volgende (bedrijfs)processen uitbesteed.

1. Pensioen- en financiële administratie aan Appel Pensioenuitvoering B.V. (verder: Appel)

2. Vermogensbeheer aan fiduciair manager Van Lanschot Kempen Investment Management (verder: VLK IM).
3. Het LDI-beheer aan BlackRock (Netherlands) B.V. (verder: BlackRock).
4. Bewaarneming en administratie effecten aan State Street Bank International GmbH (verder: State Street)
5. Onafhankelijke performancemeting door State Street GS - Performance Services (verder: State Street Performance)
6. Actuarieel advies en jaarwerk aan Sprenkels & Verschuren B.V. (verder: Sprenkels)

Genoemde partijen worden onderstaand toegelicht.

Pensioenadministratie

De pensioenadministratie wordt uitgevoerd door Appel en bevat de volgende onderdelen:

Ten aanzien van de beheersing en risico's gelden binnen Appel de volgende randvoorwaarden.

- **Functiescheiding:** De aard en de omvang van Appel bieden voldoende mogelijkheden tot functiescheiding.
- **Richtlijnen:** Appel kent zowel interne als externe richtlijnen zoals:
  - o De Pensioenwet
  - o Wet op het financieel toezicht
  - o BW 2 Titel 9
  - o Richtlijnen voor de jaarverslaggeving
  - o Interne gedragscodes
  - o Interne richtlijnen

Deelnemersadministratie

Voor de deelnemersadministratie maakt Appel gebruik van de pensioenapplicatie AxyLife. Voor de getroffen beheersingsmaatregelen worden jaarlijks een ISAE3402 type II- en en ISAE3000 type II rapportage afgegeven.

De deelnemersmutaties van de deelnemers worden door de aangesloten ondernemingen via de Sharefile omgeving van Appel aan Appel beschikbaar gesteld. Wijzigingen in burgerlijke staat, overlijdensmeldingen en wijzigingen van woonadres van (gewezen)deelnemers en gepensioneerden worden onttrokken aan de BRP (Basis Registratie Personen). Jaarlijks vindt een aanvullende controle op in leven zijn van in het buitenland woonachtige gepensioneerden plaats door het opvragen van een attestatie de vita. Eveneens wordt ter vaststelling van het recht op voortzetting van de verlengde uitkering van het wezenpensioen, jaarlijks een studieverklaring opgevraagd aan de begunstigen van het wezenpensioen waarop dit van toepassing is.

Deelnemers die hun pensioenopbouw voortgezet krijgen op basis van arbeidsongeschiktheid, worden aangemeld bij het UWV. Controle van het arbeidsongeschiktheidspercentage vindt continu plaats door middel van aansluiting op het SUAG-systeem (Status Uitkering Arbeidsongeschiktheid) van het UWV.

Excassoadministratie

Appel verzorgt de pensioenuitkeringen door middel van de in AxyLife geïntegreerde pensioenuitkeringsmodule. Appel voert bij elke uitkering controles uit op juistheid en volledigheid van de uitgevoerde berekeningen. Onderdeel van dit proces is het vier-ogen-principe.

Financiële administratie

Appel verzorgt de volledige financiële administratie. Facturen die betaald moeten worden, worden ingeboekt door Appel, waarna via een workflow controle plaatsvindt door Appel (interne review) en goedkeuring door het bestuursbureau en een bestuurder. Na goedkeuring worden de facturen betaalbaar gesteld door Appel. Uiteindelijke betaalopdrachten worden in de betaalapplicatie goedgekeurd door twee bestuurders.

Appel verzorgt de opstelling van de balans en resultatenrekening van het Fonds, die worden gecontroleerd door het bestuursbureau.

De opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen worden jaarlijks door de externe accountant onderzocht. Van de controlewerkzaamheden brengt de externe accountant jaarlijks verslag uit aan het bestuur. Vanuit zijn professionaliteit zal hij zo nodig adviseren bij wijziging van operationele processen of bij specifieke controlewerkzaamheden, daarbij inspeliend op actuele ontwikkelingen en bevindingen. Hierbij steunt de externe accountant op de werkzaamheden die zijn uitgevoerd in het kader van de ISAE-3402 richtlijnen en bijbehorende rapportage.

Naast de periodieke (SLA-)rapportages, de niet-financiële risicorapportage en de structurele afstemmingen tussen het bestuursbureau en Appel, hebben het bestuur van het Fonds en Appel, conform artikel 8.3 van de uitbestedingsovereenkomst, eenmaal per jaar een evaluatie-overleg. Tijdens deze evaluatie zullen de ingevolge de uitbestedingsovereenkomst verrichte diensten en de kwaliteit hiervan worden besproken en worden eventuele nieuwe werkafspraken gemaakt over de dienstverlening.

De uitbestedingsovereenkomst is aangegaan voor de periode tot 1 januari 2025. Vervolgens wordt de looptijd telkens voor een termijn van 1 jaar verlengd. Het Fonds kan de uitbestedingsovereenkomst met een opzegtermijn van 6 maanden opzeggen en Appel kan de overeenkomst met een opzegtermijn van 1 (kalender)jaar opzeggen.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan fiduciair manager VLK IM.

Met VLK IM is een raamwerkovereenkomst gesloten voor de diensten die verleend worden ten behoeve van het fiduciair management op het gebied van vermogensbeheer. Onderdeel van deze overeenkomst is een SLA waarin de dienstverlening wordt gespecificeerd. Er zijn geen prestatiebeloningen opgenomen in de overeenkomst. In de overeenkomst zijn bepalingen ten aanzien van aansprakelijkheid én bepalingen ten aanzien beëindiging van de overeenkomst opgenomen. Deze raamwerkovereenkomst wordt aangegaan voor onbepaalde tijd. De overeenkomst is op elk moment met inachtneming van 3 maanden opzegbaar.

Het bestuur heeft voor het toezicht op de uitvoering door de fiduciair manager, door het instellen van een BAC en het opstellen van een beleggingsstatuut en beleggingsrapportages, maatregelen getroffen om het noodzakelijk geachte toezicht te kunnen uitoefenen. Hierbij is met name het monitoren van het beleggen binnen de mandaten van het bestuur van belang. Bovendien wordt hierbij aandacht gegeven aan de aard, juiste interpretatie en uitvoering van beleggingen in lijn met de uitkomsten van de ALM-studie zoals die door het bestuur periodiek wordt gemaakt en/of herijkt. De fiduciair manager rapporteert maandelijks zowel schriftelijk als mondeling over de behaalde resultaten aan de BAC. Daarnaast vindt minimaal eens per kwartaal zowel mondeling als schriftelijke een rapportage aan de BAC plaats, waarbij o.a. generieke marktvisie en outlook, performance en strategie per beleggingsfonds aan de orde komen. De bestuurders in de BAC rapporteren vervolgens aan het bestuur.

De fiduciair manager verstrekt het Fonds jaarlijks een zogenaamde ISAE-3402 type 2 of soortgelijke rapportage. Door middel van deze rapportage vormt het bestuur zich een oordeel over de kwaliteit van de beheersingsmaatregelen die de fiduciair manager heeft getroffen.

Sprenkels is als extern beleggingsadviseur aangesteld. De overeenkomst tot dienstverlening is aangegaan voor onbepaalde tijd maar kan worden opgezegd met inachtneming van een opzegtermijn van één maand.

Bewaarneming en administratie effecten

Met State Street is een overeenkomst gesloten voor de bewaarneming van de effecten van het Fonds. De overeenkomst kan door het Fonds worden opgezegd met inachtneming van zestig dagen en door State Street met inachtneming van honderdtachtig dagen. In de overeenkomst zijn o.a. opgenomen bepalingen met betrekking tot de kwaliteit en de kosten van de dienstverlening. State Street verstrekt het Fonds jaarlijks een rapportage op basis van ISAE 3402-type 2 of een gelijkwaardige standaard.

Performancemeting

State Street Performance is ingeschakeld voor de 'overall' onafhankelijke performancemeting van het Fonds.

Actuariële advisering en (actuariële) jaarwerk

Met Sprenkels is per 1 januari 2021 een overeenkomst tot dienstverlening voor onbepaalde tijd gesloten. De overeenkomst is per eerste van elke maand opzegbaar, rekening houdend met een opzegtermijn van 1 kalendermaand. De belangrijkste werkzaamheden betreffen het adviseren over het pensioen- en financiële beleid van het Fonds alsmede het uitvoeren van actuariële berekeningen, advisering over de actuariële grondslagen en het actuariële jaarwerk. In de overeenkomst zijn afspraken gemaakt over aansprakelijkheid, termijnen en kwaliteitseisen betreffende de werkzaamheden.

6.3. Integriteitsbeleid en beheersing

De integere uitoefening van het pensioenbedrijf is de kern van het integriteitsbeleid. Het bestuur van het Fonds voert een beleid tot het zoveel mogelijk beperken van integriteitsrisico's. Van (kandidaat-)bestuurders, medewerkers en andere aan het Fonds verbonden personen wordt verwacht dat zij zich onder alle omstandigheden zullen gedragen volgens de hoogste normen van de bedrijfsethiek. Onderdeel van het beleid is het streven naar een zo transparant mogelijke organisatie teneinde te bewerkstelligen dat niet-integer gedrag snel opgemerkt wordt, om zodoende zo snel mogelijk adequate maatregelen te kunnen nemen mocht er (een kans op het ontstaan van) een integriteitsrisico blijken. Dit geldt zowel voor de eigen organisatie als voor contractpartijen.

Het Fonds heeft verschillende beheersmaatregelen genomen die zijn terug te vinden in:

- Organisatiestructuur;
- Integriteitsbeleid;
- Gedragscode;
- Incidenten- en klokkenluidersregeling;
- Privacybeleid;
- Archiefbeleid.

Het bestuur heeft een compliance officer aangesteld die ten minste jaarlijks vaststelt of de (kandidaat-)bestuurders en andere verbonden personen genoemd in de gedragscode deze code hebben nageleefd.

7. Financiële opzet en beheersing financiële risico's

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd:

- In [paragraaf 7.1](#) wordt vermeld dat de toegezegde pensioenen o.b.v. **kapitaaldekking** worden aangehouden.
- In [paragraaf 7.2](#) komen **premiebeleid en kostendekkende premie** aan bod.
- In [paragraaf 7.3](#) worden de **technische voorzieningen** inclusief de belangrijkste **actuariële grondslagen** vermeld.
- In [paragraaf 7.4](#) worden de aanvullende/overige **technische voorzieningen** en gevormde **reserves** beschreven.
- In [paragraaf 7.5](#) worden de verschillende **dekkingsgraden** beschreven.
- In [paragraaf 7.6](#) is het **toeslagenbeleid** van zowel actieven als inactieven uitgewerkt.
- In [paragraaf 7.7](#) wordt het **kortingsbeleid** beschreven.
- In [paragraaf 7.8](#) wordt vermeld dat het bestuur over het financiële beleid verantwoording aflegt middels een **jaarrekening en -verslag**.
- Tot slot wordt in [paragraaf 7.9](#) het beleid met betrekking tot **automatische waardeoverdracht (hele) kleine pensioenen** beschreven.

7.1. Kapitaaldekking

Het Fonds valt onder de bepalingen van de Pensioenwet en het hierin begrepen Financieel Toetsingskader pensioenfondsen. Het Fonds dient te voldoen aan de voorwaarden die vanuit dit wettelijke kader aan een pensioenfonds worden gesteld. Dit betekent onder meer dat alle toekomstige verplichtingen door waarden zijn afgedekt volgens grondslagen die op basis van de geldende regelgeving als passend worden beschouwd.

Tot 2019 werden niet-opgevraagde pensioenen op basis van de netto uitkeringsbedragen als schuldpost opgenomen op de balans. Per 1 januari 2019 worden niet opgevraagde pensioenen op basis van de bruto uitkeringsbedragen als schuldpost opgenomen op de balans. Als uiterste vervaldata voor het vrijvallen van deze schuld wordt de 100-jarige leeftijd van de uitkeringsgerechtigde aangehouden.

Het Fonds voert de pensioenregeling uit conform het pensioenreglement. Het overlijdensrisico bij overlijden voor de pensioendatum voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers is door het Fonds op stop-loss basis herverzekerd. Voor het risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt een IBNR-voorziening aangehouden (zie [paragraaf 6.1.2](#)). De financiële dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen is geheel voor risico van de aangesloten ondernemingen (zie [paragraaf 6.1.2](#)). De overige verplichtingen worden volledig in eigen beheer gehouden. Ter dekking van deze aanspraken en rechten in eigen beheer houdt het Fonds een voorziening pensioenverplichting aan op prudente grondslagen.

7.2. Premiebeleid en kostendeekkende premie

De financiering van de pensioenopbouw vindt plaats op basis van een vaste verschuldigde jaarpremie. Deze verschuldigde jaarpremie bepaalt in hoeverre de fiscaal maximale pensioenopbouw (streefopbouwpercentage zoals opgenomen in [paragraaf 4.3](#) en [hoofdstuk 5](#)) toegezegd kan worden. Om te toetsen of de feitelijk ontvangen premie voldoet aan de wettelijke vereisten inzake het ontvangen van een kostendeekkende premie, wordt uitgegaan van een gedempte kostendeekkende premie. Hierna is één en ander nader gespecificeerd.

De toetspremie én de verschuldigde premie worden jaarlijks vooraf bepaald (ex-ante) op basis van de op 31 oktober van voorafgaande jaar bekend zijnde gegevens ten aanzien van het deelnemersbestand en de fondsgrondslagen. Hierbij wordt de bestandsontwikkeling en ontwikkeling van de fondsgrondslagen voor zover bekend op het moment van vaststelling tot aan 31 december van hetzelfde jaar meegenomen in de berekening. Mocht blijken dat de toetspremie ([paragraaf 7.2.2](#)) of de fictieve jaarpremie ([paragraaf 7.2.3](#)) hoger is dan de verschuldigde jaarpremie ([paragraaf 7.2.1](#)), dan zal het opbouwpercentage zoals opgenomen in [paragraaf 4.3](#) dusdanig worden aangepast dat de fictieve jaarpremie op basis van het aangepaste opbouwpercentage gelijk is aan de verschuldigde premie.

De samenhang (en afhankelijkheden) tussen de verschuldigde jaarpremie ([paragraaf 7.2.1](#)), de toetspremie ([paragraaf 7.2.2](#)) en de fictieve jaarpremie ([paragraaf 7.2.3](#)), zijn in onderstaande figuur weergegeven.

7.2.1. De verschuldigde jaarpremie

Een aangesloten onderneming is jaarlijks een jaarpremie verschuldigd. Deze jaarpremie is de som van de berekende verschuldigde premie per deelnemer voor dat betreffende jaar. Deze

verschuldigde premie per deelnemer is gelijk aan 28% van het voor die deelnemer vastgestelde premiepensioensalaris. Dit premiepensioensalaris is het conform artikel 5 van het pensioenreglement vastgestelde pensioensalaris, vermenigvuldigd met de deeltijdfactor en de opgebouwde diensttijd voor de betreffende deelnemer in het betreffende jaar.

7.2.2. Vaststelling van de gedempte kostendekkende premie (toetspremie)

De verschuldigde jaarpremie ([paragraaf 7.2.1](#)) wordt met ingang van 1 januari 2020 getoetst aan een gedempte kostendekkende jaarpremie. Uitgangspunten hierbij zijn de vastgestelde parameters voor het maximaal verwacht rendement (hierna: maximale parameters) en de grondslagen zoals vastgesteld door het bestuur.

Voor de berekening van de toetspremie voor het boekjaar 2024 wordt uitgegaan van de per 1 juli 2023 gewijzigde maximale parameters. Het rendement op vastrentende waarden wordt voor 5 jaar vastgezet op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 oktober van het jaar voorafgaand aan deze 5-jaarsperiode en aldus voor het eerst per 31 oktober 2019. Gebruikmakend van de eenmalige mogelijkheid tot tussentijdse herziening van het rendement op vastrentende waarden⁴, wordt vanaf boekjaar 2024 dit rendement voor 5 jaar vastgezet op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 oktober 2023. De door het fonds vastgestelde, gedempte kostendekkende premie bestaat uit:

- a. De jaarinkoop voor het (nominale) ouderdoms- en nabestaandenpensioen, alsmede de risicopremie voor het overlijdensrisico (risicopremies voor nabestaandenpensioen inclusief opslag in verband met wezenpensioenrisico) en arbeidsongeschiktheidsrisico. De in de TV op te nemen toekomstige uitvoeringskosten (opslag 2,7%) zijn eveneens in deze post begrepen. Voor het latent wezenpensioen van de actieven is een opslag van 0,7% op de actuariële benodigde koopsom voor het partnerpensioen en een opslag van 6,4% op de risicokoopsom van het partnerpensioen opgenomen. Voor dekking van het premievrijstellingsrisico (als onderdeel van het arbeidsongeschiktheidsrisico) is een opslag gelijk aan 2% van de netto premie (jaarinkoop inclusief risicopremies voor nabestaandenpensioen) van toepassing.
- b. Een opslag ter dekking van kosten ter grootte van de in enig jaar door het Fonds verwachte Pensioenuitvoeringskosten onder aftrek van de uit de Technische Voorziening vrijvallende opslag toekomstige uitvoeringskosten uit uitkeringen;
- c. Een toeslagopslag op de uitkomsten van de elementen in sub a om aan de toeslagambitie van het Fonds te kunnen voldoen. De toeslagopslag is bepaald als de actuariële premie vastgesteld op basis van reëel rendement minus de actuariële premie vastgesteld op basis van nominaal rendement. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de minimale

---

⁴ Als voorwaarde bij deze eenmalige mogelijkheid is gesteld dat gebruikmaking hiervan er niet toe mag leiden dat de verschuldigde premie (conform artikel 4 lid 1) daalt ten opzichte van de verschuldigde premie op basis van oude parameters.

verwachtingswaarden zoals vastgelegd in het BFTK, waarbij rekening wordt gehouden met een voor 5 jaar vastgezet ingroei-pad dat gelijk is aan het ingroei-pad per 31 oktober 2023 zoals gepubliceerd door DNB⁵. Bij het vaststellen van deze toeslagopslag wordt voor zover bekend rekening gehouden met het beleggingsplan van komend jaar. Deze toeslagopslag is minimaal gelijk aan de hoogte van de solvabiliteitsopslag gelijk aan het VEV per 30 september van het jaar voorafgaand op de uitkomst van de elementen in sub a.

Bij de bepaling van het reëel rendement wordt per actieve deelnemer aangenomen dat deze tot de standaard pensioenleeftijd een toeslag op basis van looninflatie ontvangt en daarna een toeslag ontvangt op basis van prijsinflatie.

7.2.3. Korting jaarinkoop nominale pensioenaanspraken

Indien blijkt dat de hieronder gedefinieerde fictieve jaarpremie hoger is dan de verschuldigde jaarpremie zoals beschreven in [paragraaf 7.2.1](#), dan wordt het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen zodanig vastgesteld dat de hieronder beschreven fictieve jaarpremie gelijk is aan de verschuldigde jaarpremie op basis van het deelnemersbestand van 31 oktober van het jaar voorafgaand. Bij de bepaling van dit deelnemersbestand wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met voorzienbare mutaties. De fictieve jaarpremie wordt als volgt berekend:

- a. Bij een beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van het jaar voorafgaand hoger dan de indexatiedekkingsgraad: op basis van de verwachte gedempte kostendeekkende premie zoals beschreven in [paragraaf 7.2.2](#);
- b. Bij een beleidsdekkingsgraad per 31 oktober van het jaar voorafgaand lager dan de indexatiedekkingsgraad: op basis van de verwachte kostendeekkende premie (o.b.v. de rentetermijnstructuur per 31 oktober van het jaar voorafgaand) inclusief een solvabiliteitsopslag bestaande uit:
  - i. De jaarinkoop voor het (nominale) ouderdoms- en nabestaandenpensioen, alsmede de risicopremie voor het overlijdensrisico (verzekeringspremies) en arbeidsongeschiktheidsrisico. De in de TV op te nemen toekomstige uitvoeringskosten zijn eveneens opgenomen in deze post;
  - ii. Een bedrag ter dekking van kosten ter grootte van de in enig jaar door het Fonds verwachte pensioenuitvoeringskosten onder aftrek van de uit de TV vrijvallende opslag toekomstige uitvoeringskosten uit uitkeringen;
  - iii. Een solvabiliteitsopslag over punt i. ter hoogte van 5% indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan het niveau van het minimaal vereist vermogen en ter hoogte van 0% indien de beleidsdekkingsgraad ligt tussen het minimaal vereist vermogen en de indexatiedekkingsgraad.

---

⁵ Feitelijk wordt het ingroei-pad als zodanig sinds juli 2023 niet meer door DNB gepubliceerd. Het inflatie-ingroei-pad is gebaseerd op de Macro Economische Verwachting zoals gepubliceerd door het CPB, zoals bekend op 31 oktober 2023.

- c. Indien de fictieve jaarpremie zoals door toepassing van lid b beschreven lager is dan de fictieve jaarpremie op basis van de verwachte gedempte kostendekkende premie zoals beschreven in [paragraaf 7.2.2](#), wordt deze fictieve jaarpremie gelijk gesteld aan de fictieve jaarpremie zoals bepaald op basis van de verwachte gedempte kostendekkende premie zoals beschreven in [paragraaf 7.2.2](#).

Het opbouwpercentage wordt voorafgaand aan het jaar vastgesteld door het bestuur en zal voor dat jaar nadien alleen wijzigen in bijzondere omstandigheden, zoals ingrijpende bestandsmutaties en/of insolventie van een aangesloten onderneming, zoals te bepalen door het bestuur.

7.2.4. De verschuldigde premie arbeidsongeschiktheidspensioen

Onderdeel van de voorziening pensioenverplichtingen is de voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP). Deze voorziening betreft de contante waarde van de ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen.

Ten behoeve van de financiering van nieuw ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen is een premie verschuldigd die gelijk is aan de inkoop van dit arbeidsongeschiktheidspensioen. Deze premie wordt bepaald op basis van onderstaande staffel waarbij als minimum de gedempte kostendekkende premie op basis van maximale parameters geldt.

Niveau beleidsdekkingsgraad	Berekeningsgrondslag verschuldigde jaarpremie per 31 oktober voorafgaand jaar
< MVV*	Premiedekkingsgraad 105%
Tussen MVV en IDG**	Premiedekkingsgraad 100%
> IDG	Gedempte kostendekkende premie o.b.v. maximale parameters

De aldus bepaalde premie is aanvullend op de verschuldigde jaarpremie, zoals beschreven in [paragraaf 7.2.1](#), verschuldigd.

De verschuldigde premie arbeidsongeschiktheidspensioen wordt verdeeld over de aangesloten ondernemingen volgens een vastgestelde verdeelsleutel.

7.3. Technische voorzieningen

De Technische voorziening (TV) is de contante waarde van de pensioenaanspraken, waarop per de balansdatum, op grond van het pensioenreglement, aanspraken en rechten zijn verkregen. De TV wordt jaarlijks per 31 december vastgesteld op basis van recente actuariële grondslagen en veronderstellingen welke zijn opgenomen in [bijlage I](#). Eventuele wijzigingen in actuariële grondslagen en veronderstellingen worden per eerste kwartaaleinde na definitieve besluitvorming opgenomen in de TV.

Per 31 december 2022 hanteert het Fonds de overlevingstafel Prognosetafel AG2022. Voor toepassing van de correctiefactoren maakt het Fonds vanaf 31 december 2022 voor zowel mannen als vrouwen gebruik van de leeftijdsafhankelijke correctiefactoren van het ervaringssterftemodel van Sprenkels. Deze correctiefactoren zijn vastgesteld op basis van de inkomensverdeling van de deelnemers en gepensioneerden van het Fonds.

Bij toekenning van premievrijstelling wegens ingaande arbeidsongeschiktheid wordt de volledige coming service tot aan de standaard pensioendatum van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers in de TV eigen rekening opgenomen. Hierbij wordt geen rekening gehouden met revalidatie.

De TV wordt berekend aan de hand van de rentetermijnstructuur zoals die door DNB gepubliceerd wordt. De pensioenen zijn continu betaalbaar verondersteld. De netto TV voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt vastgesteld als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde aanspraken. Voor bepaling van deze netto TV wordt voor het ouderdomspensioen en het ingegane nabestaandenpensioen uitgegaan van de werkelijke leeftijd, in dagen nauwkeurig, van de deelnemer/begunstigde op het rekenmoment. Het latent partnerpensioen wordt voor (gewezen) deelnemers bepaald op basis van het onbepaald partnersysteem en voor gepensioneerden en het latent bijzonder partnerpensioen voor alle deelnemersgroepen op basis van het bepaald partnersysteem. Ten behoeve van de bepaling van de netto TV van dit latent (bijzonder) partnerpensioen wordt uitgegaan van veronderstellingen zoals opgenomen in [bijlage I](#). Voor het netto latent wezenpensioen van de actieve en premievrije deelnemers wordt een reservering in de TV aangehouden van 0,7% van de TV van uitgesteld (bijzonder) partnerpensioen bij uitgesteld ouderdomspensioen. Voor ingegane wezenpensioenen wordt voor de vast te stellen TV geen rekening gehouden met een overlijdenskans. Er wordt derhalve een voorziening voor ingegane wezenpensioenen aangehouden uitgaande van een uitkering wezenpensioen tot 27-jarige leeftijd. Bij toekenning van een pensioen ten gevolge van overlijden wordt de contante waarde van het ingegane partnerpensioen en wezenpensioen direct toegevoegd aan de TV.

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 0 procent. Bij ingang van arbeidsongeschiktheid wordt de volledige pensioenopbouw tot aan de standaard pensioendatum direct ingekocht, waarbij rekening wordt gehouden met de revalidatiekans. Ter financiering hiervan wordt een IBNR-voorziening aangehouden, ter grootte van de opslag voor premievrijstellingsrisico zoals opgenomen in de premie ([paragraaf 7.2.2](#)) over de afgelopen 2 boekjaren. De opslag voor premievrijstellingsrisico wordt ex ante, bij de vaststelling van het premiepercentage, uitgedrukt in een percentage van de premiepensioensalarissom. De toevoeging van de opslag voor premievrijstellingsrisico wordt ex post vastgesteld als product van het aldus berekende percentage en de werkelijke premiepensioensalarissom voor het betreffende boekjaar.

7.4. Overige technische voorzieningen en reserves

Het Fonds kent naast de netto TV de volgende overige technische voorzieningen en reserves:

- Voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten ([paragraaf 7.4.1](#))
- Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen ([paragraaf 7.4.2](#))
- Voorziening elders verzekerde pensioenverplichtingen ([paragraaf 7.4.3](#))
- Algemene reserve ([paragraaf 7.4.4](#))

7.4.1. Voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten

Gehanteerde uitgangspunten:

De gehanteerde uitgangspunten voor de vaststelling van de voorziening toekomstige uitvoeringskosten zijn:

- Het Fonds moet de uitvoeringskosten kunnen dragen bij afwikkeling van de opgebouwde verplichtingen. De uitvoeringskosten voor de (toekomstige) inactieven moeten door het Fonds kunnen worden gedragen en daartoe moet een toereikende voorziening voor uitvoeringskosten worden aangehouden. Dat is ook om een andere reden van belang. Als er een toereikende voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten wordt aangehouden, wordt de toeslagcapaciteit van het Fonds niet overschat.
- In beginsel moet de voorziening toekomstige uitvoeringskosten toereikend zijn tot de laatste verzekerde overlijdt. In de praktijk zal op een eerder moment tot afstorting van de opgebouwde pensioenen bij een verzekeraar, BPF of APF worden overgegaan omdat schaalnadelen ontstaan naarmate het Fonds in omvang afneemt.
- Bij afwikkeling wordt geen premie meer ontvangen en zal het Fonds de uitvoeringskosten geheel zelf moeten dragen. De vrijval van de voorziening toekomstige uitvoeringskosten moet bij afwikkeling bij benadering minimaal gelijk zijn aan de feitelijke afwikkelingskosten.

De methode van vaststelling:

De bepaling van de voorziening toekomstige uitvoeringskosten is gebaseerd op de volgende grondslagen en uitgangspunten:

- De huidige geschatte (reguliere) uitvoeringskosten van ca. € 1.650.000,- (verwacht kostenniveau exclusief eenmalige kosten ten behoeve van transitie naar een nieuwe pensioenregeling op basis van de Wtp);
- Bij discontinuïteit is gesteld dat de jaarlijkse kosten met 10 procent dalen.
- De periode van eigen beheer op het moment dat het Fonds geen actieve deelnemers meer zou hebben is gesteld op maximaal 3 jaar, waarbij een periode tussen 1 en 3 jaar realistisch is. Dit wil zeggen dat op het moment dat de premiebetaling stopt het Fonds binnen 3 jaar zal liquideren.
- Liquidatie en overdracht gaan gepaard met extra uitvoeringskosten. Bij de vaststelling is rekening gehouden met een bedrag aan (eenmalige) liquidatiekosten van € 300.000,-.
- De benodigde kostenopslag in geval van buy-out is gesteld op 2,3 procent. Hierbij zijn tevens in ogenschouw genomen de percentages die BPF'n en APF'n hiervoor hanteren.

Uitgaande van de voorgaande uitgangspunten, bedraagt de aan te houden voorziening toekomstige uitvoeringskosten 2,7 procent van de netto TV.

De voorziening toekomstige uitvoeringskosten wordt iedere drie jaar opnieuw getoetst. De eerstvolgende toetsing vindt plaats in 2025. Er zal daarbij een bestendige gedragslijn worden gevolgd.

7.4.2. Voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen

De voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen is gelijk aan de contante waarde van de reeds ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen. Deze contante waarde wordt per 31 december van het boekjaar vastgesteld.

7.4.3. Voorziening elders verzekerde pensioenverplichtingen

De voorziening elders verzekerde pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de bij verzekeringsmaatschappijen herverzekerde pensioenen. Deze voorziening is vastgesteld op de door het Fonds gebruikte actuariële grondslagen. Daarbij wordt een kostenvoorziening aangehouden van 2,7 procent van de netto TV, die is inbegrepen in de voorziening toekomstige uitvoeringskosten.

7.4.4. Algemene reserve

De algemene reserve dient als buffer om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Hierbij kan gedacht worden aan nadelige technische resultaten en tegenvallers in de beleggingsopbrengsten.

Jaarlijks wordt, nadat de voorziening pensioenverplichtingen en alle overige technische voorzieningen op een voldoende peil zijn gebracht, het jaarresultaat van het Fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

De hoogte van de algemene reserve dient minimaal te voldoen aan de eisen die DNB stelt aan de solvabiliteit. Dat betekent dat de algemene reserve ten minste gelijk is aan de grens die in het Financieel Toetsingskader is gesteld voor het Vereist Vermogen.

7.5. Dekkingsgraden

7.5.1. (Beleids)dekkingsgraad

De dekkingsgraad is (conform artikel 1 van de PW) de verhouding tussen het vermogen inzake de bij een pensioenfonds ondergebrachte pensioenregeling of pensioenregelingen en de technische voorzieningen van een fonds. De dekkingsgraad wordt maandelijks binnen 10 werkdagen na het einde van de maand bepaald op basis van de actuele technische voorzieningen zoals berekend in AxyLife en op basis van de dan beschikbare waardering van de beleggingsportefeuille. Wijzigingen in de fondsgrondslagen worden verwerkt in de dekkingsgraad bij eerste kwartaaleinde volgend op definitieve besluitvorming inclusief waar van toepassing een benodigd advies van het verantwoordingsorgaan.

De technische voorzieningen worden eens per jaar (ultimo jaar) formeel vastgesteld. Ook de assurance over de waardering van de beleggingen wordt eens per jaar gegeven, waarbij rekening wordt gehouden met de waarderingsgrondslagen van het Fonds.

Een afwijking in de voorlopig berekende dekkingsgraad per einde boekjaar en de definitief berekende dekkingsgraad per einde boekjaar wordt te allen tijde (met terugwerkende kracht) verwerkt in de (beleids)dekkingsgraad.

Gelet op de berekeningsmethodiek van de dekkingsgraad gedurende het jaar, worden alleen correcties die leiden tot een aanpassing van het vrije vermogen van 0,5 procent van de totale technische voorzieningen met terugwerkende kracht doorgevoerd.

Op grond van de Pensioenwet baseren pensioenfondsen hun beleidsbeslissingen op de beleidsdekkingsgraad of op basis van andere prudente beleidsuitgangspunten. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij vaststelling van de beleidsdekkingsgraad gebruikt het Fonds de dekkingsgraden van de laatste twaalf kalendermaanden inclusief de dekkingsgraad van de kalendermaand waarvan de beleidsdekkingsgraad wordt vastgesteld.

De vaststelling van een eventueel tekort, wordt gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad.

7.5.2. Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)

Het Fonds dient ingevolge artikel 131 van de Pensioenwet te beschikken over een MVEV.

Het MVEV wordt bepaald door het al dan niet aanwezig zijn van beleggingsrisico's en door beheerslasten en risico's die voortkomen uit de pensioenregeling, waaronder nabestaanden- en arbeidsongeschiktheidspensioen.

Indien de beleidsdekkingsgraad vijf jaar achtereenvolgens op de meetmomenten (6 meetmomenten) lager is dan het MVEV en de dekkingsgraad op het laatste meetmoment ook onder het MVEV ligt, neemt het Fonds maatregelen waardoor de dekkingsgraad direct gelijk wordt aan het MVEV. Een eventuele afwijkende (tijdelijke) bepaling ten aanzien van de eisen zoals gesteld in artikel 131 van de Pensioenwet worden meegenomen in het besluit tot het doorvoeren van deze maatregelen.

Wanneer de te nemen maatregel een korting behelst, mag deze korting gespreid worden over de hersteltermijn, maar alle kortingen zijn onvoorwaardelijk.

7.5.3. Vereist eigen vermogen (VEV)

Het VEV is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. Indien de beleidsdekkingsgraad van het Fonds lager is dan de eisen gesteld aan het VEV

is sprake van een tekortsituatie en moet het Fonds binnen drie maanden een herstelplan indienen bij DNB, tenzij het Fonds gezien de beleidsdekkingsgraad op dat moment weer beschikt over het VEV.

De hoogte van het VEV is gericht op de wettelijke zekerheidsmaat van 97,5 procent, dat wil zeggen dat in de evenwichtssituatie de kans dat het Fonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen, kleiner is dan 2,5 procent. De hoogte van het VEV is afhankelijk van het risicoprofiel van het Fonds volgend uit het strategisch beleggingsbeleid van het Fonds.

Het Fonds rapporteert op kwartaalbasis aan DNB over de hoogte van het VEV.

Het VEV wordt vastgesteld volgens het standaardmodel DNB. Het standaardmodel kent een zekere precisie, maar is niet exact. Jaarlijks moet een fonds beoordelen of het standaardmodel voldoende past bij het risicoprofiel van het fonds. Indien sprake is van materiële afwijkingen, zal het fonds in contact moeten treden met DNB over te nemen maatregelen. De vaststelling of het standaardmodel voldoende past bij het risicoprofiel van het Fonds en de onderbouwing daarvan is vastgelegd in het jaarplan beleggingen.

Risicocategorieën

Het financieel toetsingskader onderscheidt de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S₁)
- Aandelen- en vastgoedrisico (S₂)
- Valutarisico (S₃)
- Grondstoffenrisico (S₄)
- Kredietrisico (S₅)
- Verzekeringstechnische risico (S₆)
- Liquiditeitsrisico (S₇)
- Concentratierisico (S₈)
- Operationeel risico (S₉)
- Actief beheer risico (S₁₀)

Voor deze risicocategorieën moeten voorgeschreven risicoscenario's worden doorgerekend bij een betrouwbaarheidsniveau van 97,5 procent en een horizon van één jaar.

Berekening vereist eigen vermogen

Eerst wordt per risicocategorie de gevoeligheid van de gehele balans van beleggingen en verplichtingen voor het voorgeschreven scenario vastgesteld. Dit is het VEV per risicofactor (S_i). Het VEV wordt voorts bepaald aan de hand van de volgende formule:

$$= \sqrt{S_1^2 + S_2^2 + 2 \cdot \rho_{1,2} S_1 S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + 2 \cdot \rho_{1,5} S_1 S_5 + 2 \cdot \rho_{2,5} S_2 S_5 + S_6^2 + S_7^2 + S_8^2 + S_9^2 + S_{10}^2}$$

waarbij $\rho_{12} = 0,40$ en $\rho_{15} = 0,40$ indien voor S_1 wordt uitgegaan van een rentedaling en nihil indien S_1 is gebaseerd op een rentestijging, en $\rho_{25} = 0,50$.

In de wortelformule wordt verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen manifesteren (diversificatie). Wel wordt tussen enkele risicocategorieën uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie).

De kredietwaardigheid van alle vastrentende waarden wordt vastgesteld op basis van de ratings van S&P, Moody's en Fitch (gezamenlijk: agencies). Indien een meerderheid van de agencies overeenstemming hebben over de rating van een bepaald instrument, wordt uitgegaan van deze rating. Indien dit niet het geval is, wordt de kredietrating van S&P gehanteerd en als deze geen rating heeft die van Moody's en anders Fitch. De supranationale staatobligaties met een AAA-status zijn niet automatisch gelijkgesteld aan AAA EU-staatsleningen waarvoor een vrijstelling van kredietopslag (S_5) geldt.

Voor de vaststelling van het VEV wordt uitgegaan van de evenwichtssituatie en het strategisch beleggingsbeleid van het Fonds. In eerste instantie wordt middels bovenstaande formule de toetswaarde solvabiliteit vastgesteld, d.w.z. het effect van de risicoscenario's op het aanwezige vermogen van het Fonds op de berekeningsdatum, waarbij is verondersteld dat het aanwezig vermogen is belegd volgens het strategisch beleggingsbeleid van het Fonds. Voorts wordt in enkele iteraties het vermogen in de berekening fictief dusdanig verhoogd of verlaagd dat de schok op het (fictieve) vermogen gelijk is aan het bijbehorende eigen vermogen. Dit eigen vermogen in de evenwichtssituatie wordt het VEV genoemd. Voordeel van deze berekeningswijze is dat het VEV vooral afhangt van de strategische beleggingsmix en de geldende rente maar in beginsel onafhankelijk is van de dekkingsgraad van het Fonds. Het VEV is aldus een maat voor het (strategisch) risicoprofiel van het Fonds.

7.6. Toeslagenbeleid

7.6.1. Algemeen

Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd pas plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit. Als het eigen vermogen niet voldoende is, mag er geen of ten dele indexatie worden toegekend.

In deze paragraaf worden achtereenvolgens beschreven:

- Het toekenningspercentage ([paragraaf 7.6.2](#));
- het toeslagenbeleid voor actieven ([paragraaf 7.6.3](#));
- het toeslagenbeleid voor inactieven ([paragraaf 7.6.4](#));
- beleid inhaalindexatie ([paragraaf 7.6.5](#)).

7.6.2. Toekenningspercentage en indexatiedekkingsgraad

Voor het toeslagenbeleid hanteert het Fonds als leidraad een beleidskader. Hiermee wordt op basis van de beleidsdekkingsgraad per ultimo oktober van enig jaar, het toekenningspercentage van de geldende toeslagmaatstaf vastgesteld. De toeslagdrempel bedraagt 110 procent. Bij een beleidsdekkingsgraad onder deze toeslagdrempel wordt geen toeslag verleend. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen 110% en 125% wordt de mate van toeslag lineair toegekend. Bij een beleidsdekkingsgraad van 125% of hoger wordt de volledige maatstaf toegekend.

Beleidsdekkingsgraad (BDG)	Toekenningspercentage van maatstaf
BDG < 110%	0%
110% < BDG < 125%	lineair tussen 0% en 100%
BDG > 125%	100%

Uitgangspunt voor deze leidraad is de geboden mogelijkheid in 2022 op basis van een AMvB t.a.v. de (tijdelijk) verruimde mogelijkheden, de bepalingen in de Pensioenwet en de intentie tot het toepassen van het transitie-FTK. Het transitie-FTK is onderdeel van de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) zoals is ingegaan per 1 juli 2023. Op basis van deze bepalingen is het mogelijk om vanaf een actuele dekkingsgraad van 105% de volledige maatstaf toe te kennen als toeslagverlening, mits de actuele dekkingsgraad én de beleidsdekkingsgraad na toeslagverlening minimaal gelijk is aan 105%.

Mocht de toepassing van de leidraad leiden tot een toeslagverlening die strijdig is met de dan geldende wettelijke bepalingen, dan zal het bestuur een afwijkend besluit nemen.

Indien de maatstaf zoals bepaald in het pensioenreglement negatief is, wordt het toekenningspercentage automatisch op 0% gesteld. Dit leidt ertoe dat er geen negatieve toeslag verleend kan worden, maar dat de negatieve maatstaf wel meetelt in de registratie van de gemiste toeslagen.

De **indexatiedekkingsgraad**, welke gebruikt wordt in het premiebeleid en inhaaltoeslagenbeleid, is gelijk aan 110% vermeerderd met de contante waarde van de jaarlijks toe te kennen toeslagen uitgaande van de gehanteerde maatstaf. De hierbij te hanteren discontovoet is maximaal gelijk aan het verwachte bruto rendement op aandelen verminderd met een uniforme kostenafslag voor beleggingskosten zoals opgenomen in artikel 23a Besluit Financieel Toetsingskader.

- Voor de vaststelling van de indexatiedekkingsgraad zijn, conform artikel 23a Besluit FTK, de volgende parameters gehanteerd:
  - o Actieven: 100 procent van de loonindex (maatstaf)
  - o Inactieven: 100 procent van de prijsindex (maatstaf)
  - o Prijsindex: minimaal 2,0% voor de lange termijn of in ieder geval de door het Centraal Planbureau meest recente vastgestelde raming van de prijsinflatie

- Loonindex: minimaal 2,4% voor de lange termijn of in ieder geval de door het Centraal Planbureau meest recente vastgestelde raming van de looninflatie
- Rentetermijnstructuur: DNB RTS per 31 oktober
- Verwacht aandelenrendement: 5,2 procent (na kostenafslag van 20 basispunten)
- Op basis van bovenstaande uitgangspunten bedraagt de indexatiedekkingsgraad per 31 oktober 2023 circa 143 procent.

7.6.3. Deelnemers

Jaarlijks per 1 januari worden de voor de deelnemer tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken voorwaardelijk geïndexeerd met (een deel van) de loonindex. Het bestuur besluit jaarlijks of en in hoeverre de opgebouwde pensioenaanspraken van de deelnemers worden aangepast. Mede afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober eerder dat jaar zal het toekenningspercentage ([paragraaf 7.6.2](#)) worden bepaald. Hierbij zullen ook de kosten van de toeslagverlening aan de inactieven worden meegewogen, dit ten behoeve van het behoud van een gezonde financiële positie.

Ter financiering van deze voorwaardelijke toeslag is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald. De financiering van deze toeslag zal uitsluitend plaatsvinden uit het vrij beschikbare Fondsvermogen dat is ontstaan uit overrendement, overschot jaarpremie, vrijval op uitkeringen en overige Fondsresultaten.

7.6.4. Pensioengerechtigden, gewezen deelnemers en arbeidsongeschikten

De opgebouwde pensioenrechten van pensioengerechtigden, de opgebouwde pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers en de in uitzicht gestelde pensioenaanspraken van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten voor zover premievrije voortzetting van de pensioenopbouw is verleend, kunnen jaarlijks per 1 januari worden verhoogd met een toeslag van in beginsel maximaal de prijsindex. Onder prijsindex wordt hier bedoeld de consumentenprijsindex voor alle huishoudens op basis van de referentieperiode oktober – oktober, zoals vastgesteld door het CBS, waarbij, vooruitlopend op de aangepaste methodiek voor het meten van het effect van de energieprijzen op de huishoudens per juni 2023, het prijsindexcijfer voor oktober 2022 op 121,27 is gesteld.

Het bestuur beslist evenwel jaarlijks of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken van bovengenoemde groepen worden aangepast. Mede afhankelijk van de hoogte van de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober zal het toekenningspercentage ([paragraaf 7.6.2](#)) worden bepaald.

Ter financiering van deze voorwaardelijke toeslagen is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald. De financiering zal uitsluitend plaatsvinden uit het vrij beschikbare Fondsvermogen dat is ontstaan uit overrendement, overschot jaarpremie, vrijval op uitkeringen en overige Fondsresultaten.

De toeslagverlening aan pensioengerechtigden, gewezen deelnemers en arbeidsongeschikten, gemeten over een periode van 3 jaar, zal niet hoger zijn dan de gemiddelde toeslag van de deelnemers over dezelfde periode.

7.6.5. Beleid inhaaltoeslagen

Wanneer de beleidsdekkingsgraad de indexatiedekkingsgraad heeft overschreden zal het bestuur jaarlijks een toegepaste korting van de pensioenaanspraken zoveel als mogelijk ongedaan maken. Daarnaast zal het bestuur jaarlijks de gemiste toeslagen uit het verleden voor zowel de actieve als inactieve deelnemers zoveel als mogelijk ongedaan maken.

De doorgevoerde kortingen en gemiste toeslagen worden vanaf 1 januari 2014 bijgehouden. Deze bijgehouden kortingen en gemiste toeslagen kunnen in de toekomst als de financiële positie dat toelaat, gerepareerd worden.

Bij het inhalen van achterstanden zal het bestuur eerst overgaan tot compensatie van alle doorgevoerde kortingen en daarna pas overgaan tot compensatie van gemiste toeslagen.

Bij het compenseren van doorgevoerde kortingen of gemiste toeslagen zal voor de actieve en inactieve deelnemers een zelfde percentage van de achterstand gecompenseerd worden.

Bij de compensatie zal ervoor worden gezorgd dat het inhalen van kortingen of repareren van gemiste toeslagen geen gevolgen heeft voor toeslagverlening in de toekomst en dat ten hoogste 1/5e deel van het vermogen dat beschikbaar is wordt aangewend. Er wordt maximaal eenmaal per jaar gecompenseerd.

De hiervoor beschreven extra toeslagverlening wordt toegekend volgens het gesloten systeem.

Bovenstaand beleid is een leidraad. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks over het al dan niet compenseren van de toegepaste korting en/of gemiste toeslagen.

7.7. Kortingsbeleid

Mocht het Fonds zonder het nemen van maatregelen niet kunnen voldoen aan de vereisten die gelden in het van toepassing zijnde financieel toetsingskader (nFTK of Transitie FTK), dan dient het Fonds kortingsmaatregelen te nemen. In [paragraaf 7.7.1](#) en [paragraaf 7.7.2](#) zijn de vereisten en het beleid van het Fonds per toetsingskader opgenomen.

Op publicatiedatum van deze ABtN zijn de regels uit het nFTK van toepassing. Deze zijn opgenomen in [paragraaf 7.7.1](#). Mocht het Fonds op enig moment besluiten de regels ten aanzien van het transitie FTK toe te passen, dan zijn vanaf dat moment de regels zoals beschreven in [paragraaf 7.7.2](#) van toepassing. Tegelijkertijd worden de opgenomen regels in [paragraaf 7.7.1](#) vanaf dat moment niet (meer) toegepast.

7.7.1. Kortingsregels onder nFTK

Onder het nieuwe FTK dient een pensioenfonds een herstelplan op te stellen wanneer het per het einde van het kwartaal niet beschikt over het VEV. Een dergelijk herstelplan laat zien dat binnen een

periode van maximaal 10 jaar, het fonds het VEV (weer) kan bereiken. Hierbij mag rekening worden gehouden met de autonome herstelkracht uit premiebetaling, vrijval van de bufferopslag bij het doen van uitkeringen en (meer)rendement. Indien de autonome herstelkracht onvoldoende blijkt te zijn, zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen.

Met de overgang naar de geharmoniseerde pensioenregeling per 1 januari 2014 in combinatie met een vaste bijdrage van de werkgever van 28 procent van de (gemaximeerde) salarissom, is de bijstortingsverplichting voor de werkgever komen te vervallen. Dit betekent dat bij onvoldoende autonome herstelkracht, overgegaan zal moeten worden tot het korten van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. Een dergelijke korting zal worden uitgesmeerd over een periode van maximaal 10 jaar.

Nb. de garantieregeling ziet erop toe dat in de periode tot en met 2023 in ieder jaar de volledige jaarinkoop van 1,875% en de afgegeven toeslaggarantie is gewaarborgd. De garantieregeling ziet niet toe op de reeds opgebouwde nominale pensioenaanspraken en -rechten.

Het bestuur heeft gekozen voor een herstelperiode van 10 jaar. Dit betekent dat, in de situatie dat tot korting overgegaan moet worden, de korting gelijk is aan 1/10e deel van het verschil tussen het Vereist Vermogen en de beleidsdekkingsgraad inclusief mogelijk herstel binnen 10 jaar.

Daarnaast vindt er een korting plaats indien vijf jaar achter elkaar de beleidsdekkingsgraad onder het Minimum Vereist Vermogen ligt en de actuele dekkingsgraad ook onder Minimum Vereist Vermogen ligt. De korting is zodanig dat de actuele dekkingsgraad direct weer op het Minimum Vereist Vermogen komt te liggen. Een eventuele afwijkende (tijdelijke) bepaling ten aanzien van het de eisen zoals gesteld in artikel 131 van de Pensioenwet worden meegenomen in het besluit tot het doorvoeren van een eventuele korting.

Deze korting mag gespreid worden over de hersteltermijn, maar alle kortingen zijn onvoorwaardelijk.

7.7.2. Kortingsregels onder Transitie FTK

Bij de toepassing van het Transitie FTK, zoals bedoeld in paragraaf 6b.6 PW (artikel 150p tot en met 150q PW), neemt het Fonds de bepalingen die wettelijk zijn opgenomen ten aanzien van de noodzaak tot het nemen van kortingsmaatregelen over. Deze zijn als volgt gedefinieerd:

- Indien de dekkingsgraad lager is dan 90 procent dient een onvoorwaardelijke korting toegepast te worden. De korting dient dusdanig te zijn dat de dekkingsgraad direct op het niveau van 90 procent uitkomt;
- In de periode voordat het implementatieplan, zoals bedoeld in artikel 150i Pensioenwet, is ingediend, dient een voorwaardelijke korting gespreid over de transitieperiode te worden

doorgevoerd op het moment dat de dekkingsgraad lager is dan 95 procent⁶ en daarbij in het overbruggingsplan (zoals bedoeld in artikel 150p Pensioenwet) niet aangetoond kan worden dat de dekkingsgraad op het transitiemoment hoger is dan de minimaal benodigde invaardekkingsgraad. Het eerste deel van de korting dient op het moment van vaststelling direct te worden verwerkt in de technische voorzieningen.

- In de periode vanaf het moment dat het implementatieplan, zoals bedoeld in artikel 150i Pensioenwet, is ingediend, dient een onvoorwaardelijke korting te worden doorgevoerd als niet kan worden aangetoond dat de dekkingsgraad op het transitiemoment hoger is dan de minimaal benodigde invaardekkingsgraad. Deze korting mag niet worden gespreid.

De definitieve invaardekkingsgraad wordt vastgelegd in het implementatieplan. In de periode dat het implementatieplan nog niet definitief is vastgesteld, wordt een voorlopige inschatting van de minimaal benodigde invaardekkingsgraad door het bestuur vastgesteld. Deze minimaal benodigde invaardekkingsgraad wordt eveneens vastgelegd in het overbruggingsplan, zoals bedoeld in artikel 150p en artikel 150q Pensioenwet.

7.8. Jaarrekening en -verslag

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het Fonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van dit verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het Fonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het Fonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

7.9. Beleid automatische waardeoverdracht (hele) kleine pensioenen

Het opgebouwd ouderdomspensioen bij beëindiging van het dienstverband lager dan € 2,- bruto per jaar wordt in dit kader beschouwd als 'heel klein pensioen'. Indien het opgebouwd ouderdomspensioen lager is dan de afkoopgrens zoals gedefinieerd in artikel 66, eerste lid, onderdeel a PW, wordt het pensioen in dit kader beschouwd als 'klein pensioen'.

---

⁶ Deze bepaling leidt ertoe dat als uit het overbruggingsplan onvoldoende herstel naar de (beoogde) invaardekkingsgraad blijkt, er bij een dekkingsgraad van 94,9 procent wel gekort moet worden en bij een dekkingsgraad van 95,1 procent niet. Alhoewel dit hetgeen is zoals opgenomen is in de wettelijke bepaling, is het twijfelachtig of de drempel bij een dekkingsgraad van 95 procent ook de oorspronkelijke intentie is geweest.

Hiervoor geldt het volgende beleid:

1. Hele kleine pensioenen van vóór 1 januari 2019
Het Fonds heeft geen hele kleine pensioenen die al vóór 1 januari 2019 zijn ontstaan. Er is derhalve hiervoor geen nader beleid geformuleerd.
2. Hele kleine pensioenen ontstaan ná 1 januari 2019
Deze vervallen van rechtswege bij einde deelneming. Uitzondering hierbij betreft de Mobiliteitsrichtlijn. Hierbij geldt dat bij melding van een deelnemer dat deze bij einde van de deelneming verhuist naar een andere Europese lidstaat, het hele kleine pensioen niet mag vervallen.
3. Kleine pensioenen die op of ná 1 januari 2018 premievrij zijn geworden
Vanaf 1 januari 2019 wordt gebruik gemaakt van het recht op automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen die ontstaan zijn ná 1 januari 2018.
4. Opschonen kleine pensioenen
Vanaf 1 januari 2020 wordt gebruik gemaakt van het recht op automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen ontstaan vóór 1 januari 2018. Conform de planning zoals opgesteld door de Pensioenfederatie zijn kleine pensioenen die ontstaan zijn vóór 1 januari 2018 in januari 2022 zoveel mogelijk automatisch overgedragen.

8. Beleggingsbeleid

8.1. Strategisch beleggingsbeleid

8.1.1. Doelstelling

Doelstelling van het beleggingsbeleid van het Fonds is het behalen van een langetermijnbeleggingsrendement dat voldoende is voor het realiseren van de nominale pensioentoezegging en gestelde indexatieambitie tegen een acceptabel risico. Tevens dienen de kansen op een dekkings- en reservetekort, alsmede de mate van dekkings- en reservetekort te worden geminimaliseerd. Het bestuur bepaalt, na overleg met sociale partners en verantwoordingsorgaan, welke risico's het Fonds bereid is daarbij te nemen, met inachtneming van de opbouw van het deelnemersbestand, de vereiste solvabiliteit en het niveau van de pensioenpremie. Het bestuur houdt bij het beleggingsbeleid rekening met evenwichtige belangenafweging tussen de verschillende belanghebbenden van het Fonds.

8.1.2. Risicobeleid

De risicohouding van het Fonds, zoals vastgelegd in het Besluit Financieel Toetsingskader van december 2014 en artikel 102a van de Pensioenwet, bestaat uit drie onderdelen:

1. kwalitatieve beschrijving van de risicohouding;
2. kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding;
3. kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding.

Het Fonds heeft de door haar gewenste risicohouding vastgesteld met de daarbij gehanteerde uitgangspunten bij de bepaling van deze risicohouding. Het Fonds heeft dit aan sociale partners en het verantwoordingsorgaan voorgelegd en tevens met hen besproken. Sociale partners en het verantwoordingsorgaan hebben aangegeven zich te kunnen vinden in de door het bestuur vastgestelde risicohouding. Sociale partners en het verantwoordingsorgaan zijn vervolgens geïnformeerd over de uitkomsten voor de risicohouding op korte termijn en de risicohouding op lange termijn.

8.1.3. Uitgangspunten

Het bestuur hanteert de volgende uitgangspunten voor het beleggingsbeleid:

- De investment beliefs;
- De verklaring inzake beleggingsbeginselen;
- Het risicobudgetbeleidskader;
- De uitgangspunten voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met algemeen aanvaarde ethische beginselen;
- Benchmark-indices van de deelcategorieën.

8.1.4. Organisatie beleggingen

Het bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor het strategisch beleggingsbeleid, waaronder wordt verstaan:

- de organisatie van het beleggingsproces;
- het vaststellen van het risicobudget;
- de strategische allocatie;
- de keuze van de benchmarks;
- de keuze van de fiduciair manager; en
- de bewaking van het gehele beleggingsbeleid en de evaluatie van de eigen activiteiten van de beleggingsadviescommissie en fiduciair manager op het vlak van beleggingen.

8.1.5. Investment beliefs

Investment beliefs zijn de op schrift gestelde overtuigingen over het beleggingsbeleid van het bestuur en die gebaseerd zijn op bewuste keuzes. Deze overtuigingen van het Fonds zijn laatstelijk vastgesteld in de bestuursvergadering van 20 november 2018 (stuk Best. PF Cosun 021.2019, dat als appendix bij deze ABtN is opgenomen). De volgende zeven overtuigingen zijn geformuleerd:

1. Het pensioenfonds is een lange termijn belegger;
2. Risico vereist een extra rendement;
3. Asset allocatie is de belangrijkste keuze;
4. Diversificatie is van belang;
5. Het pensioenfonds is kostenbewust;
6. Het bestuur is verantwoordelijk voor en aanspreekbaar op de beleggingen;
7. Het bestuur houdt rekening met milieu, sociale en governance-overwegingen.

8.1.6. Risico allocatie

Het strategisch beleid begint bij de ALM-studie. Deze studie geeft het bestuur inzicht in de ontwikkelingen van het vermogen, de verplichtingen en de financiële risico's waarmee het Fonds te maken heeft of in de toekomst te maken kan krijgen. Met de ALM-studie worden deze risico's en de effectiviteit van de verschillende beleidsinstrumenten, zoals premie, toeslag, beleggingsbeleid en risicohouding, op een structurele wijze geëvalueerd ten behoeve van verdere besluitvorming door het bestuur. De ALM-studie wordt periodiek (minimaal eenmaal in de drie jaar) uitgevoerd door een externe partij.

Binnen het strategisch beleid worden de uitgangspunten gedefinieerd voor de lange termijn voor risico, beleggingsmix en beheer van het renterisico. De uitkomst van de ALM-studie biedt het bestuur inzicht in de gevolgen die de inrichting van de strategische portefeuille ofwel het strategisch beleggingsbeleid kan hebben voor het solvabiliteitsrisico dat het Fonds loopt onder uiteenlopende economische omstandigheden. De strategische portefeuille bevat de verschillende gewichten van de beleggingscategorieën.

Het strategisch beleid bepaalt de bandbreedtes of grenzen waarbinnen de beleggingen dienen te blijven.

Sturing op VEV

Het VEV van de normportefeuille - die gelijk is aan de strategische normportefeuille in 2024 - en uitgaande van een renteafdekking van 75%, is door Sprenkels berekend op 15,9% (strategisch) per eind september 2023. Deze valt daarmee binnen de strategische bandbreedte van 10% - 18%. Het VEV wordt ieder kwartaal berekend door de adviserend actuaris. Als het VEV boven de maximaal toegestane grens uitkomt, zal de fiduciair manager een voorstel doen tot aanpassing van de portefeuille. De fiduciair manager rapporteert tevens een schatting van het VEV. Deze dient echter als leidraad. Het VEV berekend door de adviserend actuaris wordt gehanteerd als maatstaf.

Sturing op gewichten

Er wordt een soft trigger bandbreedte van 5%-punt rondom de normallocatie van de matchingportefeuille gehanteerd, naast de hard trigger van 10%-punt. Zodra de weging van de matchingportefeuille onder de 50% of boven de 60% van de totale portefeuille uitkomt, op basis van einde maandstand, zal de fiduciair manager de BAC dit via de reguliere rapportage melden en een voorstel doen tot eventuele aanpassing. Hetzelfde soft trigger beleid geldt voor de returnportefeuille.

Zodra de weging van de matchingportefeuille onder de 45% of boven de 65% van de totale portefeuille uitkomt, op basis van einde maandstand, zal de fiduciair manager de BAC dit onverwijld melden onder bijvoeging van een voorstel om weer binnen een maand na constatering binnen de geldende grenzen te komen. Hierbij heeft de BAC een adviserende rol en het bestuur een besluitvormende rol.

Voor de allocaties binnen de matching- en returnportefeuille zijn de normgewichten het uitgangspunt. Zodra er een overschrijding van bandbreedtes is binnen deze portefeuilles, zal de fiduciair manager een voorstel doen tot aanpassing. De bevoegdheden van zowel de BAC als het bestuur zijn beschreven in zowel het jaarplan beleggingen als het meerjarenplan beleggingen 2023-2025.

Naast een Vereist Eigen Vermogen bandbreedte geldt er een strategische bandbreedte tussen de 4,0% en 7,9% (conform historische waarneming⁸ van tracking error van strategische portefeuille) voor de tracking error. Het bestuur heeft de BAC voor 2024 een mandaat meegegeven dat ligt tussen de 4,6% en 6,4% tracking error.

Het risicoprofiel van de portefeuille zal hiermee gemiddeld genomen in overeenstemming zijn met de doelstelling van het Fonds.

---

⁷ De portefeuille wordt in dat geval geherbalanceerd naar de normportefeuille in het Jaarplan 2022.

⁸ Hoogste en laagste gemeten tracking-error gemeten over een tijdvak van 10 jaar (eerste meting over periode 2001 - 2011, laatste meting over periode 2012 – 2022) van de huidige portefeuille met maximaal risico (returnportefeuille 65%) en met minimaal risico (returnportefeuille 35%)

Voorts bepaalt het strategisch beleid de wijze waarop met het belangrijkste risico, te weten renterisico, wordt omgegaan.

Dit strategisch kader geldt voor de lange termijn. Het strategisch kader geeft het risicoprofiel dat past bij de specifieke kenmerken van het Fonds. Zodra de kenmerken van het Fonds significant veranderen (bijvoorbeeld omdat het bestand sterk verandert of als er geen nieuwe toetreders meer zijn) zal een nieuw strategisch kader worden vastgesteld.

De risicohouding voor het Fonds komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het Vereist Eigen Vermogen en een bandbreedte daarvoor.

8.1.7. ESG-beleid

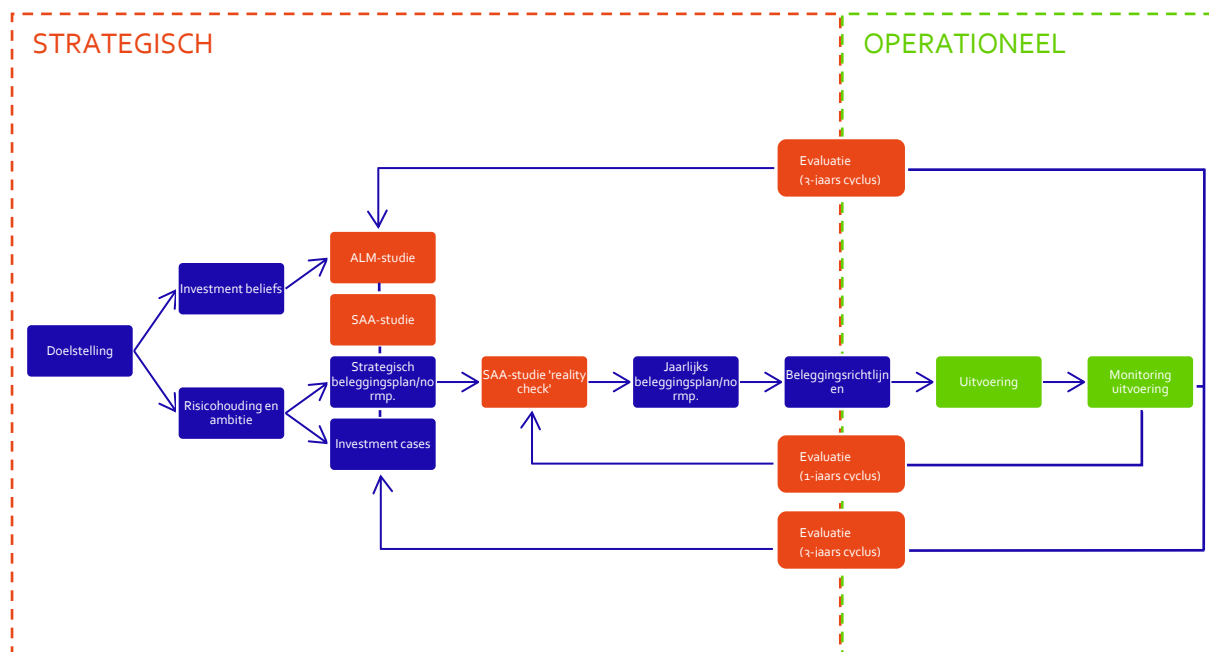
Het Fonds heeft in 2018 voor het eerst haar ESG-beleid vastgelegd in een separaat beleidsdocument. Het ESG-beleid is mede gebaseerd op de uitkomsten van het deelnemersonderzoek over dit onderwerp. In het deelnemersonderzoek dat in 2019 is uitgevoerd is wederom aandacht besteed aan maatschappelijk verantwoord beleggen, waarbij bekeken is of er bepaalde thema's zijn waar het Fonds in het beleid rekening mee moet houden. In 2021 zijn deze thema's en doelstellingen van het ESG-beleid verder uitgewerkt. Het volledige ESG-beleid is vastgelegd in een separaat stuk (stuk Best. PF Cosun 015.2023) en is gepubliceerd op de website van het Fonds.

Het Fonds classificeert de pensioenregeling als een financieel product conform artikel 8 van de SFDR, zonder duurzame doelstelling en/of duurzame beleggingen in de zin van de SFDR.

8.2. Beleggingsproces

Dit hoofdstuk beschrijft het proces rondom het beleggingsbeleid. Het beleggingsproces (of de beleggingscyclus) geeft op hoofdlijnen de stappen weer die het Fonds periodiek doorloopt om achtereenvolgens de volgende punten vast te stellen:

- de doelstellingen en beleidsuitgangspunten van het beleggingsbeleid (waaronder de risicohouding van het Fonds),
- de keuze voor het strategisch beleggingsbeleid vanuit de doelstellingen en beleidsuitgangspunten,
- de implementatie en de eventuele uitbesteding van de uitvoering van het strategisch beleggingsbeleid,
- de monitoring van de voorgaande stappen op basis van een rapportagekader, en
- de evaluatie en (waar nodig) bijsturing van het beleidskader en/of de (strategische) portefeuille.

8.2.1. Taakverdeling

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor (de naleving van) het proces en de beslissingen die daarin worden genomen. Door heldere omschrijving van proces, taken en verantwoordelijkheden beoogt het Fonds een consistent proces te waarborgen. Het Fonds heeft daarom de taken en verantwoordelijkheden per partij opgenomen in een RACI-matrix. Deze is opgenomen in het huishoudelijk reglement van het Fonds.

8.2.2. Bepalen doelstelling en risicohouding

Het bestuur bepaalt de doelstelling van het beleggingsbeleid en stelt de risicohouding en risicobereidheid vast in overleg met de sociale partners, horende het advies van het verantwoordingsorgaan en rekening houdende met de resultaten van het risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers. De doelstelling en de risicohouding vormen de input voor de ALM-studie die wordt gebruikt om te komen tot de keuze van het strategisch beleggingsbeleid.

8.2.3. Bepalen strategisch beleggingsbeleid

Beleggingsportefeuilles

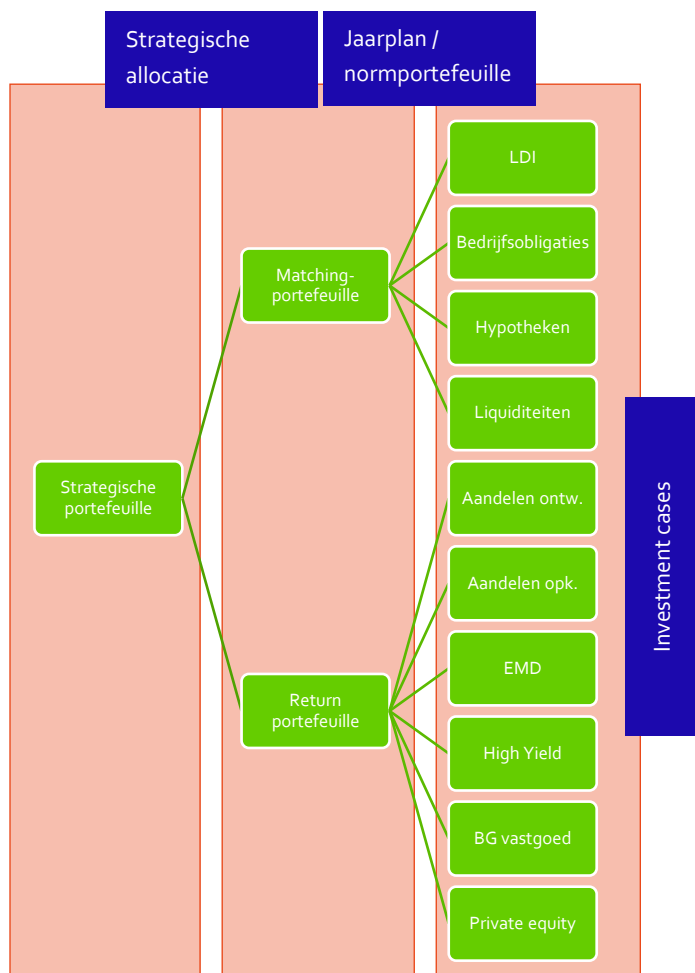
Het bestuur heeft ervoor gekozen om binnen de beleggingsportefeuille onderscheid te maken tussen twee onderliggende beleggingsportefeuilles: de matchingportefeuille en de returnportefeuille. De matchingportefeuille is ingericht met vastrentende beleggingen met als doelstelling om de karakteristieken van de verplichtingen te repliceren. Ten behoeve van het repliceren van deze karakteristieken van de verplichtingen wordt een voorkeur gegeven aan beleggingen die een duratie hebben, echter beleggingen die voldoen aan de hieronder gestelde

criteria (zoals geldmarktfondsen en meer renderende vervangende alternatieven hiervoor) zonder noemenswaardige duratie zijn niet per definitie uitgesloten. De volgende criteria worden gesteld aan beleggingen/beleggingscategorieën om opgenomen te worden in de matchingportefeuille:

- De beleggingscategorie dient een vastrentende waarde categorie te zijn waarbij het moment waarop betalingen plaatsvinden zeker moet zijn en het risico op wanbetaling zeer klein moet zijn;
- Om het risico op wanbetaling te beperken dienen instrumenten in de matching portefeuille minimaal een investment grade beoordeling te hebben;
- De beleggingscategorie dient in Euro te zijn.

De returnportefeuille bestaat uit zowel vastrentende- als zakelijke waarden met als doelstelling het realiseren van overrendement, ten opzichte van de verplichtingen mede ter financiering van de toeslagambitie. De returnportefeuille kent daarmee een hoger risico dan de matchingportefeuille. Deze constructie beoogt de transparantie van de portefeuille als geheel te vergroten en explicieter aan te sluiten op enerzijds de nominale doelstelling en anderzijds indexatieambitie van het Fonds.

In het strategisch beleggingsbeleid is de allocatie naar de matching- en de returnportefeuille vastgelegd, samen met het niveau van de rente- en valuta-afdekking. Elke drie jaar wordt het

strategisch beleggingsbeleid geanalyseerd met behulp van een ALM (Asset Liability Management)-studie.

Doel ALM-studie

De ALM-studie heeft als doel om de allocatie naar de matching- en de returnportefeuille en het niveau van de rente- en valuta-afdekking vast te stellen. In de ALM-studie wordt de verdeling over de twee portefeuilles onderzocht, maar niet de verdere invulling hiervan.

De verdere invulling (optimalisatie) van de portefeuilles vindt jaarlijks plaats in het verlengde van de ALM-studie middels een SAA (Strategische Asset Allocatie)-studie.

Uitgangspunten

Voordat een ALM-studie wordt uitgevoerd, stelt het bestuur de aannames en uitgangspunten vast die worden gehanteerd in de prognoseberekeningen en draagt het bestuur er zorg voor dat deze overeenkomen met de relevante wetgeving.

De aannames en uitgangspunten hebben (onder andere) betrekking op economische verwachtingen. Het bestuur is zich bewust van de invloed van de economische uitgangspunten op de uitkomsten in de ALM-studie. Het bestuur hanteert daarom prudente verwachtingen en toetst de uitkomsten van de ALM-studie op robuustheid met betrekking tot deze aannames.

Investment cases

Voorafgaand aan de invulling van het beleggingsplan stelt het bestuur vast welke beleggingscategorieën voor het Fonds geschikt zijn om eventueel in te beleggen. Daarbij toetst zij de beleggingscategorieën aan de investment beliefs van het Fonds, waarmee wordt vastgelegd of de categorie potentieel investeerbaar is. Voor de potentieel investeerbare categorieën wordt de investment case verder uitgewerkt met doelstellingen en restricties. Voor een nieuwe beleggingscategorie wordt eerst een investment case opgesteld.

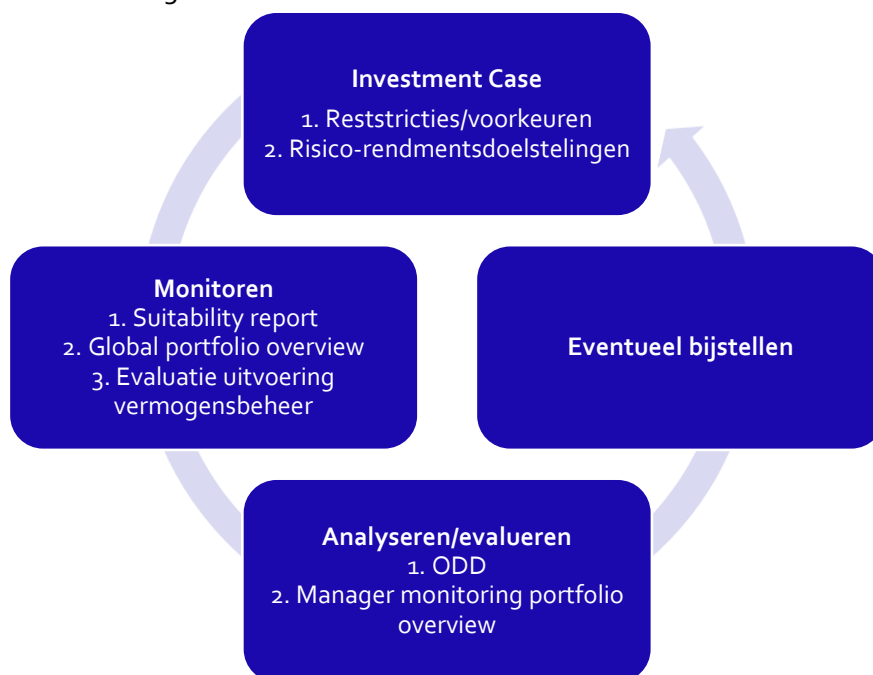
De investment case van een beleggingscategorie vormt het uitgangspunt bij de uitvoering van het beheer van de betreffende beleggingscategorie. De investment case geeft (op hoofdlijnen) aan wat het Fonds met de beleggingscategorie beoogt, op welke wijze het Fonds wil beleggen in die betreffende categorie en wat daarbij de (risico)begrenzingsen zijn bij het beheer van de betreffende categorie. Bij iedere categorie wordt een afweging gemaakt of de mandaten discretionair dan wel in een fonds worden belegd, of er actief of passief beheer wordt toegepast en wat de beoogde restricties zijn. Er wordt door het fonds onderscheid gemaakt naar restricties ('harde criteria') en 'zachte criteria'. Middels rapportages wordt periodiek gereflecteerd in hoeverre aan deze restricties en criteria, zoals vastgelegd in de investment cases, wordt voldaan.

De scores op harde restricties zoals opgenomen in hoofdstuk 2 van de investment cases veranderen niet frequent. Bij de keuze voor een beleggingsfonds van een bepaalde vermogensbeheerder, zal voldaan moeten worden aan deze harde restricties. Mocht toch niet meer aan een hard criterium

voldaan worden door de vermogensbeheerder, zal op korte termijn een analyse hiervan gemaakt moeten worden. Mocht uit deze analyse blijken dat de afwijking een incident is en dat deze op korte termijn (binnen 1 kwartaal) hersteld wordt, dan is geen verdere actie noodzakelijk. Anders wordt een nieuw selectietraject gestart om de vermogensbeheerder te vervangen. Concreet leidt eenzelfde afwijking op (een of meerdere) restrictie(s) in het tweede opeenvolgende kwartaal tot de start van een selectietraject. Een en ander na vaststelling door de BAC tijdens een reguliere BAC-vergadering.

De zachte criteria zoals opgenomen in hoofdstuk 2 van de investment cases moeten worden beschouwd als voorkeuren. Het niet voldoen aan één of enkele van deze voorkeuren op zich is geen aanleiding om een nieuw selectietraject op te starten. Het wel of niet vervangen van een vermogensbeheerder hangt in dat geval af van een gedegen analyse, waarbij ook het resultaat op de risico-rendementsdoelstellingen, de evaluatie van de uitvoering door de vermogensbeheerder, de ODD en de kwantitatieve en kwalitatieve beoordeling door de manager selecteur meegenomen moet worden. Mocht het oordeel van de BAC over deze vermogensbeheerder op basis van deze analyse negatief zijn, dan zou de vermogensbeheerder op een redelijke termijn (binnen 1 jaar) vervangen kunnen worden.

Het proces ziet er als volgt uit:

Bij constatering van een afwijking op de zachte criteria (voorkeuren) in het suitability report, wordt in het volgende kwartaal door de Fiduciair manager een analyse gemaakt van de oorzaak van de afwijking. Deze analyse wordt besproken in de BAC en er wordt vastgesteld op basis van de gegevens uit de evaluatie uitvoering vermogensbeheer en de ODD of er aanleiding is (gelet op het meerjarig niet voldoen aan de risico-rendementsdoelstelling) om de vermogensbeheerder aan te houden dan wel te onderzoeken of dit beleggingsfonds moet worden vervangen. Na een

selectietraject kan de BAC alsnog besluiten het bestaande fonds aan te houden indien alternatieve beleggingsfondsen ook dergelijke afwijkingen blijken te hebben en een vervanging dus geen oplossing hiervoor biedt. Overwegingen en onderbouwingen worden vastgelegd en in de monitoring wordt de 'rode vlag' vervangen door een 'oranje vlag'. Deze oranje vlag wordt groen als er een verandering ten gunste van de criteria door de vermogensbeheerder wordt doorgevoerd. De oranje vlag wordt rood indien een verandering door de vermogensbeheerder wordt doorgevoerd die (nog steeds niet) voldoet aan de voorkeuren van het Fonds. Zonder veranderingen blijft de vlag oranje.

De investment cases zijn door het bestuur vastgesteld, onafhankelijk van de vermogensbeheerders. De investment cases geven de fiduciair manager guidance in het managerselectie proces. De beleggingsrichtlijnen zijn de feitelijke opdrachtformulering richting de vermogensbeheerders. Elke drie jaar (in lijn met de ALM-studie) worden de investment cases herzien.

SAA-studie

De verdere invulling (optimalisatie) van de matching- en de returnportefeuille vindt plaats, in het verlengde van de ALM-studie, middels een SAA-studie. Hierbij wordt de allocatie naar beleggingscategorieën binnen de matching- en de returnportefeuille bepaald. Zowel kwantitatieve argumenten (rendement versus risico) als kwalitatieve argumenten (macro-economische omgeving, beschikbaarheid, waarderingen) spelen hierbij een rol. Het resultaat van de SAA-studie is de vaststelling van de normportefeuille: de wegingen per beleggingscategorie binnen de matching- en de returnportefeuille. De strategische normportefeuille is vastgelegd in het meerjarenplan. Voor het nader invullen van de strategische normportefeuille, binnen de grenzen voor de matching- en de returnportefeuille, en het beoordelen van de aantrekkelijkheid en exacte weging van een beleggingscategorie laat het bestuur zich adviseren door de BAC.

8.2.4. Bepalen normportefeuille in jaarplan

Normportefeuille

Jaarlijks wordt een beleggingsplan opgesteld waarin de te voeren normportefeuille en het operationele beleggingsbeleid voor het komende jaar nader wordt geconcretiseerd binnen de kaders en risicogrenzen van het strategisch beleggingsbeleid.

Jaarlijks wordt getoetst of er aanleiding is de normportefeuille aan te passen binnen de restricties van het strategisch meerjarenplan, middels de 'reality check'. De evaluatie is gebaseerd op risicopremies, zoals gehanteerd voor de verschillende beleggingscategorieën, en de relatieve aantrekkelijkheid van de markten. Daarbij wordt er gekeken naar kwalitatieve overwegingen (macro-economische omgeving, beschikbaarheid) om de normwegingen eventueel aan te passen. Nadat de jaarlijkse 'reality check' is uitgevoerd, wordt in het jaarplan de normportefeuille voor het betreffende jaar opgenomen. Het Fonds heeft geen investment beliefs die aanleiding geven tot

jaarlijkse grote verschuivingen in de allocatie naar beleggingscategorieën en het Fonds voert geen tactisch beleid. De jaarlijkse aanpassingen in de normportefeuille zijn daarom doorgaans beperkt.

Jaarlijks beleggingsplan

Het jaarlijks beleggingsplan bevat in elk geval de volgende onderdelen:

- normportefeuille (invulling portefeuilles),
- bandbreedtes normportefeuille,
- benchmarks, en
- risicoprofiel normportefeuille,
- toepasbaarheid van het standaardmodel voor de berekening van het Vereist Eigen Vermogen.

Herbalanceringsbeleid

Wanneer de beleggingsportefeuille of rente/valuta-afdekking van het Fonds buiten de bandbreedtes, zoals gedefinieerd in het strategisch meerjarenplan, raakt, zal de fiduciair manager (na accordering van de BAC) de gewichten in de basis terugbrengen naar het strategische gewicht. Het herbalanceringsbeleid is nader geconcretiseerd in het jaarplan beleggingen, dat als appendix bij deze ABtN is opgenomen.

Tactisch beleid

Het Fonds ziet vanuit de risicohouding en de investment beliefs geen toegevoegde waarde in het actief afwijken van de normportefeuille, ofwel het voeren van tactisch beleid. Het Fonds voert derhalve geen tactisch beleid uit, hetgeen betekent dat het Fonds geen bewuste (tijdelijke) over- of onderwegingen ten opzichte van de normportefeuille aanbrengt binnen de portefeuille. Over- of onderwegingen kunnen daarmee in principe alleen het resultaat zijn van bewegingen van markten, die bij overschrijding van de (soft)trigger grenzen door middel van herbalancering weer binnen (de grenzen van) de normportefeuille worden gebracht. E.e.a. conform het (herbalancerings)beleid van het Fonds.

Daarnaast geldt dat binnen beleggingsfondsen, waar gekozen is voor actief beheer, eventueel wel bewust kan worden afgeweken van de benchmarks, als gevolg van het actieve beleid dat binnen de beleggingsfondsen wordt gevoerd.

8.2.5. Managersselectie beleid

Wanneer is besloten in welke strategieën en beleggingscategorieën wordt belegd en aan welke eisen een beleggingsfonds of manager moet voldoen, wordt het selectieproces opgestart. De uitvoering van het managersselectie proces is uitbesteed aan de fiduciair manager. Het managersselectie proces heeft als doel dat elke beleggingscategorie de investeringsmogelijkheden maximaliseert binnen een optimaal risico/rendement raamwerk. Deze sectie beschrijft het proces van het selecteren en monitoren van externe managers.

Governance

De governance rond dit proces is als volgt ingericht:

- **bestuur**: besluitvorming. Het bestuur stelt de criteria vast (conform investment beliefs en investment cases),
- **BAC**: adviseren en monitoren. De BAC monitort de managers op basis van de rapportages van de fiduciair manager en de factsheets van de beleggingsfondsen, en
- **fiduciair manager**: monitoren, voorbereiden en uitvoeren. De fiduciair manager monitort de managers op continue basis. Indien een nieuwe, of het vervangen van een bestaande, externe manager voorgesteld wordt, bereidt de fiduciair manager het voorstel voor.

De fiduciair manager gaat in haar voorstel van een long list naar een short list (bestaande uit minstens drie managers) en stelt uiteindelijk de manager of het beleggingsfonds voor waar zij zelf de voorkeur aan geeft. De BAC besluit hierover zolang dit binnen haar mandaat ligt, of besluit dit voor te leggen aan het bestuur, wanneer daar een reden voor is.

Managersselectie

Het selectieproces beleggingen kan om meerdere redenen in gang worden gezet. De evaluatie van het strategisch beleggingsbeleid kan aanleiding geven om hierin wijzigingen aan te brengen⁹. De monitoring en of evaluatie van managers kan eveneens aanleiding geven om een bepaalde manager te ontslaan, waardoor opnieuw de cyclus wordt doorlopen.

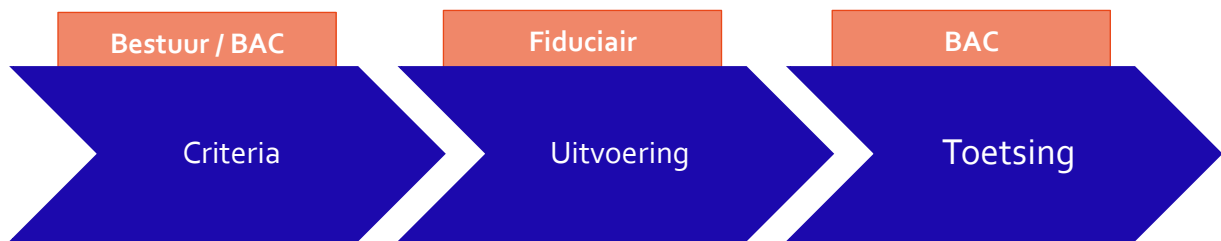
Het Fonds heeft criteria vastgelegd die dienen te worden gehanteerd bij het selecteren van managers. Dit betreft de volgende criteria, die op hoofdlijnen de belangrijkste elementen die een rol spelen weergeven.

- organisatie/team (bijv commitment, team,...),
- beleggingsfilosofie/-strategie (bijv. passendheid, consistent,...),
- portefeuille (bijv. risico's, turnover, concentratie,...),
- performance (bijv. prijs, rendement, potentieel, resultaten in lijn met verwachtingen,...),
- MVB (integratie, track record, rapportage, ...),
- beleggingsproces/risicomanagement (bijv. aansprakelijkheid, operationele vereisten, service providers, juridische structuur,...), en
- governance budget (bijv. vereisten aan tijdbesteding en kennisniveau BAC,...).

In onderstaande figuur is het selectieproces schematisch weergegeven.

---

⁹ Na de bepaling van de strategische mix, beleggingscategorieën, benchmark en actief of passief, volgt de keuze voor de manager.

Selectie beleggingsfondsen van de fiduciair manager (intern beheer)

Voor de beleggingsfondsen geldt dat de fiduciair manager selectievoorstellen doet waarbij dezelfde selectiecriteria worden gehanteerd voor eventuele eigen fondsen als voor externe fondsen. Het Fonds geeft expliciete goedkeuring voordat in een nieuw beleggingsfonds wordt geïnvesteerd.

Het managerselectie proces combineert zowel een kwantitatieve- als een kwalitatieve benadering om de meest optimale combinatie van managers te identificeren. Het managerselectie proces bestaat uit drie stappen:

- stap 1: kwantitatieve screening,
- stap 2: kwalitatieve selectie, en
- stap 3: portefeuille constructie.

De investment cases vormen het uitgangspunt voor de managersselectie. Hierbij kunnen additionele restricties worden toegevoegd per beleggingscategorie.

8.2.6. Monitoring en evaluatie

Monitoring

De managers die door het Fonds zijn geselecteerd, worden door de fiduciair manager gemonitord. Het monitoren gebeurt op continue basis. De monitoring wordt periodiek conform vaste procedures uitgevoerd. Vervolgens wordt hierover aan de BAC gerapporteerd.

Evaluatie

De evaluatie van een externe manager is een continu proces. Het is de resultante van het monitoringsproces dat gedurende het jaar plaatsvindt. Naast de continue evaluatie die voortvloeit uit de monitoring, is er ook een jaarlijkse evaluatie.

Evaluatie portefeuille invulling – jaarlijks

Daarnaast wordt de invulling van de portefeuille (het jaarlijkse beleggingsplan) jaarlijks geëvalueerd, voorafgaand aan de jaarlijkse SAA-studie. De invulling van de returnportefeuille van het Fonds wijkt af van een standaard wereldwijde marktgewogen aandelenindex, zoals bijvoorbeeld de MSCI World All Countries Index. Het bestuur beseft dat de hierin gemaakte keuzes op korte termijn (maar mogelijk ook op lange termijn) negatieve resultaten kunnen geven. Deze keuze wordt daarom

jaarlijks ook kwantitatief geëvalueerd door de (drie- en vijf-jaars) rendementen en risico's af te zetten tegen de risico's en rendementen, indien de betreffende keuzes niet zouden zijn gemaakt (ofwel een overzicht van de risico-rendementen per stap).

Evaluatie uitvoering vermogensbeheer – jaarlijks

De resultaten van de uitvoering van het beleggingsplan worden jaarlijks geëvalueerd aan de hand van doelstellingen en restricties zoals vastgelegd in de investment cases van de verschillende beleggingscategorieën. Het doel is om inzicht te krijgen in de resultaten van de uitvoering van het beleggingsplan op rendement, risico en kosten op de verschillende niveaus in de portefeuille. Deze evaluatie geeft ook inzicht in de toegevoegde waarde (over de afgelopen jaren) van actief beheer op totaal niveau, per beleggingscategorie en per manager.

Evaluatie uitvoerders – jaarlijks

De jaarlijkse evaluatie van de fiduciair manager, de custodian, en de externe beleggingsadviseur maken deel uit van het uitbestedingsbeleid waarbij de partijen, aan wie diensten zijn uitbesteed, regelmatig worden beoordeeld. Daarnaast voert de BAC jaarlijks een zelfevaluatie uit. De evaluaties worden gedeeld met het bestuur.

Reguliere monitoring – per maand of kwartaal

Het Fonds monitort de uitvoering van het beleggingsbeleid aan de hand van de rapportages van haar fiduciair manager. De fiduciair manager levert, naast gevraagde en ongevroegde ad hoc rapportages, zowel maand- als kwartaalrapportages die in de BAC en het bestuur worden besproken.

Het bestuur/de BAC monitort door middel van een rapportage over minimaal de volgende zaken:

Voor elke beleggingscategorie en de totale portefeuille:

- portefeuille-overzichten in marktwaarden begin en einde periode op transactiebasis, inclusief lopende rente in Euro,
- waarde vermogenswinst of -verlies in Euro,
- fonds- en benchmarkrendement in procenten, en
- restricties en (zachte) criteria zoals vastgelegd in de investment cases voor elk van de managers/beleggingscategorieën.

Voor de totale portefeuille:

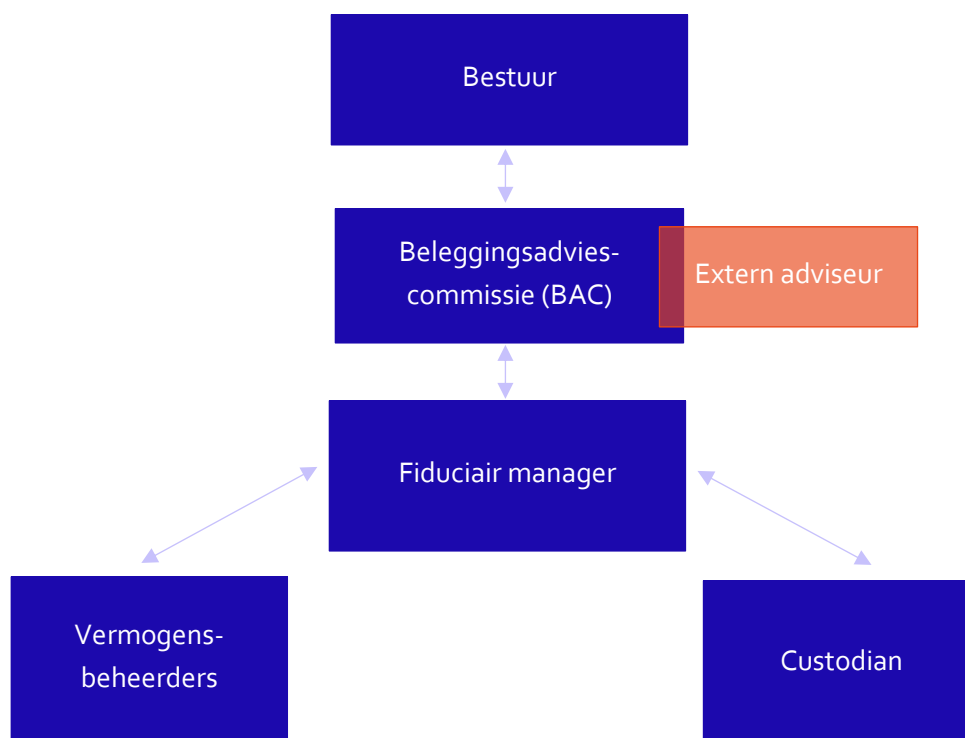
- beknopte toelichting op het gevoerde beleggingsbeleid,
- verwachtingen voor de komende periode,
- overzicht van valuta-, rating-, duration- en looptijdverdeling voor totale vastrentende portefeuille,
- overzicht van regio- en sectorenverdeling voor de totale aandelenportefeuille,

- overzicht of voldaan is aan de vooraf vastgestelde risicolimieten, waaronder minimum en maximum allocatie van de beleggingscategorieën en valuta, en
- overzicht aangaande renteaftdekking en bijbehorende bandbreedtes.

Daarnaast vraagt de fiduciair manager elk kwartaal een compliance-verklaring op bij de beheerders van de beleggingsfondsen. In deze verklaring moeten de beheerders aangeven of ze zich in de betreffende periode gehouden hebben aan de richtlijnen uit de prospectus. De fiduciair manager rapporteert vervolgens weer aan de BAC en het bestuur of de vermogensbeheerders zich hebben gehouden aan de vastgelegde restricties.

8.3. Opzet vermogensbeheer

8.3.1. Organisatie beleggingen/vermogensbeheer

In de beleidscyclus met betrekking tot de beleggingen zijn bij het Fonds de onderstaande organen en organisaties betrokken. Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden ten aanzien van het beleggingsbeleid zijn vastgelegd in een RACI-tabel, als onderdeel van het statuut BAC, zoals opgenomen in het huishoudelijk reglement van het Fonds.

Bestuur

Het bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor het strategisch beleggingsbeleid. Allereerst wordt de doelstelling van het beleggingsbeleid bepaald evenals de risicohouding van het Fonds.

Eens in de drie jaar wordt een ALM-studie uitgevoerd waarin de hoofdlijnen van het beleid worden bepaald. Aan de hand van advies van de fiduciair manager en de BAC stelt het bestuur vervolgens het jaarlijkse beleggingsplan vast, waarin de portefeuille-invulling op detailniveau staat uitgewerkt. Dit valt altijd binnen de kaders uiteengezet in de ALM-studie. Het bestuur mandateert vervolgens de BAC en de fiduciair manager om binnen de vastgestelde risicokaders het beleggingsbeleid uit te voeren.

Samenvattend valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur:

- de organisatie van het beleggingsproces,
- het vaststellen van het doel en het risicoprofiel van het beleggingsbeleid,
- de strategische allocatie en de bandbreedtes,
- de investeerbare beleggingscategorieën,
- de keuze van de benchmark,
- de keuze van de fiduciair manager en overige externe partijen,
- de bewaking van het gehele beleggingsbeleid, en
- de evaluatie van bestuur, BAC en fiduciair manager.

BAC / bestuursbureau / externe adviseur

De BAC heeft een voorbereidende en adviserende rol op het gebied van het strategisch beleggingsbeleid ten behoeve van het bestuur. De BAC is belast met de advisering over de nadere invulling evenals de uitvoering, monitoring en evaluatie van het vastgestelde strategisch beleggingsbeleid.

In het strategisch beleggingsbeleid en het jaarlijkse beleggingsplan zijn benchmarks, duidelijke restricties, bandbreedtes (de minimale en maximale weging van een bepaalde beleggingscategorie of mate van rente- of valuta-afdekking) en risicomaatstaven vastgelegd. Binnen de restricties van het beleggingsplan is de BAC verantwoordelijk voor de uitvoering en het toetsen en evalueren van het gevoerde en te voeren beleid van de fiduciair manager en de aangestelde fondsmanagers, het onderhouden van contacten met adviseurs en het bijhouden van beleggingstechnische kennis. Er zijn maandelijkse afspraken met de fiduciair manager en daarnaast is er met regelmaat contact tussen de BAC de aangestelde fondsmanagers.

Het bestuur van het Fonds benoemt maximaal 4 bestuurders uit zijn midden in de BAC, waarbij gestreefd wordt naar pariteit. De BAC bestaat naast de benoemde bestuurders uit maximaal 3 additionele leden (waaronder in ieder geval één beleidsadviseur van het bestuursbureau), die eveneens door het bestuur benoemd worden. De BAC wordt in haar adviezen richting het bestuur en in haar beslissingen ondersteund door een adviseur, en vergadert ongeveer tienmaal per jaar.

Het bestuursbureau, de voorzitter van de BAC, de fiduciair manager en de externe adviseur zorgen voor de (beleids)voorbereiding en de coördinatie met betrekking tot de vergaderingen en de hieruit

voortkomende acties. Binnen het risicobudget van de strategische portefeuille geeft de BAC het beleggingsbeleid vorm. Samenvattend hebben deze de volgende taken:

- adviezen opstellen ten aanzien van invulling portefeuille (de verfijning van de ALM-studie, of de vertaling van de ALM-studie naar de werkelijke portefeuille),
- adviezen opstellen ten aanzien van voorstellen van de fiduciair manager op het gebied van beleggingscategorieën, managers en beleggingsfondsen,
- monitoren beleggingsfondsen, -restricties en fiduciair manager,
- beoordelen van beleggingsresultaten/-rendementen in het kader van het behalen van het beoogde langjarige meerrendement ten opzichte van de verplichtingen, welke het uitgangspunt vormt voor de beleidsambities van het Fonds,
- het opstellen van voorleggers als voorbereiding op besluitvorming,
- uitvoeren van het eerste lijns risicomanagementbeleid door middel van monitoren risico's op strategisch niveau (VEV, tracking error) en uitvoerende niveaus (credit rating, securities lending, onderpand management, et cetera), en
- het initiëren van workshops en het initiëren van andere educatieve activiteiten in het geval onderwerpen bijzondere aandacht vereisen.

Uitvoering

Het Fonds voert zelf geen vermogensbeheer uit. Dit is volledig uitbesteed aan de fiduciair manager en de geselecteerde externe vermogensbeheerders.

Fiduciair manager

De fiduciair manager voert binnen de in het strategisch beleggingsbeleid en beleggingsplan opgestelde doelstellingen en restricties, het operationele beleggingsbeleid uit. Deze afspraken zijn vastgelegd in een mandaat (raamwerkovereenkomst in combinatie met de Beleggingsrichtlijnen). De fiduciair manager heeft de opdracht om een bepaald meerrendement te behalen (beleggingen ten opzichte van verplichtingen) binnen een bepaald risicobudget (verschil risico beleggingen ten opzichte van verplichtingen).

Het bestuur van het Fonds heeft gekozen om een deel van het beleggingsproces uit te besteden aan één fiduciair manager omdat:

- het de mogelijkheid van een integraal overzicht over de hele balans, inclusief verplichtingen, biedt en het risicomanagement van de integrale portefeuille beter te organiseren en te monitoren is,
- het Fonds niet beschikt over een eigen uitvoeringsorganisatie en de governance capaciteit beperkt is. Het Fonds beschikt daarmee niet over de mogelijkheden en vaardigheden, systemen en kennis om zelf de selectie, beheer en risicomanagement van beleggingen op het door haar gewenste niveau uit te voeren,
- het bestuur en de BAC kunnen focussen op strategische vraagstukken omdat het geen uitvoerende taken heeft rondom vermogensbeheer,

- het bestuur het belangrijk vindt dat de uitvoering van vermogensbeheer in professionele handen is, en
- het bestuur van mening is dat het bij een professionele partij betere toegang heeft tot vermogensbeheerproducten.

De rol- en taakverdeling tussen bestuur, BAC en de fiduciair manager is als volgt:

- strategie / advies: bestuur en BAC, ondersteund door adviseur,
- uitvoering / aansturing portefeuille / controle / rapportage: fiduciair manager, en
- monitoring / evaluatie: bestuur en BAC.

Als nadeel van fiduciair beheer ziet het Fonds de afhankelijkheid van de fiduciair manager en het risico van onvoldoende countervailing power richting de fiduciair manager. Het Fonds is van mening dat zij deze zaken met de BAC, ondersteund door een custodian en een externe beleggingsadviseur, voldoende adresseert.

Custodian

De custodian is verantwoordelijk voor het bewaren van de stukken en het administreren van de beleggingen. Alle officieel gerapporteerde cijfers zijn gebaseerd op de cijfers van de custodian. Hiermee kan de BAC de performancemeting, onafhankelijk van de fiduciair manager, toetsen. Daarnaast verzorgt de custodian een onafhankelijke Performance & Attributie analyse van de beleggingsresultaten en verzorgt zij de input ten behoeve van de DNB-rapportages.

Extern adviseur

De extern adviseur van de BAC, zijnde Sprenkels, ondersteunt de BAC en is nauw betrokken bij het opstellen van het (strategische) beleggingsplan. De extern adviseur beschikt over een ruime beleggingsexpertise en kennis op het gebied van asset allocatie en vermogensbeheer en de daarmee verband houdende risico's.

De extern adviseur adviseert gevraagd en ongevraagd de BAC. Waar nodig ondersteunt hij de BAC. Op verzoek van het bestuur kan hij aanwezig zijn tijdens de bestuursvergaderingen.

8.4. Samenstelling beoogde beleggingsportefeuille en mate van afwijking

Door het Fonds is een strategisch beleggingbeleid geformuleerd in het strategisch meerjarenplan beleggingen. Voor de details van dit beleid wordt verwezen naar dat document, dat als appendix bij deze ABtN is opgenomen. De hoofdpunten van het strategisch beleggingsbeleid zijn als volgt.

De beleggingsportefeuille bestaat uit een Matching portefeuille en een Return portefeuille die zich binnen de onderstaande bandbreedtes mag ontwikkelen:

Beleggingsmix	Min	Norm	Max
Matching portefeuille	45%	55%	65%
Return portefeuille	35%	45%	55%

8.5. Strategisch meerjarenplan beleggingen

Het strategisch meerjarenplan beleggingen beschrijft de structuur van het beleggingsbeleid, het beleggingsproces en de strategische beleggingsportefeuille van het Fonds. Daarnaast wordt een jaarplan beleggingen opgesteld waarin de jaarlijkse invulling van het strategisch beleggingsbeleid wordt beschreven. Het hierin opgenomen beleid valt te allen tijde binnen de kaders van het strategisch beleid.

Het strategisch beleggingsbeleid wordt standaard eens in de drie jaar heroverwogen, en in uitzonderlijke omstandigheden tussentijds.

Als uitgangspunt van het strategisch beleggingsbeleid geldt de relatie tussen de bezittingen en de verplichtingen van het Fonds. De belangrijkste beleggingskeuzes die daarbij gemaakt moeten worden zijn:

- De gewenste vermogenssamenstelling naar beleggingscategorieën. Het risicoprofiel van deze vermogenssamenstelling wordt geanalyseerd in het licht van alle rechten en verplichtingen van het Fonds, zowel op korte als op lange termijn;
- De rendementsdoelstelling per beleggingscategorie, tot uitdrukking gebracht in één of meer vergelijkingsmaatstaven;
- In hoeverre het Fonds bereid is de feitelijke beleggingsportefeuille (tijdelijk) te laten afwijken van de strategisch gewenste portefeuille;
- Het valutabeleid.

Het strategisch meerjarenplan beleggingen gaat o.a. in op:

- de verdeling over en samenstelling van beleggingsportefeuilles:
  - o Matching portefeuille en
  - o Return portefeuille;
- de organisatie van beleggingen/vermogensbeheer;
- de investment beliefs;
- het beleggingsproces;
- het risicomangement;
- maatschappelijk verantwoord beleggen;
- de grondslagen voor de waardering van beleggingen.

Bij de uitvoering van het strategisch beleggingsbeleid staat de 'prudent person' regel centraal.

8.6. Prudent-person regel

In de Pensioenwet is in artikel 135 vastgelegd dat een pensioenfonds een beleggingsbeleid moet voeren dat in overeenstemming is met de prudent-person regel. Het Fonds geeft hier als volgt uitvoering aan:

- De activa worden belegd in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- De beleggingen worden zo goed mogelijk afgestemd op de verplichtingen en de toeslagambitie. Hiervoor wordt periodiek een uitgebreide ALM-studie gemaakt;
- De activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille zoveel mogelijk zijn gewaarborgd;
- Beleggingen in derivaten zijn toegestaan voor zover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken;
- De activa worden zorgvuldig gespreid om concentratie van risico te reduceren;
- Een goede organisatie met deskundige leiding, adequaat toezicht, transparantie en verantwoording.

8.7. Risicometing en -beheersing

Het bestuur onderkent de noodzaak tot het nemen van risico ten opzichte van de nominale pensioenverplichtingen met als doel het genereren van additioneel rendement ter financiering van enerzijds het toeslagbeleid van het Fonds en anderzijds van de rentekosten van de matchingportefeuille (korte kant van de renteswaps). Periodiek bepaalt het bestuur aan de hand van een ALM-studie het risicobudget van de portefeuille op totaalniveau.

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad en het risicoprofiel van het Fonds worden op maandbasis gemonitord via de rapportage van de fiduciair manager. Door middel van de beleggingsrapportages wordt de naleving van het beleggingsmandaat gecontroleerd door de beleggingscommissie.

In alle stappen van het beleggingsproces is er sprake van risico's die gemanaged dienen te worden. Daarnaast is er in de beleggingsportefeuille sprake van verschillende soorten risico's. Voor de verschillende stappen van het beleggingsproces zijn risico's geïdentificeerd waarvoor, na inschatting van de waarschijnlijkheid en omvang, bijbehorende beheersmaatregelen zijn vastgesteld. Op basis van monitoring en maandelijkse verslaglegging in de maandrapportage wordt gerapporteerd over de risico's en de werking van de beheersmaatregelen. Hierin worden alle risico's gemonitord inclusief de maatstaf voor tracking error en het VEV (Vereist Eigen Vermogen), die binnen de vooraf vastgestelde bandbreedte dient te blijven.

De belangrijkste risicocategorieën alsmede de beheersmaatregelen die zijn getroffen zijn in het strategisch meerjarenplan beleggingen beschreven.

8.8. Resultaatevaluatie beleggingsplan en -beleid

De toets in hoeverre het gevoerde beleid tot het gewenste resultaat leidt, zal ten minste jaarlijks plaatsvinden aan de hand van de door het Fonds, de fiduciair manager, een onafhankelijke performance meter en adviseurs uitgebrachte rapportages. Ieder kwartaal zal in ieder geval getoetst worden of de beleidsdekkingsgraad voldoet aan de gestelde grenzen voor het minimaal vereist vermogen en het vereist vermogen.

Rapportages over de samenstelling van de beleggingsportefeuille en over de beleggingsresultaten alsmede het verloop van de dekkingsgraad zullen bovendien per kwartaal plaatsvinden.

Op basis van de ontwikkeling van de uitkomsten kan bijstelling van het beleid of de invulling daarvan plaatsvinden.

9. Financieel crisisplan

9.1. Inleiding

In [hoofdstuk 7](#) en [hoofdstuk 8](#) van deze Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABtN) zijn de risico's waaraan het Fonds blootstaat beschreven. Deze risico's kunnen ertoe leiden dat de statutaire doelstelling, het uitkeren van pensioenen, nu of op langere termijn in gevaar komt. Het bestuur is in dat geval genoodzaakt aanvullende maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen.

Dit financieel crisisplan beschrijft wanneer sprake is van een financiële crisissituatie, welke risico's kunnen leiden tot een financiële crisissituatie en de maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien in korte tijd de beleidsdekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritieke waarden waardoor het realiseren van de doelstellingen van het Fonds in gevaar komt.

Dit financieel crisisplan is bedoeld voor het geval zich in de toekomst situaties (dreigen) voor (te) doen waarbij crisismaatregelen genomen moeten worden. Het plan geeft de te hanteren kritieke beleidsdekkingsgraden, de te nemen maatregelen en de te volgen communicatie- en besluitvormingsprocessen aan. Naast het financieel crisisplan, dat gericht is op financiële crisissituaties, heeft het Fonds een Business Continuity Plan opgesteld, dat zich richt op situaties waarin de reguliere bedrijfsvoering van het Fonds ernstig wordt belemmerd en waardoor de bedrijfscontinuïteit voor korte of langere tijd in gevaar komt.

9.2. Beschrijving tekortsituatie

Als de beleidsdekkingsgraad per kwartaaleinde lager is dan het Vereist Vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid bevindt het Fonds zich in een situatie van tekort en voldoet het niet langer aan de criteria van het Vereist Vermogen. Het Fonds stelt in dat geval binnen drie maanden een concreet en haalbaar herstelplan op, waarbij de in dit financieel crisisplan opgenomen maatregelen worden meegenomen, tenzij de beleidsdekkingsgraad op dat moment weer hoger is dan het Vereist Vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid.

Indien vier opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad van het Fonds onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt en de beleidsdekkingsgraad en actuele dekkingsgraad in het vijfde jaar ook onder het Minimaal Vereist Vermogen dreigen te komen, loopt het Fonds het gevaar niet langer aan de Maatregel Minimaal Vereist Eigen Vermogen zoals verwoord in artikel 140 van de Pensioenwet te kunnen voldoen.

9.3. Beschrijving financiële crisissituatie

Het bestuur onderkent dat marktwaardering van de pensioenverplichtingen en de bezittingen met onzekerheid zijn omgeven. De toekomstige rente is een belangrijke factor, evenals de toekomstige levensverwachting. De onzekerheid hieromtrent heeft het bestuur doen besluiten pas crisismaatregelen te treffen als naar het oordeel van het bestuur sprake is van een structurele en

significante crisissituatie. Het bestuur voert immers een langetermijn beleid en wenst in het beleid naar alle betrokkenen niet op dagvolatiliteiten te reageren. Dit financieel crisisplan treedt in werking als er sprake is van een financiële crisissituatie. Er is sprake van een financiële crisissituatie als:

- A. Het Fonds niet in staat is om, zonder aanvullende maatregelen die geen onderdeel uitmaken van het reguliere beleidskader, binnen een periode van tien jaar te herstellen tot het Vereist Vermogen. Op dat moment is de beleidsdekkingsgraad lager dan de "kritieke dekkingsgraad". De kritieke dekkingsgraad wordt hieronder nader toegelicht.
- B. Indien zes opeenvolgende meetmomenten (eerste meetmoment is kwartaaleinde waarop het tekort gemeten wordt, volgende meetmomenten iedere keer 1 jaar later) de beleidsdekkingsgraad onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt en de actuele dekkingsgraad bij het laatste meetmoment ook onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt. Op dat moment voldoet het Fonds niet langer aan de Maatregel Minimaal Vereist Eigen Vermogen, zoals verwoord in artikel 140 van de Pensioenwet en zal het Fonds over moeten gaan op korten van pensioenaanspraken en -rechten.
- C. Indien in korte tijd de actuele dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting de kritieke dekkingsgraad, waardoor het realiseren van de doelstellingen van het Fonds in gevaar komt.
- D. Indien de actuele dekkingsgraad door marktontwikkelingen in een maand vijf procentpunt of meer verliest ten opzichte van de actuele dekkingsgraad in de voorafgaande maand.

Financiële crisissituatie is ten einde op het moment dat de dekkingsgraad zich weer bevindt boven de dekkingsgraad uit de specifieke financiële crisissituatie of wanneer het bestuur besluit dat de financiële crisissituatie ten einde is.

9.4. Risico's

De volgende risico's kunnen naar het oordeel van het bestuur leiden tot situaties die als financiële crisissituatie kunnen worden aangemerkt:

- Een stijging van de TV, zonder dat hier een gelijke stijging van de beleggingen tegenover staat, bijvoorbeeld door:
  - o Een (langdurige) daling van de rente waarmee de verplichtingen gewaardeerd dienen te worden;
  - o Een wijziging van de methodiek van de vaststelling van de TV, zoals bijvoorbeeld de UFR-methodiek;
  - o Een verhoging van de TV, door verzwaring van de grondslagen voor bijvoorbeeld sterfte, arbeidsongeschiktheid of toekomstige uitvoeringskosten.
- Een daling van de waarde van beleggingen door:
  - o Een daling van de beurskoersen van aandelen;

- Andere daling van de waarde van de beleggingen, onder invloed van valuta-, krediet- en/of marktrisico.

9.5. Dekkingsgraad waarbij het Fonds er zonder korten niet meer uit kan komen

In de Pensioenwet is een aantal artikelen opgenomen met eisen ten aanzien van de hoogte van de dekkingsgraad of beschikbaar eigen vermogen. Dit zijn de artikelen 131 en 132.

In artikel 131 is opgenomen dat een pensioenfonds minimaal moet beschikken over een Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) en in artikel 132 is opgenomen dat een pensioenfonds moet beschikken over een Vereist Eigen vermogen (VEV). Daarnaast is in deze artikelen opgenomen dat er een herstelplan opgesteld moet worden op het moment dat niet aan deze vereisten voldaan wordt.

Wanneer het eigen vermogen zich op enig moment onder het VEV bevindt, stelt het pensioenfonds een herstelplan op waarin wordt aangegeven hoe het pensioenfonds binnen de wettelijk gestelde termijnen een dekkingsgraad boven het VEV zal bereiken. Het pensioenfonds krijgt maximaal 10 jaar de tijd om weer over het VEV te beschikken. In het herstelplan moet omschreven worden met welke maatregelen het pensioenfonds weer over het VEV gaat beschikken. Daarnaast moeten deze maatregelen deterministisch doorgerekend worden, zodat aangetoond wordt dat deze maatregelen inderdaad voldoende zijn om binnen uiterlijk 10 jaar weer over het VEV te beschikken.

Wanneer het eigen vermogen van het pensioenfonds onder het MVEV komt, moet het pensioenfonds aantonen dat het binnen uiterlijk 5 jaar met de in te zetten maatregelen weer over het MVEV beschikt.

Voor Stichting Pensioenfonds Cosun is het MVEV per 31 december 2022 gelijk aan 4,1% en het VEV gelijk aan 15,3% (VEV per 30 september 2023: 15,9%).

Het bestuur heeft als onderdeel van dit financieel crisisplan een zogenoemde "kritieke dekkingsgraad" vastgesteld. Dit is de dekkingsgraad waarbij het Fonds er niet langer in slaagt om binnen de wettelijke gestelde maximale termijnen te voldoen aan het Vereist Vermogen zonder de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden of de werkgever onevenredig te schaden en tot het korten van pensioenaanspraken en -rechten over moet gaan.

Het niveau van de kritieke dekkingsgraad is onder andere afhankelijk van de rentetermijnstructuur en het verwachte meerrendement op de totale beleggingsportefeuille op enig moment. De kritieke dekkingsgraad bedroeg per 31 december 2020 circa 86%³⁰. Wanneer het Fonds op jaareinde een beleidsdekkingsgraad heeft lager dan de vereiste dekkingsgraad of als het Fonds constateert dat de

---

³⁰ De kritieke dekkingsgraad wordt alleen opnieuw berekend indien het Fonds per jaareinde de verplichting heeft een herstelplan op te stellen.

beleidsdekkingsgraad daalt tot onder het niveau van het Vereist Vermogen, wordt deze kritieke dekkingsgraad opnieuw vastgesteld.

Het beleid van het Fonds is reeds gericht op het beperken van de kans dat de dekkingsgraad zich richting deze kritieke dekkingsgraad beweegt. Middels een ALM-studie wordt dit beleid regelmatig getoetst en herijkt.

Naast bovenvermelde situaties zal het Fonds binnen zes maanden maatregelen nemen waardoor de actuele dekkingsgraad direct voldoet aan het Minimaal Vereist Vermogen indien:

- In vijf opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad van het Fonds onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt, en
- De actuele dekkingsgraad in het laatste jaar ook onder het Minimaal Vereist Vermogen ligt.

9.6. Maatregelen die ter beschikking staan

Het bestuur is in het geval van een crisissituatie genoodzaakt maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen. Het bestuur heeft de volgende crisismaatregelen onderzocht en besproken:

1. Beperken of niet toekennen van toeslagen

Het geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagverlening aan de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is een crisismaatregel die als een regulier onderdeel van de pensioenregeling geldt.

2. Bijstorting aangesloten ondernemingen

Sinds de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2014 is de bijstortingsverplichting door de werkgever komen te vervallen. Het bestuur zal in geval van een crisissituatie in overleg treden met sociale partners om te spreken over de ontstane situatie.

3. Premieverhoging

Sinds de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2014 is de mogelijkheid tot premieverhoging (op korte termijn) komen te vervallen tenzij sociale partners hierover (tijdelijk) andere afspraken wensen te maken.

4. Kortten van pensioenaanspraken en pensioenrechten¹¹

De opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten van actieven en inactieven worden in dit geval procentueel evenveel (uniform) gekort. Er wordt niet meer gekort dan strikt noodzakelijk is om voldoende te kunnen herstellen. De korting wordt in crisissituatie A gespreid over 10 jaar en doorgevoerd voor zover benodigd en in crisissituatie B binnen 6 maanden geëffectueerd.

5. Toepassen gesplitste kortingsregeling (zonder premie te verlagen)

Sinds de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2014 zal de pensioenopbouw van de deelnemers worden gekort indien de premie onvoldoende is om de volledige

---

¹¹ Dit is alleen van toepassing op pensioenaanspraken en -rechten. Eventueel opgebouwde pensioenspaarkapitalen zijn hier geen onderdeel van worden derhalve niet gekort.

reglementaire opbouw toe te kennen. In verband met de afgegeven garantie van de werkgever kan dit pas met ingang vanaf 2024 voorkomen.

6. Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)

Dit is geen bestuursmaatregel, omdat de inhoud van de pensioenregeling de verantwoordelijkheid is van de (vertegenwoordiging van) werkgever(s) en werknemer(s).

7. Aanpassen beleggingsbeleid

Het aanpassen van het beleggingsbeleid bij verschillende niveaus van de dekkingsgraad is onderdeel van het reguliere beleidskader zoals beschreven in de ABtN. In het geval van een crisissituatie zal nader naar het beleggingsbeleid worden gekeken.

8. Opzeggen van de uitvoeringsovereenkomst

In het uiterste geval heeft het bestuur de mogelijkheid om de uitvoeringsovereenkomst op te zeggen.

In het navolgende wordt crisismaatregel 4 (korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten) nader uitgewerkt.

9.6.1. Mate inzetbaarheid van de maatregelen

De mogelijkheid tot het korten van pensioenaanspraken en –rechten is opgenomen in artikel 4 van het pensioenreglement.

9.6.2. Indicatie financiële effect van de maatregelen

Een uniforme korting van pensioenaanspraken en –rechten van 1% voor deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, betekent bij een dekkingsgraad van 100% een stijging van de dekkingsgraad met circa 1%.

9.6.3. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur maakt voor wat betreft de korting van pensioenaanspraken en -rechten geen onderscheid tussen de verschillende groepen, tenzij hier naar het oordeel van het bestuur objectieve gronden voor zijn.

Het bestuur veronderstelt dat pensioengerechtigden veelal geen verdien capaciteit meer hebben en hierdoor in eerste instantie direct getroffen worden. Het uitsluiten of beperken van korting voor pensioengerechtigden zou echter een te zwaar beslag leggen op de solidariteit.

De evenwichtige belangenafweging bij de inzet van crisismaatregelen zal per crisissituatie door het bestuur beoordeeld worden. Hierbij wordt tevens gekeken naar de kans en de termijn waarop de inzet van een crisismaatregel weer ongedaan gemaakt kan worden.

9.6.4. Communicatie met belanghebbenden

Na vaststelling dan wel aanpassing van dit financieel crisisplan zal het bestuur het plan voorleggen aan het verantwoordingsorgaan voor een oordeel. De actieven en inactieven zullen daarna worden geïnformeerd over de hoofdlijnen (van de aanpassingen) van het financieel crisisplan via het pensioeninformatiebulletin van het Fonds. Daarnaast is een actuele versie van de samenvatting van het crisisplan op de website van het Fonds beschikbaar.

In geval van een financiële crisissituatie A of B zoals beschreven in [paragraaf 9.3](#), zal het bestuur met de toezichthouder communiceren op de daarvoor voorgeschreven wijze en met inachtneming van de daarvoor voorgeschreven termijnen. Ten behoeve van alle actieven en inactieven zal, na bespreking van de crisis(maatregelen) met het verantwoordingsorgaan, mededelingen over de financiële situatie van het Fonds op de website worden geplaatst en zal indien er sprake is van een korting middels een brief worden gecommuniceerd dat van een crisissituatie sprake is en dat maatregelen moeten worden genomen. Tevens wordt aangegeven welke crisismaatregelen dat zullen zijn en per welke datum ze zullen worden toegepast.

Alvorens tot maatregelen te besluiten zal het bestuur, indien dit (gewezen) deelnemers en/of pensioengerechtigden raakt, tijdig advies vragen aan het verantwoordingsorgaan. Het te vragen advies omvat ook de wijze van communicatie voor zover niet wettelijk of door de toezichthouder voorgeschreven.

9.6.5. Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

Wanneer de beleidsdekkingsgraad de indexatiedekkingsgraad heeft overschreden zal het bestuur jaarlijks een toegepaste korting van de pensioenaanspraken zoveel als mogelijk ongedaan maken. De pensioenaanspraken en -rechten van actieven en inactieven worden in dit geval procentueel evenveel (uniform) gecompenseerd. Bij de compensatie zal ervoor worden gezorgd dat het inhalen van kortingen geen gevolgen heeft voor toeslagverlening in de toekomst en dat ten hoogste 1/5e deel van het vermogen dat beschikbaar is wordt aangewend. Er wordt maximaal éénmaal per jaar gecompenseerd. De compensatie van de toegepaste korting krijgt voorrang op eventuele inhaalindexatie.

Bovenstaand beleid is een leidraad. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks over het al dan niet compenseren van de toegepaste korting.

9.7. Besluitvormingsproces

In geval van crisissituaties A en B zal het bestuur handelen conform de wettelijk gestelde termijnen voor een herstelplan en op basis van het gestelde in dit financieel crisisplan. Het bestuur stelt de te nemen maatregelen vast. Deze maatregelen zullen voor advies aan het verantwoordingsorgaan worden voorgelegd en worden gedeeld met de raad van toezicht.

Ten aanzien van de acties met betrekking tot het inspelen op crisissituaties geldt het volgende:

- Indien het bestuursbureau een crisissituatie constateert, informeert zij direct het dagelijks bestuur.
- Het dagelijks bestuur roept op zo kort mogelijke termijn het bestuur voor overleg bijeen.
- Het bestuur maakt gebruik van dit financieel crisisplan als hulpmiddel voor besluitvorming en acties.
- Zo lang de crisissituatie duurt, overlegt het dagelijks bestuur zo vaak als dit gegeven de situatie nodig is, en informeert het bestuur maandelijks zo adequaat mogelijk en volgens plan.

9.8. Beoordeling actualiteit

Het bestuur zal het financieel crisisplan, onderdeel van de ABtN, opnemen als vast punt in de jaarlijkse bestuurscyclus. Hierbij zal het financieel crisisplan worden besproken en zal een toetsing aan de actualiteit plaatsvinden. In dit kader wordt de in dit financieel crisisplan opgenomen kritieke dekkingsgraad jaarlijks opnieuw vastgesteld als er sprake is van een reservetekort.

Indien de pensioenovereenkomst en/of de uitvoeringsovereenkomst wordt gewijzigd zal het bestuur het financieel crisisplan hierop toetsen.

Tot slot zal de effectiviteit van het financieel crisisplan worden beoordeeld, nadat zich een financiële crisissituatie heeft voorgedaan en het financieel crisisplan ten uitvoer is gebracht. Als gevolg van de ervaring die in een dergelijke situatie wordt opgedaan, kan het financieel crisisplan verder worden geactualiseerd.

10. Communicatiebeleid

Het bestuur heeft communicatiebeleid opgesteld en een communicatiecommissie ingesteld. Communicatie is een belangrijk aandachtspunt in het beleid van het Fonds. Het bestuur heeft de ambitie om de communicatie zo in te richten dat de deelnemer zoveel mogelijk inzicht krijgt in de eigen pensioensituatie.

Centrale doelstelling is het verhogen van het pensioenbewustzijn. Daarbij maakt het Fonds gebruik van diverse communicatiemiddelen, waaronder het periodiek uitbrengen van een pensioeninformatiebulletin, een eigen website waar het Pensioen 1-2-3 onderdeel van uitmaakt en daar waar nodig individuele- en collectieve informatiebijeenkomsten.

De strategie die het Fonds kiest bij het vormgeven van het communicatiebeleid, is gebaseerd op de volgende speerpunten:

- Bouwen aan een goede reputatie (positionering)
- Betrokkenheid bij het onderwerp pensioen vergroten
- Deelnemers helpen om meer grip te krijgen op hun pensioen

Door het transparant, eerlijk en betrouwbaar, persoonlijk (aansluiting bij levensfase van de (gewezen) deelnemer en/of pensioengerechtigde) en herkenbaar communiceren via de website, pensioenbulletin, persoonlijk contact, bijeenkomsten, inzet van wettelijke communicatiemiddelen (zoals bijvoorbeeld Pensioen 1-2-3 en UPO) en een gepaste schrijfstijl wil het Fonds de doelstellingen realiseren.

11. Bijlagen

- I. Actuariële grondslagen en veronderstellingen
- II. Overeenkomsten (met betrekking tot externe partijen)
- III. Bepaling bandbreedte om het Vereist Eigen Vermogen
- IV. Uitgangspunten bepaling lange termijn risicohouding
- V. De uitkomsten van prognoses en/of ALM-studie
- VI. Overzicht onderuitbesteding

I. Actuariële grondslagen en veronderstellingen

Grondslag	Beschrijving	Frequentie van evaluatie
Leeftijdsverschil partner man – vrouw	3 jaar voor mannen (vrouwelijke partner 3 jaar jonger) en 1 jaar voor vrouwen (mannelijke partner 1 jaar ouder) met voor beide een afslag van 4,0% op de voorziening van het latent partnerpensioen.	Eens per 3 jaar, laatstelijk 2021.
Opslag voor lopende kosten	Absoluut bedrag in de premie o.b.v. ex-ante inschatting van uitvoeringskosten voor het betreffende boekjaar minus de (ex-ante ingeschatte) vrijval van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten over de uitkeringen.	Jaarlijks bij premievaststelling.
Opslag voor premievrijstellingsrisico	2,0% (opslag op de netto premie).	Eens per 3 jaar, laatstelijk 2023
Opslag voor toekomstige uitvoeringskosten	2,7% (onderdeel van de voorziening).	Eens per 3 jaar, laatstelijk 2022
Opslag wezenpensioen	0,7% van latent partnerpensioen bij (gewezen) deelnemers, 0,7% in de actuariële benodigde koopsom voor het partnerpensioen (in premie) en 6,4% van de risicokoopsom van het partnerpensioen (in premie)	Aanvang risicoherverzekering scontract, laatstelijk 2022
Overlevingsgrondslagen	De overlevingskansen zijn afgeleid uit de Prognose tafel AG2022. Op deze kansen zijn leeftijd- en inkomensafhankelijke correctiefactoren op basis van het ervaringssterftemodel van Sprenkels. De ervaringssterftecorrectiefactoren zijn gebaseerd op de inkomensverdeling van zowel de deelnemers als de pensioengerechtigden.	Bij update prognosetafel door AG, laatstelijk 2022.
Partnerfrequenties	Gehuwdheidsfrequenties zoals gepubliceerd bij het AG bij de overlevingstafel van waarnemingsperiode 1980-1985. Afwijkend op deze frequenties wordt de gehuwdheidsfrequentie bij een latent PP op	Eens per 3 jaar, laatstelijk 2023

Grondslag	Beschrijving	Frequentie van evaluatie
	68 jaar op 1 gesteld, tenzij het een latent niet-uitruikbaar partnerpensioen betreft.	
Rekenrente	Conform art. 126, lid 2 sub a PW en art. 2 sub 2 van besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.	Maandelijks
Revalidatiekans voor pvi en AOP	Revalidatiekans wordt op nul ingeschat.	Eens per 3 jaar, laatstelijk 2023

Leeftijd- en inkomensafhankelijke correctiefactoren

De bijbehorende correctiefactoren staan weergegeven in onderstaande tabel.

Leeftijd	Hoofdverzekerde		Medeverzekerde		Leeftijd	Hoofdverzekerde		Medeverzekerde	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw		Man	Vrouw	Man	Vrouw
14	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	58	0,5486	0,5471	0,5215	0,5626
15	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	59	0,5568	0,5613	0,5324	0,5747
16	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	60	0,5674	0,573	0,5455	0,5883
17	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	61	0,5779	0,5849	0,5551	0,6066
18	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	62	0,5918	0,6043	0,5653	0,6294
19	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	63	0,6104	0,6245	0,5802	0,6542
20	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	64	0,635	0,6502	0,6008	0,6849
21	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	65	0,6606	0,673	0,6218	0,714
22	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	66	0,6835	0,6999	0,6393	0,7419
23	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	67	0,7034	0,7228	0,657	0,7689
24	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	68	0,721	0,7434	0,6723	0,7922
25	0,8058	0,6945	0,8058	0,6945	69	0,7349	0,7622	0,6852	0,8131
26	0,7432	0,6573	0,7374	0,6629	70	0,7461	0,7794	0,6952	0,8315
27	0,6806	0,6201	0,669	0,6313	71	0,7532	0,7935	0,7044	0,846
28	0,618	0,5828	0,6006	0,5997	72	0,7626	0,8036	0,7157	0,8542
29	0,5554	0,5456	0,5322	0,5681	73	0,7705	0,8154	0,7221	0,8639
30	0,4928	0,5084	0,4638	0,5365	74	0,7807	0,8244	0,7324	0,8735
31	0,4728	0,5208	0,4375	0,5468	75	0,7921	0,8354	0,7445	0,884
32	0,4624	0,5387	0,4319	0,5608	76	0,8032	0,8464	0,7564	0,8941
33	0,45	0,5434	0,4163	0,5627	77	0,8169	0,8554	0,7718	0,9017
34	0,4496	0,5596	0,4074	0,5759	78	0,8262	0,8659	0,782	0,9111
35	0,4465	0,5778	0,4073	0,5926	79	0,8372	0,8742	0,7959	0,9174
36	0,4491	0,5824	0,406	0,5955	80	0,849	0,8821	0,8093	0,9223
37	0,4546	0,564	0,419	0,5887	81	0,86	0,8881	0,8235	0,9275
38	0,4622	0,5575	0,4237	0,588	82	0,8701	0,8949	0,8357	0,9316
39	0,4709	0,5438	0,4309	0,5745	83	0,8793	0,9021	0,8457	0,9364
40	0,4821	0,5343	0,4501	0,575	84	0,8887	0,9074	0,857	0,9393
41	0,4855	0,5426	0,452	0,5803	85	0,8938	0,9127	0,8628	0,9416
42	0,4891	0,5335	0,461	0,5707	86	0,9031	0,9171	0,8758	0,9434
43	0,493	0,5247	0,4577	0,5706	87	0,9103	0,9215	0,8866	0,9449
44	0,4978	0,5182	0,4622	0,5642	88	0,9172	0,9271	0,8964	0,9482
45	0,5013	0,5213	0,4626	0,5656	89	0,9244	0,9344	0,9058	0,9525
46	0,5089	0,5186	0,4661	0,5608	90	0,9312	0,9404	0,9144	0,9568
47	0,5068	0,5185	0,4657	0,5622	91	0,9381	0,9463	0,9229	0,9611
48	0,5123	0,5175	0,4741	0,562	92	0,945	0,9523	0,9315	0,9654
49	0,5069	0,5182	0,4736	0,5573	93	0,9519	0,9582	0,9401	0,9698
50	0,5058	0,5167	0,4701	0,5553	94	0,9587	0,9642	0,9486	0,9741
51	0,505	0,513	0,4748	0,5482	95	0,9656	0,9702	0,9572	0,9784
52	0,5082	0,516	0,4788	0,5496	96	0,9725	0,9761	0,9657	0,9827
53	0,5128	0,5203	0,4823	0,5485	97	0,9794	0,9821	0,9743	0,987
54	0,5165	0,5235	0,4856	0,549	98	0,9862	0,9881	0,9829	0,9914
55	0,5202	0,5277	0,4895	0,5482	99	0,9931	0,994	0,9914	0,9957
56	0,5285	0,5332	0,4983	0,5503	100	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000
57	0,5389	0,5387	0,5093	0,5571	101 e.v.	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000

Beleid m.b.t. vaststelling en aanpassing van flexibiliseringsfactoren en afkoop- en aanwendfactoren

- Flexibiliseringsfactoren

De flexibiliseringsfactoren worden jaarlijks per 1 januari vastgesteld op basis van de RTS per 31 oktober van het voorgaande jaar en rekening houdend met de actuariële grondslagen die op dat moment, voor zover deze bekend zijn bij vaststelling van de factoren, van toepassing (zullen) zijn.

De flexibiliseringsfactoren worden elk jaar opnieuw bepaald op basis van dit beleid.

- Afkoop- en aanwendingsfactoren

Deze worden jaarlijks per 1 januari vastgesteld op basis van de RTS per 31 oktober van het voorgaande jaar.

De afkoop- en aanwendingsfactoren worden elk jaar opnieuw bepaald op basis van dit beleid.

II. Overeenkomsten (met betrekking tot externe partijen)

Pensioenuitvoeringsorganisatie

Appel Pensioenuitvoering B.V.

De Uitbestedingsovereenkomst tussen het Fonds en Appel Pensioenuitvoering is op 1 januari 2020 in werking getreden en is aangegaan voor de duur van 5 jaar. De overeenkomst wordt na afloop telkens voor de termijn van 1 jaar verlengd. De overeenkomst is na elk volledig jaar na aanvang van de overeenkomst opzegbaar met inachtneming van een opzegtermijn. Er is een opzegtermijn van 6 maanden voor het Fonds en van 1 jaar voor Appel Pensioenuitvoering overeengekomen.

Fiduciair manager

Van Lanschot Kempen Investment Management

De overeenkomst tussen het Fonds en Van Lanschot Kempen Investment Management is gesloten op 19 februari 2021 en gaat in op 15 november 2020. De overeenkomst is gesloten voor een periode van 5 jaar, ingaand vanaf de start van de uitvoeringsfase, te weten 1 april 2021. Daarna wordt de overeenkomst omgezet naar een overeenkomst voor onbepaalde tijd. Bij beëindiging van de overeenkomst door het Fonds binnen een periode van 5 jaar vanaf de start van de uitvoeringsfase is een vergoeding verschuldigd. Er is een opzegtermijn van 3 maanden overeengekomen.

Custodian

State Street Bank International GmbH

De overeenkomst met betrekking tot de custody services tussen het Fonds en State Street Bank International is gesloten op 1 november 2021 en geldt voor onbepaalde tijd. Er is een opzegtermijn van 60 dagen voor het Fonds en 180 dagen voor State Street overeengekomen.

Performance meting

State Street Bank and Trust Company

De overeenkomst met betrekking tot de performance services tussen het Fonds en State Street Bank and Trust Company is gesloten op 9 januari 2017 en geldt voor onbepaalde tijd. Er is een opzegtermijn van 90 dagen voor beide partijen overeengekomen.

Herverzekeraar

Zwitserleven (handelsnaam van SRLEV N.V.)

De overeenkomst tussen het Fonds en Zwitserleven is gesloten op 1 januari 2022 en loopt tot 31 december 2026. Dit contract is tussentijds alleen te beëindigen indien de verzekeringsvoorwaarden worden herzien en deze binnen 40 dagen worden geweigerd door het Fonds.

Adviserend Actuaris

Sprenkels & Verschuren B.V. (handelsnaam: Sprenkels)

De overeenkomst van dienstverlening tussen het Fonds en Sprenkels is gesloten op 21 januari 2021 en geldt voor onbepaalde tijd. De overeenkomst is tegen de eerste van elke kalendermaand op te zeggen met een opzegtermijn van 1 maand.

Certificerend Actuaris

Willis Towers Watson

De dienstverleningsovereenkomst tussen het Fonds en Willis Towers Watson is gedateerd op 16 november 2021 en geldt voor controle van de boekjaren 2021, 2022 en 2023.

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP

De overeenkomst tussen het Fonds en de accountant is gedateerd op 30 oktober 2023 en is aangegaan voor de controle over het verslagjaar 2023.

Beleggingsadviseur

Sprenkels & Verschuren B.V. (handelsnaam: Sprenkels)

De overeenkomst tussen het Fonds en Sprenkels laatstelijk vernieuwd op 15 maart 2021.

III. Bepaling bandbreedte om het Vereist Eigen Vermogen

Om de grenzen voor het VEV te bepalen heeft het Fonds de volgende berekeningen laten uitvoeren¹²:

- Een berekening met de onderkant van de bandbreedte voor de returnportefeuille en de bovenkant van zowel de bandbreedte voor de renteafdekking en de valutaafdekking (variant a).
- Een berekening met de bovenkant van de bandbreedte voor de returnportefeuille en de onderkant van zowel de bandbreedte voor de renteafdekking en de valutaafdekking (variant b).
- Conform a. maar met 100% renteafdekking (de 'maximale afdekking', variant c).
- Conform b. maar met renteafdekking zonder verlenging / swaps, ofwel met 30% renteafdekking (de 'minimale afdekking', variant d).

De maximale afdekking van het renterisico is voorsnog gesteld op 100% van de nominale verplichtingen. De minimale afdekking van het renterisico is gesteld op 30% van de nominale verplichtingen. Een lager minimum wordt afgewezen aangezien de rente als een relevante structurele rendements/risicofactor wordt gezien door het bestuur. Deze factor draagt bij aan het rendement op de totale portefeuille en een diversificatie met andere rendements-/risicofactoren, zoals de aandelenrisicopremie.

De bandbreedte rondom het VEV is bedoeld om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid. In onderstaande tabel is, naast het VEV op basis van de strategische beleggingsportefeuille, het VEV bij zowel de minimale als de maximale bandbreedtes opgenomen. Al deze berekeningen zijn gemaakt op basis van 30 juni 2015 gegevens. Samenvattend zal in het merendeel van de mogelijke varianten van de portefeuille indeling binnen het huidige strategisch beleid op basis van 30 juni 2015 gegevens, het VEV tussen 11,4% en 16,8% liggen.

	30-6-2015	a.	b.	c.	d.
Return portefeuille	45%	40%	50%	40%	50%
Matching portefeuille	55%	60%	50%	60%	50%
Rente-afdekking	75%	80%	70%	100%	30%
Vereist Eigen Vermogen	13,3%	12,1%	14,6%	11,4%	16,8%
Tracking Error ALM/FTK	6,5%			5,4%	9,1%

¹² Toelichting op de berekeningsvarianten:

Varianten a. en b. resulteren in een minimum en maximum VEV behorende bij variaties in allocatie en rente-afdekking als gevolg van fluctuaties in marktomstandigheden. Varianten c. en d. resulteren (ten opzichte van a. en b.) in een lager minimum respectievelijk een hoger maximum VEV behorende bij variaties in allocatie als gevolg van fluctuaties in marktomstandigheden en een LDI-beleid met een minimale rente-afdekking van 30% en een maximale rente-afdekking van 100%.

Tabel: Het VEV bij verschillende scenario's, berekend op basis van de DNB-RTS per 30 juni 2015.

NB: Een verandering van de RTS heeft tevens effect op de hoogte van het VEV. Hier is in de scenario's geen rekening mee houden.

Beleidsoverwegingen bij de berekeningen van het VEV en de vaststelling van de bandbreedte in 2015

Om de VEV bandbreedte te onderbouwen zijn de volgende overwegingen gemaakt, die aan de nu geformuleerde bandbreedte ten grondslag liggen:

1. De VEV bandbreedte dient de bandbreedtes van het strategische beleggingsbeleid uit de ABtN te ondersteunen.
2. De VEV bandbreedte dient niet beperkend te zijn voor het beleid dat het Fonds voert en wenst te voeren om de rente-afdekking aan te kunnen passen. Dit biedt de ruimte voor de mogelijkheid om middels het ('LDI-')beleid de mate van renteafdekking te laten variëren tussen 30% en 100%.
3. De VEV bandbreedte dient niet beperkend te zijn voor de afweging passief/actief beheer.
4. De VEV bandbreedte dient te passen bij de huidige rentestand, maar ook bij een significant lagere en hogere rentestand.

IV. Uitgangspunten bepaling lange termijn risicohouding

Voor de bepaling van de lange termijn risicohouding is de kwalitatieve risicohouding als uitgangspunt gehanteerd. Voor de concrete invulling zijn daarnaast de volgende principes gehanteerd:

1. Voor de risicohouding wordt één norm voor de ondergrens van het verwacht pensioenresultaat op Fondsniveau gehanteerd. Dus geen gescheiden normen voor de startdekkingsgraden vereist vermogen en feitelijke situatie.
2. Geen norm van 100% of hoger stellen. Dit kan misleidend zijn en kan onrealistische verwachtingen scheppen. Daarnaast zou het Fonds ook niet slagen voor de haalbaarheidstoets bij een startdekkingsgraad van 105%.
3. Geen onafgeronde getallen, dat geeft schijnzekerheid.
4. Een norm kiezen die gehaald wordt bij alle doorgerekende startdekkingsgraden: 96%, 105%, 113%, vereist vermogen en 125%. De normen betreffen een ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat en een bovengrens voor afwijking in een slechtweersscenario. Gelet hierop en rekening houdend met de financiële positie die beweeglijk is, ligt een normstelling in de rede die een bepaalde mate van robuustheid kent voor verschillende dekkingsgraden en omstandigheden.
5. De maximale afwijking voor het pensioenresultaat in een slechtweersscenario op fondsniveau dient in principe ruimer te worden gesteld dan die op individueel niveau. Indien het Fonds als geheel voldoet aan de normen, dan is een slechtweersscenario pensioenresultaat voor een individu dat niet lager is dan op Fondsniveau het geval is, uitlegbaar naar het individu.

V. De belangrijkste bevindingen ALM-studie 2022

In 2022 heeft het Fonds zijn strategisch beleggingsbeleid geëvalueerd middels een ALM-studie. Hierbij is de risicohouding van het Fonds als uitgangspunt gehanteerd, waaraan de uitkomsten van verschillende beleidsvarianten en stress-scenario's zijn getoetst. Daarnaast zijn alternatieven voor het op dat moment gehanteerde toeslagbeleid getoetst.

De volgende onderzoeksvragen zijn vooraf geformuleerd:

1. Is het huidige (beleggings-)beleid nog passend en/of noodzakelijk om de gewenste doelstellingen van het Fonds (beperkte kortingskans, toeslagverlening van ca. 100% loonindex en 75% prijsindex) te realiseren?
2. Is het niveau van de renteafdekking, ook gelet op de eventuele neerwaartse aanpassing in het NPS, mogelijk/gewenst of noodzakelijk?
3. Is de mate van beleggingsrisico (in termen van verdeling matching- en returnportefeuille) passend en noodzakelijk voor het behalen van de doelstellingen van het Fonds?
4. Wat is de verwachte toeslagrealisatie en welk(e) effect(en) heeft een eventuele (structurele) aanpassing van het toeslagbeleid op de financiële positie van het Fonds?

In antwoord op de vooraf gestelde onderzoeksvragen heeft het bestuur op 8 november 2022, naar aanleiding van de uitkomsten van deze studie, het volgende geconcludeerd:

- De kortingskansen en het pensioenambitieresultaat zijn verbeterd ten opzichte van 2020. Destijds is geconcludeerd dat het beleid nog passend was bij de doelstellingen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het huidige beleid nog steeds passend is. Er wordt voldaan aan de doelstellingen zoals afgesproken met sociale partners.
- Opgemerkt is dat de koopkracht (pensioenresultaat), gelet op de sterk gestegen inflatie, is afgenomen ten opzichte van andere/vorige studie(s). Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de bepaling(en) in de pensioenregeling die door sociale partners zijn overeengekomen. Het bestuur verwacht echter dat de realisatie van de ambities derhalve nog binnen de afspraken met (en tussen) sociale partners vallen.
- Op basis van de uitkomsten, lijkt een ophoging van de rentehedge naar 90% de uitkomsten in 'slecht weer' scenario's (2,5% percentiel) en de risico's ten aanzien van het behalen van de doelstellingen van het Fonds op zowel de 3-, 5- en 15-jaars horizon te reduceren. Vanuit de deterministische stress-scenario's leidt een verhoging van de renteafdekking naar 90% tot positieve uitkomsten. Alleen in het scenario 'Aanbodgedreven inflatie' leidt de verhoging van de renteafdekking naar 90% tot een beperktere positieve dekkingsgraadontwikkeling ten opzichte van het huidige beleid. Op basis van de volgende argumenten wordt de mate van renteafdekking op dit moment niet gewijzigd:
  - o De huidige economische ontwikkeling (daling van zakelijke waarden e stijging van rentes en inflatie);
  - o Het lijkt onlogisch om juist bij oplopende inflatie en het gebrek aan inflatiecompenserende beleggingen het renterisico verder dicht te zetten;

- De onzekerheid ten aanzien van de overgang naar een nieuwe pensioenregeling, de daarbij behorende transitiedatum en de consequenties daarvan voor de renteafdekking. Deze transitiedatum lijkt nu nog te ver weg te liggen;
- De bescherming tegen het inflatierisico, waarbij het openlaten van een deel van het renterisico extra rendement kan opleveren;
- Het huidige niveau van de renteafdekking (75%) is relatief hoog (gelet op de markt). Het effect van een verdere verhoging op de financiële positie is beperkt.
- Er wordt invulling gegeven aan een nieuw soort rentestafiel, waarbij bij het bereiken van bepaalde triggergrenzen (zoals bijvoorbeeld een bepaald nominaal of reëel renteniveau of een bepaalde nominale of reële dekkingsgraad) of op een bepaald tijdstip de renteafdekking wordt verhoogd.
- De verdeling tussen de matching- en returnportefeuille niet wordt aangepast. Een verhoging van de allocatie naar de rendementsportefeuille leidt tot een lagere dekkingsgraad in 'slecht weer' scenario. Daarentegen leidt een verhoging van de allocatie naar de rendementsportefeuille wel tot een verlaging van het premieniveau en vanaf 2024 tot een lagere korting op de (pensioen)opbouw. Er zijn echter geen signalen vanuit sociale partners ontvangen dat het premieniveau (verder) verlaagd moet worden of dat de kans op korting op de (pensioen)opbouw moet worden verlaagd.
- Volledige benutting van de toeslagruimte levert de deelnemers niet veel extra op, maar dit kan wel een negatief effect hebben bij het invaren. Dit pleit voor enkel een aanpassing van het huidig beleid waarin de bovengrens wordt vastgezet op 125%. Het (wettelijk) beschermingsmechanisme tegen de effecten van hoge inflatie wordt hiermee losgelaten. Daar tegenover staat de reglementaire bepaling ten aanzien van de maximale hoogte van de toeslagverlening aan inactieven, waardoor deze (deels) afhankelijk is van de hoogte van de looninflatie (CAO-stijgingen bij de aangesloten ondernemingen).
- De uitkomsten geven aan dat het aanpassen van het toeslagbeleid naar de eerder gehanteerde leidraad, positief is voor de toeslagkansen en een zeer beperkte (neerwaartse) impact heeft op de financiële positie van het Fonds (mediaan en slecht weer scenario).

VI. Overzicht onderuitbesteding

In het onderstaande overzicht zijn de belangrijkste onderuitbestedingen per uitbestedingspartij opgenomen. Opgemerkt wordt dat hierbij alleen de onderuitbestedingen die relevant zijn voor de operationele werkzaamheden van de uitbestedingspartij zijn opgenomen.

Appel Pensioenuitvoering:

- Lumera NL B.V. (voorheen AxyWare B.V.), t.b.v. het pensioen- en uitkeringsadministratiepakket AxyLife inclusief de hosting daarvan;
- T&T, portalen t.b.v. het uitwisselen van informatie met (basis)registraties als BRP, Pensioenregister en (gestandaardiseerde) waardeoverdrachten;
- Ratho B.V., ten behoeve van het ICT-beheer, waaronder ook kantoorautomatisering (office365);
- AFAS Software, t.b.v. software Financiële administratie (incl. hosting via LeaseWeb Netherlands B.V.);
- Second Floor, t.b.v. diensten t.b.v. rapportages XBRL-format (FTK-staten);
- Paragon (Customer Communications) B.V., t.b.v. verzenden van poststukken deelnemerscommunicatie/berichtenbox.

Van Lanschot Kempen IM:

- Internationale serviceprovider (Saas) t.b.v. werkplekautomatisering, hosting services en ontwikkelplatform;
- Nederlandse serviceprovider t.b.v. data center services
- Diverse (niet kritische) service providers t.b.v. inzicht in beleggingsportefeuilles en t.b.v. ondersteunende diensten.

Sprenkels:

- Duvak Automatisering B.V., ten behoeve van de IT-beheer, waaronder IT-infrastructuur.

State Street Bank and Trust/State Street Bank International:

- Diverse subcustodians wereldwijd
- IBM Global Technology Services;
- Kyndryl
- Tata Consultancy Services Limited